

T.C.
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

ANAOKULU EĞİTİM PROGRAMININ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ
ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Vedat BAYRAKTAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. M. Zeki ILGAR

KARS– 2005

T.C.
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

ANAOKULU EĞİTİM PROGRAMININ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ
ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Vedat BAYRAKTAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. M. Zeki ILGAR

Şubat – 2005

KARS

Vedat BAYRAKTAR' ın YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak hazırladığı “ **Anaokulu eğitim Programının Öğretmen Görüşleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi.**” adlı bu çalışma, yapılan tez savunması sınavı sonunda jüri tarafından Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği uyarınca değerlendirilerek oyile kabul edilmiştir.

...../...../200..

Adı Soyadı

Başkan :Yrd. Doç. Dr. Mehmet Zeki ILGAR

Üye :Doç.Dr. Sırrı AKBABA

Üye :Yrd. Doç. Dr. Cengiz YANIKLAR

Üye :.....

Üye :.....

Bu tezin kabulü, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/...../200...

Gün ve/..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

.....

Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	I
ABSTRACT.....	II
ÖNSÖZ.....	III
TABLolar DİZİNİ.....	IV
BİRİNCİ BÖLÜM	
1. GENEL BİLGİLER.....	31
1.1. Giriş:	1
1.2. Okul Öncesi Eğitimin Önemi.....	1
1.2. Türkiye'de Okul Öncesi Eğitim'in Tarihsel Gelişimi	1
1.3. Okul Öncesi Eğitim Kurumları.....	3
1.3.1. Anaokulları	4
1.4. 36-60 Aylık Çocuklar için Okul Öncesi Eğitim Programı	9
1.4.1. Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları	9
1.4.2. Okul Öncesi Eğitimin Amaçları	12
1.4.3. Okul Öncesi Eğitimin Temel İlkeleri.....	15
1.5. 36-72 Aylık Çocuklar için Eğitim Programı	22
1.5.1. Programın Tanıtımı	23
1.5.2. Programın Özellikleri.....	24
1.5.3. Programın Uygulanmasıyla ilgili Temel İlkeler	25
1.5.3.1. Çocuğun Tanınması	28
1.5.3.2. Eğitim Etkinliklerinin Planlanması	28
1.5.3.3. Eğitim Ortamlarının Düzenlenmesi	29
1.5.3.4. Eğitim Materyallerinin Sağlanması.....	29
1.5.3.5. Eğitim Etkinliklerinin Uygulanması	29
1.5.3.6. Eğitimin Değerlendirilmesi	29
1.5.3.7. Ailenin Çocuğun Eğitimine Katılımının Sağlanması.....	29
1.6. Programın Uygulanmasıyla ilgili Açıklamalar	22
1.7. 36-60 Aylık Çocukların Gelişim Özellikleri	9
1.7.1. Psikomotor Gelişim	9
1.7.2. Özbakım Becerileri	9
1.7.3. Sosyal-Duygusal Gelişim.....	9
1.7.4. Bilişsel Gelişim	9
1.7.5. Dil Gelişimi.....	9

1.8.Okul Öncesi Eğitimin Sorunları	9
--	---

İKİNCİ BÖLÜM

2.PROBLEM DURUMU:	31
2.1. Araştırmanın Önemi:	31
2.2. Araştırmanın Amacı:	31
2.2.1. Problem Cümlesi.....	32
2.2.2. Alt Problemler:	32
2.3. Araştırmanın Sınırlılıklar:	33
2.4. Denenceler:	34
2.5. Sayıtlılar:.....	34
2.6. Tanımlar:	34
2.7. Konuyla İlgili Araştırmalar :.....	35

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE UYGULAMA	38
3.1. Evren ve Örneklem:	38
3.2. Araştırmanın Yöntemi:	39
3.3. Araştırmada Kullanılan Bilgi Toplama Araçları:.....	39
3.4. Toplanan Bilgilerin analizi ve Yorumlanması	42

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	43
4.1. Bulgular ve Yorum	43
4.1.1. Birinci Alt Problemlerle İlgili Bulgular:.....	43
4.1.2. İkinci Alt Problemlerle İlgili Bulgular.....	44
4.1.3. Üçüncü Alt Problemlerle İlgili Bulgular	47
4.2. Araştırma Bulgularının Genel Olarak Değerlendirilmesi	48

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER	52
5.1.1. Sonuç.....	52
5.1.2. Öneriler	53
KAYNAKLAR.....	55
EKLER.....	59
EK- 1. Araştırma Evrenine Alınan Öğretmenlerin Kurumlara Göre Dağılımı.....	59

EK- 2. Ardahan Milli Eğitim Müdürlüğünden Alınan İzin Belgesi	65
EK- 3. Iğdır Milli Eğitim Müdürlüğünden Alınan İzin Belgesi:	69
EK- 4. Kars Milli Eğitim Müdürlüğünden Alınan İzin Belgesi.....	70
• EK- 5. Araştırma Evrenine alınan Öğretmenlere Uygulanan Anket	71
ÖZGEÇMİŞ	72

ÖZET

YÜKSEK LİSANS

ANAOKULU EĞİTİM PROGRAMININ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Vedat BAYRAKTAR

Danışman : Yrd. Doç. Dr. M. Zeki ILGAR

2004-SAYFA:86

Jüri : Doç. Dr. Sırrı AKBABA

Yrd. Doç. Dr. M. Zeki ILGAR

Yrd. Doç.Dr. Cengiz YANIKLAR

Bu araştırmada anaokullarında uygulanan programın, program tasarımı ve uygulamasında yer alan unsurlara uygunluğu ayrıca programın uygulanmasında karşılaşılan yetersizliklerin nasıl giderileceği öğretmen görüşleri çerçevesinde incelemeye çalışılmıştır.

Kullanılan veriler Ardahan Mili eğitim, Iğdır Milli eğitim ve Kars Milli Eğitim bünyesinde yer alan anaokulunda çalışan öğretmenlerden anket yöntemiyle elde edilmiştir. Bu veriler üzerinde frekans(f) ,ortalama(X) ve yüzdelik(%) gibi istatistiksel işlemlerden yararlanıp, yorumlamalar yapılmıştır.

Araştırma bulguları; anaokulu programında yer alan psikomotor beceriler ile özbakım becerilerinin gelişimiyle ilgili hedef ve davranışların gerçekleşme düzeyinin yüksek; bilişsel alan ve dil alanı ile sosyal-duygusal alanla ilgili hedef ve davranışların gerçekleşme düzeyinin orta düzeyde olduğuna ve anaokulu eğitim programındaki etkinliklerin dağılımının yeterli olduğuna işaret ediyor. Ancak, zenginleştirici etkinliklere ihtiyaç duyulduğuna işaret ediyor. Ailelerin uygulanan programı desteklemelerinin gerekli olduğuna işaret ediyor. Programda yer alan hedef ve davranışların yeniden düzenlenmesi konusunda öğretmenler arasında görüş ayrılıkları olduğuna işaret ediyor.

Anahtar kelimeler: Okul öncesi, Anaokulu, Program, Öğretmen görüşleri

ABSTRACT
MASTER THESIS
THE EVALUATION OF THE KINDERGARTEN CLASS PROGRAMMES
IN THE CIRCUMSTANCES OF TEACHER VIEWS

Vedat BAYRAKTAR

Supervisor : Yrd. Doç. Dr. M. Zeki ILGAR

2004-PAGE: 86

Jury : Doç. Dr. Sırrı AKBABA

Yrd. Doç. Dr. M. Zeki ILGAR

Yrd. Doç.Dr. Cengiz YANIKLAR

In this research, the appropriateness of the programme, which is used in the kindergarten schools, to the programme draft and the elements which are included in its application, is analysed. In addition, from the perspective of teachers the ways in which inadequacies encountered in the application of the programme can be solved are dealt with.

To reach this aim, nursey school programme has been evaluated from the view of teachers.

The data used have been gained by using the questionaire method to the nursey school teachers working in Ardahan, Iğdır and Kars.

Some conclusions and commets have been reached by using statistical operations such as frequency distribution percentage

The research findings indicate that the realisation levels of goals and behaviours related to development of psychomotor and self-care skills are high; the realisation level of cognitive, languistic and socio-emotional development is middle; distribution of activities taking place nursey school educational programme is adequate. However, the findings also indicate that extra activities are needed, families should support the programme which is applied but there is disagreement between teachers in relation to restructuring of goals and behaviours which take place in programme.

Key words: Nursey school, Teacher view

ÖNSÖZ

0-6 yaşlar arasını kapsayan okul öncesi eğitim, ülkemizde okul öncesi çağı çocuklar için değişik kurumlar bulunmaktadır. Bunlarda biri de 36-60 ay çocukların eğitimi için açılan anaokullarıdır. Türkiye’de anaokulları halen daha istenilen düzeyde yaygınlaştırılmamıştır. Bu kurumların yaygınlaştırılmasında, kurumsal düzeyde verilen eğitim önemli bir etken olmaktadır. Ancak okul öncesi eğitim kurumlarının yaygınlaştırılması kadar bu kurumlarda uygulanan eğitim programlarının niteliği de oldukça önemlidir. Çocukların aldıkları eğitimin kapsamı ve niteliği toplumun geleceği açısından önemlidir. Bu nedenle çocuğun gelişimine yardımcı olacak anaokulu program taslağının gözden geçirilmesi bir bakıma toplumun geleceğine de önemli bir katkı sağlayacaktır.

Okul öncesi çağı çocuklarına ilk yıllarda verilen eğitimin kalitesini yükseltmek için programların belirli bir düzen içerisinde yapılandırılması gerekir. Çünkü kaliteyi etkileyen etmenlerden biri de uygulamada işe koşulmak üzere hazırlanan programdır. Bu nedenle araştırma kapsamına anaokulu programının incelenmesi alınmıştır.

Yapılan araştırmada betimsel yöntem kullanılmış, istatistiksel işlemlerde frekans, ortalama ve yüzdeler hesaplamalarından yararlanılmıştır.

Bu konuda bana gerekli rehberlikte bulunan hocalarım; Yrd.Doç. Dr. M. Zeki ILGAR, Yrd. Doç. Dr. Cengiz YANIKLAR’a, Yrd. Doç. Dr. Birol ALVER’e ayrıca verilerin yazılmasında bana yardımcı olan Arş.Gör. Halil İbrahim KAYA’ya, anlayışından dolayı Arş.Gör. Namık Kemal YEŞİLTAŞ’a teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	I
ABSTRACT.....	II
ÖNSÖZ.....	III
TABLolar DİZİNİ.....	IV
BİRİNCİ BÖLÜM	
1.1. Giriş:	1
1.2. Okul Öncesi Eğitimin Önemi.....	8
1.2. Türkiye'de Okul Öncesi Eğitim'in Tarihsel Gelişimi	14
1.3. Okul Öncesi Eğitim Kurumları.....	20
1.3.1. Anaokulları.....	20
1.4. 36-60 Aylık Çocuklar için Okul Öncesi Eğitim Programı.....	27
1.4.1. Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları.....	28
1.4.2. Okul Öncesi Eğitimin Amaçları	29
1.4.3. Okul Öncesi Eğitimin Temel İlkeleri.....	29
1.5. 36-72 Aylık Çocuklar için Eğitim Programı	31
1.5.1. Programın Tanıtımı	31
1.5.2. Programın Özellikleri.....	31
1.5.3. Programın Uygulanmasıyla ilgili Temel İlkeler	33
1.5.3.1. Çocuğun Tanınması	33
1.5.3.2. Eğitim Etkinliklerinin Planlanması	33
1.5.3.3. Eğitim Ortamlarının Düzenlenmesi	33
1.5.3.4. Eğitim Materyallerinin Sağlanması.....	34
1.5.3.5. Eğitim Etkinliklerinin Uygulanması	35
1.5.3.6. Eğitimin Değerlendirilmesi	36
1.5.3.7. Ailenin Çocuğun Eğitimine Katılımının Sağlanması.....	37
1.6. Programın Uygulanmasıyla ilgili Açıklamalar	38
1.7. 36-60 Aylık Çocukların Gelişim Özellikleri	40
1.7.1. Psikomotor Gelişim	40
1.7.2. Özbakım Becerileri	41
1.7.3. Sosyal-Duygusal Gelişim.....	42
1.7.4. Bilişsel Gelişim	42
1.7.5. Dil Gelişimi.....	43

İKİNCİ BÖLÜM

2.PROBLEM DURUMU:	44
2.1. Araştırmanın Önemi:	44
2.2. Araştırmanın Amacı:.....	44
2.2.1. Problem Cümlesi.....	44
2.2.2. Alt Problemler:	45
2.3. Araştırmanın Sınırlılıklar:	45
2.4. Denenceler:	46
2.5. Sayıtlar:	47
2.6. Tanımlar:	47
2.7. Konuyla İlgili Araştırmalar :.....	48

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE UYGULAMA	54
3.1. Evren ve Örneklem:	54
3.2. Araştırmanın Yöntemi:	55
3.3. Araştırmada Kullanılan Bilgi Toplama Araçları:.....	56
3.3.1. Anket Formu.....	56
3.4. Toplanan Bilgilerin analizi ve Yorumlanması	57

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM.....	58
4.1. Birinci Alt Problemle İlgili Bulgular:.....	58
4.2. İkinci Alt Problemle İlgili Bulgular.....	5
4.3. Üçüncü Alt Problemle İlgili Bulgular	60
4.4. Dördüncü Alt Problemle İlgili Bulgular	61
4.5. Beşinci Alt Problemle İlgili Bulgular	62
4.6. Altıncı Alt Problemle İlgili Bulgular	63
4.7. Yedinci Alt Problemle İlgili Bulgular	64
4.8. Sekizinci Alt Problemle İlgili Bulgular	65

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER	67
5.1.1. Sonuç.....	67
5.1.2. Öneriler	68

KAYNAKLAR.....	71
EKLER.....	76
EK- 1. Ardahan Milli Eğitim Müdürlüğünden Alınan İzin Belgesi	77
EK- 2. Iğdır Milli Eğitim Müdürlüğünden Alınan İzin Belgesi	78
EK- 3. Kars Milli Eğitim Müdürlüğünden Alınan İzin Belgesi.....	79
EK- 4. Araştırma Evrenine alınan Öğretmenlere Uygulanan Anket	80
ÖZGEÇMİŞ	86

TABLolar DİZİNİ

Tablo	Sayfa No
Tablo 1. 1992-2004 Yılları Arası Anaokulu Sayılarındaki Gelişme (Resmi+Özel)	27
Tablo 3.1.1. Örneklemin Oluşturan Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	54
Tablo 3.1.2. Örneklemini Oluşturan Öğretmenlerin Mezunun Oldukları Programa Göre Dağılımı	55
Tablo 3.1.3. Örneklemini Oluşturan Öğretmenlerin Çalışma Yıllarına Göre Dağılımı	55
Tablo 4.1. Örneklemini Oluşturan Öğretmenlerin Anaokulu Programında Yer Alan Psikomotor Becerilerin Gelişimi ile İlgili Hedeflerin Gerçekleşme Düzeyine İlişkin Frekans Ve Yüzdellik Değerler Dağılım Tablosu	58
Tablo 4.2. Örneklemini Oluşturan Öğretmenlerin Anaokulu Programında Yer Alan Sosyal-Duygusal Özelliklerin Gelişimi ile İlgili Hedeflerin Gerçekleşme Düzeyine İlişkin Frekans Ve Yüzdellik Değerler Dağılım Tablosu	59
Tablo 4.3. Örneklemini Oluşturan Öğretmenlerin Anaokulu Programında Yer Alan Bilişsel Alan ve Dil Alanı ile İlgili Hedeflerin Gerçekleşme Düzeyine İlişkin Frekans Ve Yüzdellik Değerler Dağılım Tablosu	60
Tablo 4.4. Örneklemini Oluşturan Öğretmenlerin Anaokulu Programında Yer Alan Özbakım Becerileri ile İlgili Hedeflerin Gerçekleşme Düzeyine İlişkin Frekans Ve Yüzdellik Değerler Dağılım Tablosu	61
Tablo 4.5. Örneklemini Oluşturan Öğretmenlerin Anaokulu Eğitim Programında Yer Alan Etkinliklerin Dağılımını Yeterli Görüp Görmediklerine İlişkin Frekans Ve Yüzdellik Değerler Dağılım Tablosu	62
Tablo 4.6. Örneklemini Oluşturan Öğretmenlerin Anaokulu Eğitim Programının Hedeflerini Gerçekleştirmek Üzere Hangi Zenginleştirici Etkinliklerde Bulunulması Gerektiğine İlişkin Frekans Ve Yüzdellik Değerler Dağılım Tablosu	63
Tablo 4.7. Örneklemini Oluşturan Öğretmenlerin Okulda Uygulanan Anaokulu Programını Desteklemek Üzere Ailelerin Neler Yapmalısı Gerektiğine İlişkin Frekans Ve Yüzdellik Değerler Dağılım Tablosu	64
Tablo 4.8. Örneklemini Oluşturan Öğretmenlerin Anaokulu Programında Yer Alan Hedef Ve Davranışlarla İlgili Yeni Bir Düzenleme Yapılması Gerektiğini Düşünüp Düşünmediklerine İlişkin Frekans Ve Yüzdellik Değerler Dağılım Tablosu	65

KISALTMALAR DİZİNİ

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

s : Sayfa

No : Numara

İÖO : İlköğretim Okulu

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1.GİRİŞ:

Gelişim psikologları insan yaşamında ilk yılların önemli olduğunu vurgulamakla eğitim anlayışında önemli bir değişimi tetiklemiş oldular. Günümüzde artık okula başlama zamanı konusunda ana-babalar daha duyarlı davranmaktadırlar. Eskiden okula başlamak için 6–7 yaşına gelmek gerektiğine inanılmaktaydı. Bugün bu anlayışın yerine daha erken yaşlarda okul öncesi eğitim kurumunda okul hayatına başlama gereği geniş kabul görmektedir. Gelişimin her alanında hızlı değişimlerin yaşandığı 3–6 yaş arasında çocukların uygun eğitim ortamında bulunmaları büyük önem taşımaktadır. Uygun ortam sağlanmadığında çocukların bilişsel, toplumsal ve duygusal gelişimleri başta olmak üzere gelişimin tüm alanlarında yeterli gelişme meydana gelmemektedir. Bu durumda olan çocuklar yaşlarına göre hayata dezavantajlı olarak başlamaktadırlar.

Sağlıklı bir toplum; bedensel, ruhsal ve sosyal yönden sağlıklı bireylerden oluşur. Bireylerin tüm yönleriyle sağlıklı olabilmesi ise, çocukların çok yönlü gelişimine ve eğitimine önem verilmesi ve kaynak ayrılmasıyla mümkün olabilir. Yatırımların en etkilisi çocuklar için yapılan yatırımdır. Çünkü her yönden sağlıklı yetiştirilmiş bir çocuk, gelecekte yaratıcı, üretici, çok yönlü düşünebilen, problem çözme gücü yüksek, etkili iletişim kurabilen kendisiyle ve çevresiyle barışık, gizil güçlerini etkili kullanabilen, kendisini gerçekleştirmiş mutlu bir yetişkin, hak ve sorumluluklarını bilen nitelikli bir vatandaş olacaktır. 1990 Dünya Çocuk Zirvesi'nde belirtildiği gibi çocuk, masum, duyarlı ve bağımlı bir varlıktır. Aynı zamanda da meraklı, canlı ve umut doludur. Bu dönemi neşe ve huzur içinde geçirirse, ileride hem kendisini mutlu kılar hem de toplumun mutluluğuna ve refahına katkıda bulunur(Akyüz, 2000,s.1). Ülkeler, maddi manevi mutluluğa ulaşmak ve barış içinde yaşamak istiyorlarsa olanaklarının çoğunu, çocukların sağlıklı büyümelerine ve yetenekleri doğrultusunda geliştirilmelerine ayırmak zorundadırlar. Çünkü sağlıklı yetiştirilmiş çocuk değer yaratmaya adaydır. Sağlıklı bir toplum ise ancak sağlıklı bireylerle oluşturulabilir. Bu da demek oluyor ki sağlıklı bireyler yetiştirdiğimiz takdirde sağlıklı bir toplum oluşturabiliriz.

İnsan yaşamının en gizemli ve en ilginç dönemini kapsayan çocukluk yılları zaman içerisinde çeşitli şekillerde algılanmış ve tanımlanmıştır. İnsanoğlunun düşünce ve eğilimlerindeki değişimler çocuğun gelişimi ve nasıl eğitileceği konusunda da farklı düşüncelerin ortaya çıkmasına neden olmuştur(Güler;2001,s.1).

Yapılan araştırmalara baktığımızda, uzun yıllar çocuk, yetişkinin minyatürü olarak algılanmıştır. Farklılığın sadece fiziksel özelliklerden kaynaklandığı görüşü benimsenmiştir. Platon, Descartes gibi bazı filozoflar bireyin doğuştan getirdiği özellikler üzerinde dururken, Locke gelişimde bu özellikleri kabul etmesine rağmen çevrenin etkisi, bağ kurma, taklit, ödül ve ceza gibi pekiştiricilerle yani öğrenme ile gelişimin oluştuğunu savunmaktadır. Locke'a göre, çocuğun kendine özgü olduğunu, yetişkinin minyatürü olmadığını ancak yetiştirme ve eğitim ile yetişkin gibi davranacağını savunmuştur. Locke, organizma doğuştan boş bir levha gibidir ve çocuğun beyninde oluşan her ne ise o da tamamen öğrenme ve tecrübe ile oluştuğunu söylemiştir. Öte yandan Rousseau'da Locke gibi çocuğun ayrı birey olduğunu kabul etmekle birlikte çocuğun boş bir levhadan oluşmadığını savunmaktadır. Rousseau çocuğun kendine has duygu ve düşünce şemalarının olduğunu ve doğanın kanunu gereği bunların zamanla değiştiğini, daha karmaşık hale geldiğini ifade etmektedir. Bu nedenle de çocuk, doğası gereği farklı aşamalarda farklı özellikler ve beceriler geliştirecektir, çevre çok ta önemli olmadığını vurgulamıştır. Sonraki gelişim psikologları Rousseau'nın aksine bireyin sosyal dünya ile etkileşim içinde ve bu dünya içinde geliştiğini ifade eder. Bu düşünürler aynı zamanda insanın gelişiminde ilk yılların kalıcı etkileri ve okul öncesi dönemdeki bakım ve eğitimin önemi konusunda önemli ipuçları vermiştir(Doğan,2004,s.236–237).

Özetle, ortaçağda çocukluk yaşamın farklı bir dönemi olarak görülüyor, çocuklar beş yaşına kadar bebek daha sonra da yetişkin dünyasına adım atan bireyler yani küçük birer yetişkin olarak algılanıyorlardı. Çocuğa karşı duyarlılık 17. yüzyılın başlarında belirmeye başlamış ve çocuğun yetişkinden farklı olduğu düşüncesi yaygınlaşmıştır. Çocukların giyim tarzları, oyunları eğlenceleri yetişkinlerden farklı olmaya başlamıştır. 18. Yüzyılda ise ayrı ve biçimlendirici bir dönem olarak çocukluk kavramı kabul edilmiştir. Bu dönem ve sonrasında ise tam bir çocukluk dünyası yaratılmış ve çocuk için “küçük yetişkin” konumu tamamıyla terkedilmiştir. 19. ve 20. Yüzyılda bu eğilim bilimsel anlamda da ele alınmaya başlanmış ve tıp,

psikoloji, biyoloji, eğitim, felsefe, sosyoloji gibi alanlarda çocuğun gelişimi ve eğitimi ile ilgili birçok araştırma ve inceleme yapılmıştır. Çocukluğu insan yaşamının çok özel ve önemli bir dönemi olarak ele alan paradigmanın genellikle 20.Yüzyılın ürünü olduğu kabul edildiği görülmektedir(Gander ve Gardiner,1995;Güler,2001,s.1).

0–6 yaşlar arası, çocuğun gelişiminin hızla yönlendiği, kritik yıllardır. Bu yıllarda temeli atılan beden sağlığı ve kişilik yapısının, ileri yaşlarda yön değiştirmekten daha çok, aynı yönde gelişme şansı çok yüksektir. Uzun yıllara dayalı araştırmalarla, çocukluk yıllarında kazanılan davranışların büyük bir kısmının, yetişkinlikte, bireyin kişilik yapısını, tavır, alışkanlık, inanç ve değer yargılarını biçimlendirdiği gözlenmiştir(Mussen, 1963, s.334–338). Bu dönemdeki eğitim, çocuğun gelecekteki yaşamını önemli ölçüde etkiler. Sağlıklı, mutlu ve yaratıcı insanlar yetiştirebilmek için bu dönemi tanımak ve en iyi şekilde değerlendirmek gerekir.

İlk okul öncesi eğitimcileri (Montessori, Frobel, Pestolozzi, Millan,...), çocuklara sonraki okul yaşamlarında gerekli olacak becerileri kazanmalarını sağlayacak zengin ve çeşitli çevreler düzenlemenin ve çocukları özgür bırakmanın okul öncesi eğitimin bu görevi yerine getireceğine inanıyorlardı. Acaba tek başına zengin ve değişik uyarıcılar çocuğun tüm kapasitesini geliştirmesine yardımcı olabilir mi? Temel eğitim yıllarına başlamadan önce hazırlanacak anaokulu ve anasınıfı programları yoluyla bazı yeterlilikler kazandırılmalı mıdır?(Senemoğlu,1994,s.21–30)

Vygotsky'de çocuğun kendi kendine çevresiyle etkileşerek geliştirebileceği bilişsel kapasitesinin dışında, çevresindeki yetişkinlerle ve diğer çocuklarla etkileşerek geliştirebileceği bir “gelişmeye açık alan” olduğunu ileri sürmektedir. Bu nedenle çocuğun gelişimine yardım etmek isteyen bir yetişkin çocuğun iki özelliğini belirlemek zorundadır. Birincisi, çocuğun herhangi bir yetişkinin yardımı olmaksızın problem çözme kapasitesini, belirlemek; ikincisi ise, yetişkinin rehberliğinde ne yapabildiğini belirlemektir. Eldeki araştırma sonuçları, bir yetişkin ya da başka çocuklarla sistemli olarak çalışan çocuğun bilişsel gelişiminin ve diğer özelliklerinin zenginleştiğini, beslendiğini ve kapasitesinin en üst düzeye çıktığını göstermektedir. Aşırı bağımsızlık bilişsel gelişimi yavaşlatmaktadır. Gelişimin tam olarak

sağlanabilmesi için çocuğun sistematik olarak daha karmaşık durumlara yönlendirilmesi gerekmektedir(Senemoğlu, 2002, s. 64).

Yapılan bilimsel araştırmalar ve çağdaş eğitim alanındaki uygulamalar, çocukların okul öncesi yaşlardaki yaşamları daha ileriki yıllarda zihinsel, fiziksel, duygusal ve sosyal gelişimlerini etkileyen en önemli etkenlerden olduğunu ortaya koymuştur.

Bu dönemde çocukları iyi yetiştirebilmemiz için, bilimsel olarak hazırlanmış nitelikli eğitim programlarına, bunların uygulamadaki süreçlerine, bu programları uygulayacak yetkin bir yetişkine ve okul öncesi dönemde özellikle 36–60 aylık süresi içerisinde olan anaokullarında; zorunlu okul çağıının temellerini teşkil eden becerileri ve yeterlilikleri geliştirebilecek esnek, çocuk merkezli bir eğitim programına ihtiyaç vardır. Uzman kişilerin hazırlayacağı eğitim programı çocuk için bilişsel bir tırmanma sağlayacağı gibi psiko- sosyal, fiziksel, devinimsel gelişimlerini hızlandırabilir. İyi hazırlanmış eğitim programları aracılığı ile verilen okul öncesi eğitim, çocuğun sağlıklı kişilik geliştirmesini sağlayarak çevreye uyumunu kolaylaştırır ve onu gelecekteki yaşamına hazırlar (Senemoğlu,1994,s.23).

Okul öncesi dönemdeki çocuğa gerekli bilgi, beceri, tutum ve temel alışkanlıkların kazandırılması ve çocukların toplumun değer yargılarını öğrenip, uygulayabilmesi planlı bir eğitim ve rehberlik hizmetleriyle sağlanabilir. Bu rehberlik görevi de belli bir “eğitim programı” dahilinde öğretmene düşmektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin işlerini ise hazırladıkları “eğitim programları” kolaylaştıracaktır. Bu kurumlardan çocuğun beklenen düzeyde yararlanabilmesi ve öğretmenin verimli olabilmesi, ancak eğitim programının çok iyi bilinmesi ve uygulamasıyla mümkün olabilir(Kandır, 1999, s.82). Eğitim programlarında belirlenen hedef ve kazanılması beklenen davranışlar, bunların hangi eğitim durumları yoluyla kazandırılabilceği ve sonuçta nasıl bir değerlendirmenin yapılacağı da büyük önem taşımaktadır(Aral,2002,s.61).

Okul öncesi eğitim programı, 0–72 aylık çocukların kurumlarda okul öncesi eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek üzere; belirlenen hedefler doğrultusunda kazanılması beklenen davranışlara uygun, planlı ve sistemli eğitim yaşantıları düzenleyerek, sonuçta hedeflere ne ölçüde ulaşıldığını gösteren değerlendirmeyi de içine alan çalışmalar bütünüdür(Anonim,1994;Aral,2002,s.60).

Okul öncesi eğitim programları çocuklarda birçok yeterlilikleri geliştirebilecek nitelikte olmalıdır. Bu yeterlilikler alanları şunlardır(Dion ve Berschied, 1974;Senemoğlu.1994)

1. Kendisinin farkında olma,
2. Sosyal beceriler,
3. Kendi kültürünün ve diğer kültürlerin farkında olma,
4. İletişim becerisi,
5. Algısal-devinimsel beceriler,
6. Analitik düşünme becerileri,
7. Problem çözme becerileri,
8. Yaratıcılık ve estetik becerileri

Yukarıdaki alanlarda beceriler kazandırabilmek için çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına uygun eğitim ortamlarının düzenlenmesi gerekmektedir. Bu da, çocukların çevre uyumu, öğrenme ortamına ilgisi ve öğrenme açısından kendi gereksinimleriyle uyumlu-bütünleşen bir programdan yararlanmaları ile gerçekleşebilir.

Eğitim sistemi içerisinde yer alan programları doğrultusunda eğitim-öğretim etkinliklerinin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Eğitim programı başta idareciler, öğretmenler, öğrenciler ve aileler olmak üzere uygulanan programla doğrudan ya da dolaylı ilişkisi olan herkese rehberlik etmek amacıyla hazırlanmaktadır. Bu noktada, hazırlanan ve uygulamaya konulan programın devamlı geliştirilmesi de gerekmektedir. Ancak program geliştirme, varolan programı uygulamada, araştırmacı bir yaklaşımla sürekli olarak geliştirmektir. Program geliştirme devamlı, kapsamlı ve uygulamalı bir süreçtir. Program geliştirme sürekli bir süreç olduğu gerçeğinden hareketle bu programın da zaman içinde geliştirilmesi gereksinimi ortaya çıkacaktır(Aral,2002,s.60).

Bir eğitim programının başarılı olabilmesi için tüm öğrencilerin programda amaçlanan hedeflere ulaşmış olması gerekir, ancak bu her zaman gerçekleşmeyebilir. Bu nedenle, programın uygulanması sonucunda, yetersiz veya ters işleyen öğelerin olup olmadığı; varsa aksaklıkların programın hangi öğelerinden kaynaklandığını belirlemek ve gerekli düzenlemeleri yapmak amacıyla programın değerlendirilmesi gerekmektedir(Demirel,1991, s.174).

Değerlendirme, eğitim programlarının uygulanmasından sonra yapılır. Değerlendirme; çocuklar, program ve öğretmen açısından yapılmalıdır. Değerlendirme, hem programların geliştirilmesi ve hem de öğrenme ve öğretme etkinliklerinin iyileştirilmesi için birlikte el ele yürütülmek zorunda olan süreçlerdir. Değerlendirmelerde temel amacın program ürünleri ve kalitelerinin nicelik ve niteliklerinin artırılmasıdır. Bunun için yoğunlaşılacak çalışmalar ile tesbit edilen veya ölçülen başarı ve başarısızlıkların nasıl ortaya çıktığı ile ilgili süreçlerin aydınlatılması ve geliştirilmesi nihai amaç olarak görülmektedir(Karakaya, 2001,s.129).

Okul öncesi eğitimde program değerlendirme çalışmalarının yapılmasının gerekçelerini Curtis (1981;s.136,137) şu şekilde belirtmiştir:

1. Teşhis nedeni ile çocuğun hangi düzede olduğunu anlamak,
2. Çocukların programdan ne ölçüde yararlandıklarını belirlemek,
3. Programın bütün alanlarını dengede tutmak,
4. Öğretmen, okul müdürü, anne-babalar ve müfettişlere gelişmeyi gösterebilmek için, tek tek öğrencilerdeki gelişmeyi ya da gruptaki etkiyi belirleyebilmek,
5. Diğer öğretmenlere bilgi aktarmak(özellikle ilköğretim I. Kademe öğretmenlerine bilgi verebilmek için okul öncesi öğretmenin kayıtlarını hazır tutması gerekmektedir),
6. Programın uygulayıcısı olan öğretmenlerin gelişmesine yardımcı olmak.

Özetle söylemek gerekirse, çocuğun gelişimi hakkında sağlıklı bilgi edinmek, aileye bilgi vermek, programın çocuklara uygunluğu, öğretmenin programın uygulanması sırasındaki başarısını ve programın aksayan yönlerini programın hangi öge ya da öğelerden kaynaklandığını belirleyebilmek için okul öncesi eğitim programlarının değerlendirilmesi gerekmektedir. Amaç; aksayan yönlerin bulunarak giderilmesi, böylece çocukların eğitim programlarından azami düzeyde faydalanmalarını sağlamak ve öğretmenin daha sonraki çalışmalarına ışık tutmaktır(Kandır, 1999, s.90).

Sonuç olarak; program değerlendirmenin amacının eğitim hizmetinin niteliğini artırmak olduğu söylenebilir. Daha öncede vurgulandığı gibi eğitim hizmetinin niteliği, uygulanan eğitim programının niteliğine bağlıdır. Bu nedenle bir

eğitim programının niteliğinin artırılması içinde programın tüm boyutlarının sürekli olarak değerlendirilmesine ve geliştirilmesi gerekmektedir. Buradan hareketle, okul öncesi eğitimde uygulanan programların değerlendirilmesine yönelik çalışmalar bu alanda geliştirilen programların nitelikli olması yönünde katkı sağlayacaktır.

Okul ncesi Eğitim Programları uygulamada karşılaşılan bazı sorunlar nedeni ile yeniden geniş bir akademisyen ve uygulamacı katılımıyla ele alınmış, ağdaş program geliştirme yaklaşımları ve gelişim teorilerinin ışığında gözden geçirilerek yeniden düzenlenmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı, Okul ncesi Eğitim Genel Müdürlüğü 2000 yılında, bu bilinç ve duyarlılıkla, 1994–1995 ğretim yılından beri uygulanmakta olan Okul ncesi Eğitim Programlarını geliştirmek üzere çalışmalar başlatmıştır(Oktay,2003,s.80). 1994 yılından beri okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanmakta olan programlarla ilgili araştırmacılar ve uygulayıcılardan gelen görüşler göz önünde bulundurularak ve 2002 Okul ncesi Eğitim Programının zellikleri de dikkate alınarak genişletilmiştir(Aral,2002,s.5).

Uygulamaya konulan bu program ne kadar yeterli ve özenle hazırlanmış olursa, ilk hazırlanma biçimiyle bir eğitim programının istenen niteliklerde bir program olması pek beklenmez. Üstelik hazırlanan program istenilen niteliklerde bir program olması çok güçlü bir ihtimal olsa bile, bu niteliklerin gerçekte de böyle olduğunun nesnel bir biçimde ispat edilmesi gerekir. Zaten, bir eğitim programı ne kadar yetkin (mükemmel) hazırlanmış olursa olsun, özü ve yapısı bakımından bir "denemeye açık öğeler ve ilişkiler bütünü"dr. Bu durum, hazırlanan programın en az bir kez denenmesini, deneme sonuçları ışığında gerekli görülen düzeltmelerin yapılmasını, düzeltme sırasında önemli sayılabilecek değişiklikler yapılmışsa da programın düzeltilmiş biçimiyle tekrar denenmesini ve değerlendirilerek sağamlık-etkililik bakımından istenilen düzeyde olduğunun ortaya konulmasını gerekli kılar(Karagöz,1997,s.60).

Türkiye’de MEB tarafından 2002 yılında uygulamaya konulan Okul ncesi Eğitim Programlarından, Anaokulu Eğitim Programının değerlendirilmesi bu araştırmanın konusu oluşturmuştur. Yapılan bu araştırma ile 2002 yılında uygulamaya konulan anaokulu eğitim programının bu istemlere cevap verip vermediği incelenmeye çalışılmıştır.

1.2.Okul Öncesi Eğitimin Önemi

Okul öncesi eğitim; çocuğun doğduğu günden temel eğitime başladığı güne kadar geçen sıfır-altı yaş arasındaki dönemi kapsayan ve çocukların daha sonraki yaşamlarında çok önemli olan; bedensel, psikomotor, sosyal-duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerinin büyük ölçüde tamamlandığı, bu doğrultuda kişiliğin şekillendiği “Erken Çocukluk Çağı” diye de adlandırılan eğitim süreci olarak tanımlanabilir (Aral, 2001, s.15).

Okul öncesi eğitim, çevresini merak eden, öğrenmeye ve düşünmeye güdülenmiş çocuğun bu özelliklerini yönetme, teşvik etme ve geliştirme gibi çok önemli bir görev üstlenmiştir.0–6 yaşlar arasında kapsayan okul öncesi dönemi kişiliğin oluşumu ve şekillenmesi, temel bilgi, beceri ve alışkanlıkların kazanılması ve geliştirilmesinde ileri yıllara olan etkisi nedeniyle, yaşamın en kritik dönemlerinden biridir. Çocuğa erken yaşlarda sağlanacak deneyimlerle elde edilecek temel bilgi beceri ve alışkanlıklar çocuğun daha sonraki öğrenim yaşantısının yanı sıra sosyal ve duygusal yaşamını da biçimlendirecek güçtedir(Arı,1996,s.18–22).

Okul öncesi eğitim ailede ve kurumlarda verilmektedir. Başlangıçta çocuğun gelişiminde aile çevresi birinci derece etkili olmakla birlikte daha sonraki yıllarda aile çevresi çocuğun tüm gelişim ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalabilir. Bu durumda devreye, çocukların yaşlarıyla kendi çevrelerini oluşturup gelişimlerini en sağlıklı, en doğal biçimde yaşayabilecekleri bir ortam sağlayan okulöncesi eğitim kurumları devreye girmektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan programlar ve çocuğa sunulan ortam planlı, sistemli, çocukların yaş ve gelişim özelliklerini destekleyici nitelikte olduğundan kurumlarda verilen okul öncesi eğitim önem taşır. Okul öncesi eğitim çocuğun, kendi bedensel yapısını tanıması, özbakım ihtiyaçlarını karşılayabilmesi ve vücudunu etkin kullanabilmesine yardımcı olur (Aral, 2001, s.15).

Okul öncesi çağları, çocuğun fiziksel, duygusal, sosyal, zihinsel ve sanat gibi gelişim alanlarında en çok hız kazandığı ve kişilik temellerinin atıldığı dönemdir. Dolayısıyla; çocukların gizil güçlerini, yeteneklerini ortaya çıkarmak için bilinçli bir okul öncesi eğitimi gereklidir. Yaratıcılık, bu gelişim alanları içinde önemli bir yere sahiptir. Okul öncesi eğitiminin erken başlaması, yaratıcılığın değerlendirilmesinde ve verimin yüksek olmasında önemli rol oynar(Argun, 2002, s.103) .

Bu dönemde çocuklar hızlı bir gelişim süreci içindedirler, çocuğun doğuştan getirmiş olduğu potansiyeli en üst düzeye çıkartabilmesi ve bunu gösterilmesini sağlayacak uyarıcılara ihtiyacı vardır. Bu uyarıcılar çocuğun bedensel, zihinsel, sosyal, duygusal gelişimini hızlandıracak ve destekleyecek her türlü doğal ve çevresel etmenlerden oluşur. Öğretme-öğrenme sürecinde öğrenciye yapılabilecek en iyi yardım onun öğrenme çevresini onun özelliklerine uygun düzenlemektir. Uygun düzenlemenin yapılabilmesi ise psikolojik verilere göre onun özelliklerinin yeterince tanınmasını gerektirir(Beydoğan, 1998, s.74).

Çocuk gelişirken büyür, dünyayı tanır, insanlarla ilişki kurar, karşılaştığı problemleri çözmeye çalışır ve duygulanır. Gelişme, bedende, zihinde, duygularda ve hareketlerde kendini gösterir. Bu alanlarda gözlenen değişimler birbirinden bağımsız değildir. Bedensel gelişme, zihinsel gelişmeye, duygusal gelişmeye, kısaca ifade etmek istersek, tüm gelişmeler birbirine etki eder(Ülgen, 2002, s.25)

Çocuğun çevresini tanıyıp keşfedebilmesi için bilişsel gelişiminin sağlıklı olması gerekir. Bilişsel gelişim diğer gelişim alanlarıyla ilişkilidir. Bilişsel gelişim süreçleri birlikte gelişirler ve birbirlerini tamamlarlar. Örneğin, dildeki gelişmeler kavram oluşması ve problem çözümedeki ilerlemelere yardımcı olur(Aral, 2001, s.14).

Fiziksel yönden iyi gelişmiş çocuğun motor yetenekleri de olgunlaşmıştır. Motor yeteneklerin olgunlaşması dilin kullanılmasında seslerin çıkarılmasında etkili olur. Gelişmiş bir sosyal çevrede yetişen bir çocuğun anlatımının daha düzgün, kelime hazinesinin daha zengin olduğu görülür. Sosyal iletişime girdiğinde dilini kullanır. Duygusal yönden sorunların olmaması ve huzurlu bir ortam dil gelişmesini de olumlu yönde etkiler(Aral, 2001, s.14).

Her çocuk belli bir sosyal düzen içinde doğar ve bir kültüre varis olur. İçinde yaşadığı toplumun yaşama tarzlarını öğrenir ve değişen koşullara intibak yeteneği kazanır. Çocukların geleceğini belirleyecek olan toplumsal ve ahlaki değerlerin aktarılması, yaşamın ilk yıllarında başlar. Biyolojik verasetten başka, her çocuk kendi kültürüne has beceri kazanmak yolundadır. Örneğin her çocuk konuşur. Çocuğun, içinde yaşadığı kültürü tanınması ve bu kültüre katkısı olacağından, dilini, bütün değerlerini, örf, adet ve geleneklerini mümkün olan en küçük yaşta öğrenmesi ve bu öğrenmelerin tesadüflere bırakılmayıp, milli değerler çerçevesi içinde ele alınması önem taşıyacaktır.

Çocuğun yüksek bir öğrenme potansiyeline sahip olduğu bu dönemde aile içinde ve kurumda verilecek okul öncesi eğitimi, çocuğun bedensel, zihinsel, sosyal ve dil gelişimini desteklemekte ve çocuğu bir üst gelişim dönemine hazırlamaktadır.

Çocuğun sağlıklı bir kişilik geliştirmesi için fizyolojik ve psiko-sosyal ihtiyaçlarının yerinde ve zamanında karşılanması gerekir. İhtiyaçların karşılanmaması çocuğu gergin ve huzursuz yapacağından sağlıklı kişilik gelişimini engeller(Aral, 2001, s.13).

Sağlıklı ve istenilen davranışlara sahip çocuklar yetiştirmek, onların gelişim özelliklerini ve ihtiyaçlarının neler olduğunu bilmeye bağlı. Çocukların özelliklerini, neler hissettiklerini bilmeden yapılan bir eğitim, elbetteki yanlış olur. Bu çağda çocuklar henüz kendi gelişim özelliklerini, ilgi ve yeteneklerini tanımazlar ve düşüncelerini ifade etmekte zorluk çekerler. Bu nedenle anne babaların bilinçli davranmaları gerekir.

Yapılan araştırmalara göre, 0–1 yaş duygusal, 1–4 yaş sosyal, 0–6 yaş fizik, zihin ve kişilik, 0–10 yaş dil gelişimi açısından oldukça önemli. Duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edebilen, girişimci, kendi ve başkalarının haklarına saygılı nesiller yetiştirilmesi açısından okul öncesi eğitimin önemi büyüktür.

Bütün eğitimciler ve psikologlar, çocuğun ilk yaşantılarının karşılaştığı problemlerin çevresindeki ilişkisinin mahiyetinin onun bütün hayatı süresince davranışlarını, tavırlarını ve tutumunu etkilediğini, buna göre, hayatın ilk 5–6 yılının gelişim ve ruh sağlığı bakımından büyük önem taşıdığına birleşmektedir(Kantarcıoğlu, 1998, s.8).

Okul öncesi çağında çocuğun karşılaşacağı problemler şüphesiz çoktur. İlk çocukluk çağı çocuğun psikolojik ihtiyaçlarını karşılama yönünden, okul öncesi eğitimin önemi büyüktür. Okul öncesi eğitim, çocukların bencilliklerini ve başkalarının düşünme ve yardıma dönüştüren işbirlikçi ortamlar yaratabilir(Wood, 1992, s.160).

Vgotsky, çocuğun bilişsel gelişimini etkileme de yetişkin rolünün çok önemli olduğunu vurgular. Ona göre, çocuklar, yetişkinlerle ya da diğer çocuklarla işbirliği içinde birlikte çalışmalarında bilişsel gelişimleri beslenir(Senemoğlu, 2002,s.63–64).

Bireyler bir birinden farklı ve benzer özelliklere sahip olup, benzerliklerini ve farklılıklarını dikkate alan, gelişmekte ve değişmekte olan dünyaya ayak

uydurmalarını sağlayacak bir eğitim süresine gereksinim duymaktadır(Ersoy, 2001, s.6-7).

Özel gereksinimi olan bireylerin, mümkün olan en erken dönemde, gereksinimlerine uygun yöntemler ve araç-gereçler kullanılarak desteklenmesi var olan kapasitelerini en üst seviyede kullanabilmeleri açısından önemlidir. Ayrıca bu bireylerin toplumca kendilerinden beklenen rol ve sorumluluklarını yerine getirebilmeleri, kendilerine en uygun eğitim hizmetinden yararlanabilmelerine bağlıdır(Ersoy, 2001, s.6-7).

Bireysel farklılıkları ve gereksinimleri olan bireylerin kendileri için en uygun özel eğitim hizmetinden yararlanabilmesi çeşitli ulusal ve uluslar arası sözleşmelerde adı geçen “eğitimde fırsat eşitliği” ilkesine göre de zorunluluk arz etmektedir(Ersoy, 2001, s.6-7).

Özel eğitim gereksinimi olan çocukların erken teşhis ve tanısı günümüzde önemini kanıtlamış bir gerekliliktir. Çocuğun sorunu ne denli erken belirlenirse, gereksinimine uygun türde bir eğitim programına o kadar erken yaşta yerleştirilebilir. Özellikle, bireyin yaşamında büyük bir öneme sahip erken çocukluk yıllarında eğitime başlama daha sonraki eğitim kademeleri için bir temel oluşturacaktır. Çocuğun daha geç dönemde, örneğin ilköğretime başladığında, bir engele sahip olduğunun fark edilmesi gelişim açısından çok önemli olan erken çocukluk yıllarının iyi değerlendirilmemesi anlamına gelmektedir(Ersoy, 2001, s.22).

Okul öncesi eğitimin önemi çağımızda gün geçtikçe artmakta ve hatta sosyal bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışan nüfusumuzun yarısını oluşturan kadınlarımızın gün geçtikçe artan sayılarda, iş ve üretim hayatına atıldıkları görülmektedir. Özellikle büyük şehirlerimizde çalışan kadın sayılarının fazlalığı onların küçük çocuklarının bakım, eğilimleri konusunda ciddi tedbirlerin alınmasını zorunlu kılmaktadır(Yılmaz,1999,s.12).

Bugün, özellikle büyük kentlerde ve endüstri merkezlerinde okul öncesi hizmetlerine olan istek artmaktadır. Bu durum sadece, çalışan annelerin duydukları ihtiyaçtan kaynaklanmamakta, tüm ana-babaların okul öncesi bakım ve eğitimin önemi konusunda bilinçlenmelerinden de ileri gelmektedir (Akyüz, 2001, s.314)

Okul öncesi eğitimden yeteri kadar yararlanamayan ailelerin sınırlı imkânları içerisinde yetişen binlerce çocuk, aldığı eğitim yetersizliği yüzünden, ruhunun

derinliklerinde, zihin kıvrımlarında uyuyan öz cevherlerden, yeterince yararlanamamaktadır. Nice kabiliyetler, farkına varılmadan, uykularından uyandırılmadan yaşayıp gitmektedir. Çocukların içlerindeki gizil cevherlerin keşfedilip yüzeye çıkması, birleşip çoğalması için, çocukların okul öncesi eğitimden yeterince yararlanması sağlanılmalıdır(Yılmaz,1999,s.10).

Organizmanın bazı gelişim alanlarında, öğrenmeye ya da gelişmeye eğimli olduğu belli bir zaman dilimi vardır. Bu dönem de organizma, çevre etkilerine daha duyarlıdır ve daha hızlı öğrenir. Örneğin; okul öncesi dönem, zihinsel ve dil gelişimi için kritik dönemdir. Bu dönemde, çocuğa hazırlanacak zengin uyarıcı çevre onun gelişimi üstünde diğer dönemlerden daha olumlu etkide bulunur(Senemoğlu, 2002, s. 16).

Bugün çeşitli ülkelerde, okul öncesi çağı çocuklarının bakım ve eğitimleri için aileye, özellikle çalışan aileye yardımcı olmak üzere devletçe işyerleri ve özel kişi ve kuruluşlar tarafından açılmış okul öncesi eğitim kurumları mevcuttur. Bu kurumlarda, kurumun kuruluş amaçlarına, ülkenin eğitim felsefesine ve kurucularının okul öncesi eğitime bakış açılarına göre değişik konulara ağırlık veren programlar uygulanmaktadır(Yılmaz,1999,s.10).

Bazı ülkelerde okul öncesi eğitim, çocuğu ilköğretime hazırlamayı amaçlayarak başarılı bir ilköğretim için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmaya çalışırken, bazı ülkelerde, çocuğun toplumsallaşmayı öğrenmesi, iyi alışkanlıklar kazanabilmesi hedef alınmaktadır. Bazı ülkelerde ise; okul öncesi eğitim bir yandan çalışan kadınların çocuk bakım problemlerini giderirken, diğer yandan da ülkenin temel yönetim ve hayat prensiplerini çocuğa erken yaşlarda öğretmeyi hedef almaktadır(Yılmaz,1999,s.10).

Büyük ölçüde okul öncesi dönemde tamamlanan bu gelişim alanlarını desteklemek için çocuğun ilköğretime başlamasını beklemek, telafisi mümkün olmayan gecikmelere neden olabilmektedir.

Araştırmalar, okul öncesi kurumda eğitim görerek ilköğretime başlayan çocukların, bu eğitimi görmeyenlere oranla daha katılımcı, girişken ve uyumlu olduğunu göstermektedir. Böylelikle okul öncesi eğitimin katkısı özellikle çocuk ilköğretime başladığı zaman kendini göstermektedir.

Erken yaşlarda gelişmeyi önleyen elverişsiz çevreler, toplumsal eşitsizlikleri artırmaktadır. Bu elverişsiz ortamlarda büyüyen çocuklar, olumsuz koşullardan etkilenir ve daha iyi konumlardaki akranlarının gerisinde kalırlar. Okul öncesi eğitimi, bu tür eşitsizliklerin ortadan kaldırılmasına da yardımcı olur (Yavuzer, 2000, s.152).

İşte bu nedenlerden dolayı, annesi çalışsın ya da çalışmasın her çocuğun temel eğitim kapsamında okul öncesi eğitime ihtiyacı vardır. Sağlıklı bir gelişim için, 3–6 yaş arası, bir okul öncesi eğitim kurumunda eğitim gereklidir. Dileğimiz okul öncesi eğitimin yurt çapında yaygınlaştırılması ve zorunlu eğitim kapsamına alınmasıdır(Yavuzer, 2000, s.152).

Çocukların gelişimi, özellikle ihtiyaçları, öğrenmesi, ilgilenmesi ve benzeri konularda yapılan araştırmalar okul öncesi eğitim görenlerle görmeyenler arasındaki gelişim farklarının okul öncesi eğitim görenlerin lehine olması nedeniyle okul öncesi eğitimin önemini ortaya koymaktadır.

Bu sebeple okul öncesi eğitim aile içinde ve aile dışında, sosyal, eğitsel ve ekonomik farklılıklar sebebiyle kritik bir önem arz etmekte ve çocuklar arasındaki eğitim farklılıklarının okul öncesi eğitim yoluyla giderilmesi, fırsat eşitliği ilkesinin vazgeçilmez bir gereği olmaktadır (Kantarcıoğlu, 1998, s.15).

Değişen aile yapısı, toplumumuzda çekirdek aile sayısını artırmış. Kadınların eğitim ve kültür düzeyleri yükselmiş, çalışan anne sayısı artmıştır. Ailede çocuk sayısı azalmış, çocuğa verilen değer artmıştır. Çocukların eğitime verilen önem artmıştır(Nazik, 2000,s.25).

Her şeyin hızla değiştiği çağımızda artık okul öncesi eğitim kurumları bir bakım yeri olmaktan çıkmış ve eğitimin gerekliliği şiddetle hissedilmeye başlanmıştır. Eğitimin gerekliliğini, büyük ölçüde, insan gelişiminin temellerinin okul öncesi dönemde atıldığı gerçeğinin keşfedilmiş olması etkilemektedir.

Yapılan araştırmalar ilk çocukluk yıllarındaki uyarıcı ortam ve yaşantı yetersizliklerinin daha sonraki yıllarda öğrenme ve gelişim düzeyini sınırlandırdığını; zengin uyarıcı çevrenin ise, okul öğrenmelerinin temelini oluşturan anadilini kullanma yeterliliğini, sayısal, uzaysal yeteneklerini, başarıma güdüsünü, iyi çalışma alışkanlıklarını, sonuç olarak öğrenme düzeyini artırdığını göstermektedir.

Okul öncesi eğitim kurumlarına duyulan ihtiyaç, ülkemizde de son zamanlarda yaygın bir hale gelmiştir. Son yıllarda iş hayatının artması, kadınların çeşitli iş kollarında çalışması ve okul öncesi eğitimin gerekliliğinin anlaşılması, okulöncesi eğitim kurumlarına olan ilgiyi ve ihtiyacı artırmıştır. Bu sebeptendir ki her geçen gün özel ve resmi kurumlara bağlı olarak yeni kreşler, yuvalar, anaokulları ve ana sınıfları açılmaktadır. Okul öncesi eğitim kurumlarını sayısal olarak artması ve yaygınlaştırılması, Türkiye'nin sağlıklı eğitim alt yapısı için gerekli bir katmandır. Modern toplum dinamiğine ulaşabilmek için de okul öncesi eğitimin yaygınlaşması son derece gereklidir(Yılmaz, 1999,s.12).

1.3. Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim

İlk defa Fatih devrinde “Sıbyan Mektebi” adı verilen okul öncesi eğitimin temelini teşkil eden ilk “Anaokulları” açılmıştır. Ancak o devrede çocukların sağlam bir eğitim görmesi esas alındığından, dini bilgileri hedef alan bu eğitimin, Cumhuriyet sonrası okul öncesi eğitimden farklı olduğu anlaşılmaktadır. Osmanlı döneminde yerli halk için olmamakla birlikte azınlıklar ve yabancılar için büyük kentlerde anaokullarını açıldığı görülür (Kantarcıoğlu,1998,s.8).

!913-1917 yılları arasında İmparatorluk sınırları içerisinde resmi anaokulları açılmıştır. Bu dönemde gerek özel, gerek resmi anaokullarının en büyük sorunu, uygulanan eğitim yöntemleri (Frobel yöntemi bunlar içerisinde öne çıkmaktadır) ve buna göre yetişmiş öğretmen bulmada güçlük çekilmesidir(Aral, 2001, s.18)

1913 tarihli Tedrisat-ı İptidaiye Kanunu'nun 3. maddesinde; “Anaokulu ve Sıbyan Mektepleri, Tedrisatı İptidaiye mahsustur.” Kaydı ile bu devre ilköğretime bağlı olarak ele alınmıştır. İki yıl sonra 1915’de “Ana Mektepleri Nizanamesi” uyarınca açılan, 1919’da kapatılan Ana Öğretmen Okulu ve resmi anaokullarının 1927’de öğretime tekrar açıldığı ve faaliyetlerini 1933’ yılına kadar sürdürdüğü görülmüştür (Kantarcıoğlu,1998,s.9).

Cumhuriyet ilan edildiği tarihte, yaklaşık 80 anaokulu bulunuyordu. Türk vatandaşını okur-yazar duruma getirmek çabası, devleti tüm gücüyle ilköğretime yüklenmek zorunda bırakmıştır. Bu nedenlerle anaokulu ve anasınıflarına ayrılan ödenekler ilköğretim hizmetlerine aktarılmıştır. Böylece çevresel olanaklarla

çalışmalarını sürdüren okullar da 1937-1938 öğretim yılında kapanmıştır (Aral, 2001, s.19)

1940'da bütçesi elverişli illerde; fabrikalarda, çocuğunu evde bırakacak kimsesi olmayan çalışan annelere yardım amacıyla anaokulu yönetmeliğinin uygulanması bir tamimle illere bildirilmişse de, devletin serbest bırakması özel idare bütçelerinin darlığı, bu okulları yaşatmaya imkân vermemiştir (Kantarcıoğlu,1998,s.8).

Okuma çağına girmemiş çocukların eğitim konusu, Cumhuriyet Dönemi'nde ilk kez1949'da IV. Milli Eğitim Şurası'nda, "aile eğitimi üzerinde durulması, ailede demokratik eğitimin uygulanması için çeşitli yöntemlerden faydalanması gereği" şeklinde belirtilmiştir.

1952'de anaokulları eğitimi, programı ve okullara öğretmen yetiştirilmeleri konusunda çeşitli yönetmelikler hazırlanmış, ancak imkânların yetersizliği güçlü bir uygulamaya fırsat vermemiştir(Ural,1987,s.12).

1952'de; 6972 sayılı "Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma Kanunu" gereğince M.E. B.'da kurulan bir komisyon; "Anaokulu Programı ve yönetmeliği" ile "Anaokullarına Öğretmen Yetiştirme Kursu Geçici Programı" nı hazırlamıştır.

"1953'deki V. Milli Eğitim Şurası'nda okul öncesi eğitim kurumlarının açılması ile ilgili hükümlerin yeniden yer aldığı görülmektedir. Yer ve vasıta temini şimdilik ferdi teşebbüslere ve mahalli idarelerin yardımlarına bağlı olmakla beraber, vekalet bu hususta elinden geleni yapacaktır.

Bunu izleyen yıllarda 1961'de çıkarılan 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun altıncı maddesinde ilköğrenim kurumları tespit edilirken, okulöncesi eğitim kurumları aynı maddenin isteğe bağlı olanlar kısmında belirtilmiştir. 222 sayılı kanunun 13. maddesinde de; "Okul öncesi eğitim kurumlarında mecburi öğrenim çağına gelmemiş çocuklar eğitilir." kaydı yer alır (222 Sayılı İlköğretim Eğitim Kanunu,1961).

VI. ve VII. Milli Eğitim Şuraları'nda okul öncesi eğitime ilköğretim bünyesinde isteğe bağlı okullar olarak değinilmiştir.

Ülkemizde okul öncesi eğitimin etkin bir şekilde gündeme getiren ve bu konuda verilmesi gereken hizmeti belirleyen etkin çalışmanın VII. Milli Eğitim

Şurasınca gerçekleştirildiğini görmekteyiz. Bu şura için hazırlanan ilköğretim komisyonu raporunda; (VII. Milli Eğitim Şurası Kararları, 1962).

a-Okul öncesi eğitimin önemi ve yabancı memleketlerdeki durumu.

b-Okul öncesi eğitime ait gelişme ve tarihi bilgi,

c-Memleketimizdeki özel anaokulları, çocuk okul sayısına ait istatistik ile anaokulları için devletin ne gibi yardımlarda bulunması gerektiğini açıklayan 7. maddede şunlar vardır;

1.Anaokullarına personel yetiştirmek,

2.Anaokullarını denetlemek ve teşvik etmek,

3.Bazı bölgelerde Türk dili öğretimi için ve bir kısım bölgelerde okul olgunluğuna erişmemiş çocuklara mahsus “anasınıfları” açmak,

4.Özel teşebbüsün rağbet etmediği, özel eğitime muhtaç çocuklara mahsus “Özel Eğitim Anaokulları” açmak,

5.Korunmaya muhtaç çocukların, okulöncesi bakımı ve eğitimini sağlamak,

6.Anaokulu personelinin tatbikatı için, anaokulları açmak,

7.Sanayi bölgelerinde iş kanunu hükümlerine göre anaokulları açmak.

VII. Milli Eğitim Şurası’nı izleyen aylarda, okulöncesi eğitim etkinliklerine ışık tutmak amacıyla, 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu’nun öngördüğü, 16 Haziran 1962 tarihinde “Anaokulları ve Sınıfları” yönetmeliği yayınlanmıştır.

Daha sonra konu İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planında şu cümlelerle yer almıştır: “ Okul öncesi eğitimi 3-6 yaş çocuklarının eğitimidir. Bu eğitim ancak anne eğitiminden yoksun çocukları ele alacaktır. 1968-1972 döneminde okul öncesi eğitim hizmetleri bağımsız anaokulları ve ilkokullara bağlı anasınıfları kurarak geliştirilecektir. Bütün kız enstitülerinde öğretim programının geliştirilmesi amaç ile çocuk yuvaları açılacaktır.”

Temmuz 1974’teki IX. Milli Eğitim Şurâsı, okul öncesi eğitimin amaç ve görevlerini yeniden belirleyerek, bu eğitimi Milli Eğitim’in genel amaçlarına, temel ilkelerine uygun olarak;

1. Çocukların beden, zihin ve duygu gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak,

2. Onları temel eğitime hazırlamak,

3. Şartları elverişsiz çevreden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetişme ortamı yaratmak,

4. Çocukların Türkçe'yi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak şeklinde belirlemiştir. Okul öncesi eğitim konusu 1973'de "Milli Eğitim Temel Kanunu" kapsamına alınmış, 19.20.21. maddelerde;

Madde-19. Okul öncesi eğitim, mecburi ilköğrenim çağına gelmemiş bireylerin eğitimlerini kapsar.

Madde-20. Okul öncesi eğitimin amaç ve görevleri; MEB. Temel amaç ve görevlerine uygun olarak;

1-Çocukların; beden, zihin, duygu gelişmesini, iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak,

2-Onları temel eğitime hazırlamak,

3-Şartları elverişsiz çevrelerden, ailelerden gelen çocuklara ortak bir yetişme ortamı yaratmak,

4-Çocukların Türkçe'yi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak,

Madde-21.Okul öncesi eğitim kurumları, bağımsız anaokulları olarak kurulabileceği gibi, şartları elverişli olan temel eğitim kurumlarının birinci devresine bağlı anasınıfları halinde veya ilgili diğer öğretim kurumlarına bağlı uygulama sınıfları olarak da açılabilir. Şekli ile kanuni dayanak sağlanmıştır.

1978'de MEB. İle İstanbul Boğaziçi Üniversitesi, İdari Bilimler Araştırma ve Uygulama Enstitüsü arasında "Türkiye'de uygulanan okulöncesi çocuk gelişimi ve eğitim projesi" olarak adlandırılan bir çalışma başlatılmıştır. Bu kapsamlı çalışma, üniversiteyle işbirliği yapılarak sürdürülmüştür. Proje gereği Türkiye'de uygulanan okulöncesi programlarının değerlendirilmesi yapılmış; çocuk gelişimi ve eğitimin temel ilkeleri saptanarak bu ilkeler doğrultusunda toplum yaşamına uygun okulöncesi model ve programları önerilmiştir.

1980'de "Öğretmen Yetiştirme ve Okul Öncesi Temel Eğitim Kurumları" komisyonlarınca okulöncesi eğitime bağlı öğretmen yetiştirme ve okulöncesi eğitim kurumlarının çalışmaları yasal temellere oturtulmaya çalışılmıştır.

Haziran 1981'de gerçekleşen X. Milli Eğitim Şurâsı Türk Milli Eğitimi'ni bütünlüğü olan bir program modeli şeklinde alt sistemler olarak ele almış ve anasınıfı programları, anasınıfının amaçları, anasınıfında muhteva ve faaliyet kategorileri ve

uygulamaya dönük öneriler başlıkları altında konuyu daha önceki şurâlarda görülmediği şekliyle ayrıntılı olarak değerlendirmiştir.

“Üçüncü ve Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planları’nda, okul öncesi eğitimin daha çok anne eğitiminden yoksun işçi çocuklarının yoğun olduğu ve kırsal kesimde yaygınlaştırılması ve ülke ihtiyaçlarına uygun bir modelin geliştirilmesi yolunda çalışmalar yapılması gereği belirtilirken, Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda okul öncesi eğitimin (5-6 yaş nüfusunun) okullaşma oranının %10’a çıkarılması için kamu ve özel kuruluş imkanlarından azami derecede faydalanılacağı belirtilmektedir.” Bu konu ile ilgili olarak Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’nın son yılı olan 1989 yılı programında, “Bu kademe okullaşma oranının 1987 – 88 öğretim yılı için öngörülen plan hedeflerinin gerisinde kaldığı” bilinmektedir.

Temmuz 1988’deki XII. Milli Eğitim Şurâsı’nda Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği iki yıllık bir yüksek öğretim kademesi olarak belirlenmiş, lise mezunlarının okullarda kendilerine verilecek pedagojik formasyon sonrası öğretmen yardımcısı veya eğitici olarak görevlendirilmesi öngörülmüş, özellikle programların aile ortamından gelen yetersizlikleri giderecek şekilde Türkiye’nin şartlarına, sosyal ve kültürel yapısına ve diğer sistemlerine uygun olarak geliştirilmesi kararı alınmıştır.

1992 yılında 3797 sayılı kanunla Merkez Teşkilatı bünyesinde yeni bir birim olarak “Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü” kurulmuştur.

29 Eylül 1993 tarihinde gerçekleştirilen XIV. Milli Eğitim Şurâsı, diğer şuralardan farklı olarak iki temel gündem konusundan birini okul öncesi eğitime ayırmıştır. Okul öncesi eğitim, okul öncesi eğitimin önemi, okul öncesi eğitimin tanımı ve kapsamı, okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması ile ilgili sorunlar için Okul Öncesi Eğitim Ana Komisyonu, Okul Öncesi Eğitimin Önemi ve Yaygınlaştırılması, Okul Öncesi Eğitim için Kaynak Temini ve Kullanımı, Okul Öncesi Eğitim Programları ve Eğitim Araçları, Okul Öncesi Eğitimde Koordinasyon ve İşbirliği, Okul Öncesi Eğitim Mevzuatı, Okul Öncesi Eğitim Alanına Öğretmen Yetiştirme ve istihdam, Okul Öncesi Eğitim Modelleri alt komisyonları oluşturularak çalışmalar yapılmış ve kararlar alınmıştır. Bu Şura’dan bugüne kadar da Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğü Şurâda alınan kararları gerçekleştirme çabasıdadır.

İçinde bulunduğumuz şu dönemi de kapsayan sekizinci beş yıllık kalkınma planında ise; okul öncesi eğitim hizmeti veren kurumlar arasında farklılıkların giderilmesi için standartlar oluşturulacağı, toplum tabanlı eğitim verilebilmesi için yazılı, sözlü ve görüntülü eğitim programları yapımının özendirileceği hedef olarak alınmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı ve diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından verilen okul öncesi eğitim faaliyetlerinin bütüncül bir yaklaşımla yürütülebilmesi için yasal düzenlemeler yapılacağı söylenmektedir.

Bu tarihten sonra; yuva, kreş, anaokulları ve anasınıflarının yurt çapında resmi ve özel kuruluşlarca yaygınlaştırıldığı görülmektedir.

Okul öncesi eğitime artan duyarlılık VIII. Milli Eğitim Şurası ve III. Beş Yıllık Kalkınma Planı gereği anaokulları ve anasınıflarının yaygınlaştırılması, personel yetiştirilmesi konularında ilgili kanun çerçevesinde çeşitli uygulamalara geçilmiştir (Yılmaz,1999,s.14).

MEB. Örgütünde okulöncesi eğitim hizmetleri, Mesleki Teknik Yüksek Öğretim, Kız Teknik Öğretim, İlköğretim ve Özel Öğretim Genel Müdürlüklerince yürütülmektedir.

Mayıs 1996'da XV. Milli Eğitim Şurası özellikle zorunlu eğitimin 8 yıla çıkarılması konusunda diğer konular yanında yer vermiştir, okul öncesi eğitimin gelecek zaman içinde hiç değilse iki yılının zorunlu eğitim kapsamını alınması konusunda çok önemli bir karar alınmıştır. Aynı şurada aile katılım programları, ana baba okullarının yaygınlaştırılması konusunda da kararlar alınmıştır. Anaokulu programı, yönetmeliği ile, anaokullarına öğretmen yetiştirme kursu geçici programı aynen kabul edilmiştir. Programa göre anaokulu öğretmenlerinin en az ilkokul öğretmenliği standartlarına sahip olmaları istenmekte açılacak özel bölüm ve yaz kursları öncülüğüyle öğretmen ihtiyacının karşılanması önerilmektedir.(XV. Milli Eğitim Şurası,1996, s. 12).

Bu tür çalışmaların iyi bir değerlendirmeyle sonuçlandırılması ve bilinçle alınmış planlamaların uygulanması sonucu, okul öncesi eğitim çalışmalarının, istenilen nicelik ve niteliksel düzeye ulaşabileceği ümit edilmektedir.

Türkiye'de okul öncesi eğitim kurumlarının açılması 20. yüzyılın başlarına rastlamasına rağmen; ülkenin içinde bulunduğu özel durum gerek Osmanlı İmparatorluğu döneminde, gerekse Cumhuriyetin kuruluş yıllarında bu kurumlara

gereken önem verilmesine ve gelişmesine engel olmuştur. Bugüne kadar açılan bu kurumlar, ülkede bulunan okul öncesi çağ çocuklarının sayıları ile orantılı olarak yeterli sayıya ulaşmamıştır (Aral,2001,s.20)

1.4. Okul Öncesi Eğitim Kurumları

0-6 yaş arası çocukların tüm gelişimlerini fiziksel, zihinsel, sosyal, duygusal vb. sağlıklı ve düzenli fiziksel koşullar içinde, toplumun kültürel özellikleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren, onlarda sağlam bir kişiliğin, sosyal duyarlılığın ve yaratıcı düşünmenin temelini atan; uzman eğitimci bir kadroya sahip; temel fonksiyonu eğitim olan sosyal kurumlardır(Oğuzkan, 1995, s.3).

Okul öncesi eğitim kurumlarını aşağıdaki şekilde gruplandırabiliriz.

1. Kreşler
2. Yuvalar
3. Anaokulları
4. Anasınıfları

1.4.1. Anaokulları

Okul öncesi eğitim kurumları çocuklar için yeni bir arkadaş çevresi, zengin bir oyun ortamı ve çeşitli deneyimler kazanabileceği bir yer olması nedeniyle oldukça önemlidir. Çocukların bu dönemlerde çok hızlı öğrendiği göz önüne bulundurulursa bu eğitim kurumları evde sağlanamayan bazı imkânları takviye etmesi açısından büyük önem taşır. Çocuğa en uygun oyun ortamı sağlayan anaokulları çocuğun bağımsızlık kazanmasını sosyal ve zihinsel gelişimini sağlarken, psiko-motor gelişimini de destekler(Aral, 2001, s.29).

4-6 yaş arası çocukların ev hayatından okul hayatına geçmesini kolaylaştıran ve gelişmesine yardım eden hizmet veren bu kurumlar; düzenlemelerinde, çocuğun bakımı ve korunmasına olduğu kadar sosyal ve zihinsel gelişimine ağırlık verilmektedir. Bu kurumlarda öğretici çevre uyarıcılarını zengin bir biçimde yer aldığı etkinlikler aracılığıyla, çocuğun sosyal yaşamın ve okulun beklentilerine cevap verebilecek kişilik özelliklerini ve öğrenme becerisini elde etmesi istenir. (Oğuzkan,1995,s.87).

Doğumdan başlayarak sosyal çevresi gittikçe genişleyen çocuk, bir topluma bağlanmak ihtiyacındadır. İçinde bulunduğu toplum tarafından kabul edilmek, orada sivrilmek ister. Çocuğun toplumsal gelişimi, anaokulunun ona hazırladığı sosyal çevreye intibakı, bu çevrede etkin olması, toplumdaki küçük-büyük kişilerle iyi ilişkiler kurabilmesi, çevresine kendi ölçüsünde katkıda bulunması (v.b.) diye düşünülür. Bunun için anaokulu çocuğa, kendisine ihtiyaç duyulan sosyal çevreler yaratır(Kantarcıoğlu,1998,s.24).

Anaokulu eğitim sürecinin, bir çocuğun daha sonraki yaşamını belirleyici bir süreç olduğu artık tartışmasız bir şekilde kabul edilmektedir. Ancak bu süreç yalnızca anaokulunun sorumluluğu şeklinde kabul edilemez. Eğer anaokulu aile ile bütünleşerek ve toplumsal gereksinimlerini göz önünde bulundurarak hizmet vermeyi ilkeleri içine yerleştirebilirse, bu sürece anlam kazandıracaktır. Diğer taraftan “Çocuk Merkezli” çocukların gelişimsel özellikleri göz önünde bulundurarak, onlara yaşayarak, aktif öğrenme fırsatlarının sağlanması eğitim anlayışı, nitelikli bir anaokulunun en temel koşuludur (Atay, 2001, s.7).

Eğitimci uzmanlar, anaokulu eğitimin önemi üzerinde ısrarla duruyorlar. Çünkü çocuğun tanımadığı diğer bir ortamdaki değişik insanlara uyum sağlamaya çalışması, ilköğretime başlarken daha uyumlu davranmasını temin ediyor. İnsanın gelişimini çevre ve kalıtım oldukça etkiler. Kalıtım yoluyla doğuştan getirilen özellikleri, kontrol etmek mümkün değil. Öte yandan, eğer çocuğa okul öncesi dönemde, belli özellikleri ve davranışları kazandıramazsanız, sonraki yıllarda bu açığı kapatmak oldukça güç bir hale gelir.

Erikson'a göre okul öncesi dönemde sağlanan uygun çevresel koşullar kendine güven, bağımsızlık, özerklik, girişimcilik gibi kişilik gelişimini olumlu yönde etkileyen duyguların kazanılması ayrıca insanın gizilgücünde saklandığı yetenek ve özelliklerinin yeterliklere dönüşebilmesi için büyük önem taşımaktadır. Bu nedenlerle de çocuk gelişimi ve psikolojisi alanında çalışan uzmanlar okul öncesi döneme özel bir önem vererek, bu dönemin gelişim sürecindeki kritik yerini vurgularlar. Kritik dönemler içinde organizma gerekli kalıtsal potansiyele sahipse, yeterli uyarıcı ile karşılaştığında, bazı davranışlar ve bazı organlar ve bunların işlevleri açısından en üst düzeyde gelişimin ortaya çıkması mümkün olabilir(Aral, 2001, s.41).

Çocuklarla çalışan uzmanların tümü, çocukların uygun fiziksel koşulların sağlandığı ve sevgi, ilgi verebilen yetenekli eğitimcilere sahip anaokullarına devam etmelerinin, gelişimlerine olumlu katkılarının bulunacağı konusunda birleşmektedirler. Anaokulunda geçirilen süre arttıkça çocuklarda gözlenen paylaşma, işbirliği yapma, arkadaşlarıyla birlikte oynama gibi olumlu sosyal davranışların sıklığı da artmaktadır. Yapılan araştırmalar okul öncesi eğitimi alan çocukların, sonraki eğitim yıllarında daha yüksek akademik başarı gösterdiklerini ortaya koymuştur.

Okul öğrencinin doğuştan sahip olduğu öğrenme yetenekleriyle, sonradan kazandığı becerilerini ortaya çıkarır ve değerlendirir. Bütün bu bilgi-becerileri toplumun yararına kullanmak için geliştirip kullanımını sağlar. Okulun bu fonksiyonlarını yerine getirebilmesi için, çocuğun okula gitmeye hazır halde bulunması ve ondan sonra okula başlaması gerekir. Genellikle üç yaş civarındaki çocuklar anaokuluna gitmeye hazır sayılırlar(Nazik, 2000,s.59).

Anaokulları toplumda aileye hizmet eden kurumlardandır. Bu okullar yardıma muhtaç çocukları koruyup bakmak, çocuklarını kendi kendilerine bakıp büyütemeyecek durumda olan ailelere yardım etmek amacıyla gereken tedbirleri almaktadırlar. Ailede geçim şartları kadının çalışmasını gerektirdiğinden, annenin gönül rahatlığı içerisinde, işinde daha verimli olması, çocuğunu emin ellere bırakması ile mümkündür. Bu imkânı anaokulları sağlamaktadır (Kantarcıoğlu, 1998, s.20).

3–6 yaş çocuklarının eğitimini okul öncesi eğitim kurumunu, annenin yokluğunu giderecek bir kurum olarak değil de, annenin tek başına çocuğun üzerindeki ilk yıllardaki rolüne katkıda bulunan ve bu rolü yaygınlaştıran bir kurum olarak değerlendirmek gerekir(Yavuzer, 2000, s.151).

Anaokullarında çocuklara dikkatle ve iyi bakıldığı için ölüm oranı azalmaktadır. Bu da anaokullarının çevrelerine nüfus politikası bakımından etkisini göstermektedir (Kantarcıoğlu, 1998, s.20).

İlk üç yıl içinde çocuk, model olarak gördüğü anne ve babasından alabileceğini alır ve kendisine tanınan fırsatlar ölçüsünde belirli bir psiko-sosyal olgunluğa varır. Ancak bu gelişim sınırlıdır(Yavuzer, 2000, s.152). Anne kucağındaki yoğun ilgiden sonra, anaokulu ortamı çocuk için dünyaya açılan yepyeni

bir penceredir. Daha henüz oyun çocuğu iken, önlük giymek, sabah erken kalkıp okula gitmek ve daha önemlisi annesinden uzaklaşmak çocuklar için pekte cazip değildir.

Anaokuluna girmekle çocuğun çevresi genişler; bu zamana kadar ailesi arasındadır, çevresine uymakta zorluk çekmemiş olabilir. Hâlbuki okulda daha geniş bir topluluğa katılmak, birbirlerinden farklı insanlarla temas etmek zorundadır; çocuğun sosyal bir çevre ile hayata girmesi, onu bir takım güçlüklerle karşılaştırmış olacaktır. Çocuk böylece aile içinden sıyrılıp, toplumun içinde nasıl davranılacağını öğrenecektir(Erkunt, 1996, s.8)

Okula gitme fikri çocuklarda mutluluk kaynağı olmakla birlikte, ilk günlerde biraz bocalayabilirler. Çocuk ne kadar okula hazır olursa olsun yine de, okula başlamak, anneden kopmak ve birçok bilinmeyen şeyle, bir sürü yabancı kimseyle dolu bir çevreye girmeyi içerdiği için çocuğun yaşamında önemli bir aşamadır(Nazik, 2000,s.60).

Anaokulu, çocuğa bilgi aktarmaktan çok var olan yeteneklerin serpilip gelişmesine yardımcı olur. Çocuk, anaokulunda en iyi ortamı bulur, işbirliğini geliştirir, yaşlılarıyla ilişkiye girerek birlikte yaşamayı öğrenir. Okul öncesi eğitim kurumları, çocukların sözel faaliyetlerine önem veren ve onlara hareket imkânı hazırlayan kurumlar olmalıdır. Bu kurumlarda renk, sayı ve kavramlar, çocuğun düşüncesine uygun bir biçimde somuta indirgenerek verilir. Parmak boya ve resim faaliyeti, su oyunu, kum oyunu, ritmik jimnastik, bloklarla oynama önde gelen sayı dizileri arasında sayılabilir. Çocukların en çok hoşlandıkları dramatik oyun köşeleri, doktorculuk, bebekçilik, bakkalcılık köşeleridir. Çocuk, en iyi ve örgütlü oyun ortamını kurumda bulur. Böyle özgür ve duyguların rahatlıkla ifade edildiği ortamda çocuğun gizil güçleri kolayca ortaya çıkar(Yavuzer, 2000, s.152).

Çocuğun sağlıklı bir kişilik ve toplumsal gelişimi için ailede tutarlı bir disiplin uygulanması gerekir. Aşırı baskının çocukta bunalıma neden olduğu topluma uyumu engellendiğini araştırmalar göstermiştir. Çocuğa toplumsal yaşamın gerektirdiği kurallara uyma bilinci ilk çocukluk döneminden itibaren verilmelidir. Çocuk kurallara uymayı bu dönemde oyun ile kazanır. Bunun için anaokulları en uygun kuruluşlardır(Kırkıncıoğlu, 2003, s.45)

Çocuk yuvası üç yaşını dolduran çocuk için düşünülmüş en uygun oyun ortamıdır. Öğretim yeri olarak kurulmamışlardır ama öğretime en uygun hazırlığı verirler. Üç yaşını dolduran bir çocuğa evi dar gelir; en pahalı oyuncaklar bile onu oyalayamaz. Çocuk yaşlarıyla oynamaya bu yaşta hazır ve yatkındır. Toplu oyunlardan aldığı tadı evde hiçbir yoldan alamaz. Ayrıca çocuğu bağımlılıktan, annenin dizi dibinde kalmaktan kurtarır; kendine yeterli olmaya alıştıırır (Yörükoğlu,1992,s.151).

Ayrıca ilköğretimde okumaya başlayacak olan çocuğun, o yaşa çok soyut sembollerle sesleri sıkıntısız birleştirebilmesi (Kelimelerin ve harflerin seslerini tanıyabilmesi) için duyu organlarını ve zihin yeteneklerini daha basit ve somut benzer tecrübelerle (Resimlerle) önceden geliştirilmesi gerekir. Okumanın geniş ölçüde çocuğun dil bakımından gelişmesine bağlı olduğu da bir gerçektir. Bu gelişmeyi ve ilköğretim hayatının çocuktan beklediği duygusal ve sosyal olgunluk derecesini çocuk, anaokulundaki tecrübelerden elde eder ve ilköğretime hazırlanmış olur (Kantarcioglu, 1998, s.26).

Araştırmalar, okul öncesi kurumda eğitim görerek ilköğretime başlayan çocukların, bu eğitimi görmeyenlere oranla daha katılımcı, girişken ve uyumlu olduğunu göstermektedir. Böylelikle okul öncesi eğitimin katkısı özellikle çocuk ilköğretime başladığı zaman kendini göstermektedir. (Yavuzer, 2000, s.152).

Anaokulunu dar anlamda öğretim yapan yer olarak görmek de yanlıştır. Kimi ana babalar çocuğun anaokulunda her gün yeni bir şey öğrenmesini beklerler. Gündüz çocuk yuvalarının kurucusu Frobel'in belirttiği gibi, yuvanın amacı çocukta öğrenmeye ilgi uyandırmaktır. Çocuğa bilgiler aktarmaktan çok, çocuğun içinde varolan yeteneklerin serpilmesine yardım etmektir(Yörükoğlu, 2000,s.72).

Yuvanın özgür ve uyarıcı ortamı çocuklarda zihin gelişmesini hızlandırır. Anlatım güçleri artar, dil dağarcığı zenginleşir. Başarısızlık söz konusu olmadığı için çocuk, serpilen yeteneklerini korkusuzca kullanır, geliştirir. Yuvanın bu uyarıcı niteliği özellikle eğitim seviyesi düşük ailelerden gelen çocuklarda belirgindir. Köy çocukları zekâ yetenekleri bakımından kent çocuklarından hiç aşağı olmadıkları halde, az ilgi ve uyarılma sonucu öğrenimde geri kalırlar. İlkokulda, köy çocukları kentteki yaşıtlarından bu nedenle bir iki yıl geriden giderler. Oysa köy okulları, yaz aylarında yuvalara dönüştürülebilir ve çocuklara evdeki açıklarını kapatma olanağı

yaratabilir. Okul çağına değin eline kalem kâğıt almamış 5–6 yaşındaki bir çocuk için üç aylık anaokulu deneyimi bile değer taşır Anaokulları çocukların en uygun şartlar altında ruhsal, bedensel ve toplumsal gelişmelerine yardım eder. Onlarda iyi alışkanlıkların yerleşmesine çalışır ve ilkokula uyumlarını sağlayacak yetenekleri kazandırır. Öğrenmeye istek uyandırır, ilköğretime temel oluşturur(Yörükoğlu, 2000,s.73–74).

Yuva, çekingen ve sıkılgan çocukların daha girişken ve güvenli olmalarını sağlar. Annenin dizinin dibinde büyüyen bir çocuk başlangıçta anneden ayrılırken tedirgin olsa da zamanla bağımsız olmayı öğrenir. Tersine, çok şımartılmış, hiç dizginleşmemiş çocuklar da yuvalarda daha az bencil ve daha çok toplumsal davranmayı öğrenir(Yörükoğlu, 2000,s. 74).

İyi bir yuva öğretmeni bu çağ çocuklarının ruhsal özelliklerini ve gereksinimlerini bilir. Bu çağ için olağan ruhsal sorunları tanır. Çocukların çeşitli kişilik yapılarına sahip olduklarını ve kendilerine özgü niteliklerini bilmek önemlidir. Çocuğun bazı problemlerini anlayabilmek ve çözümünde yardımcı olabilmek için öncelikle çocuğu tanımak gerekir. Çocuğun kişilik farklılıkları göz önüne alınarak davranılırsa çocuklar mutlu ve başarılı olmaya yönlendirilebilir(Nazik, 2000,s.17).

Bu bakımdan yuvalar ruhsal sorunların erken tanınip erken çözülmesi için en uygun gözlem yeridir. Birçok ülkedeki ruh hekimleri ile öğretmenler işbirliği kurup, yuvalarda koruyucu ruh sağlığı çalışmaları yaparlar(Yörükoğlu, 2000,s. 74).

Okul öncesi çocuklara uygulanan duygusal ve eğitsel yaklaşım, çocuğun o anki ruhsal ve bedensel sağlığını etkilediği gibi, gelecekteki kişilik yapısını da etkiler. Bu etkileşim ailede başlar okulda devam eder. Okul çocuğun ruh sağlığını olumlu veya olumsuz olarak etkileyebilir. Bu etkilenmenin ne yönde olacağını belirleyen bazı faktörler vardır. Bunlar, öğretmen, program, fiziksel şartlar, yönetim ve disiplindir. Bu faktörler ne kadar olumlu, uygun ve yapıcı özellikte olursa, çocuğun ruh sağlığı da o kadar iyi olur. Çocuğun okulu sevmesi ve orada mutlu olması, onun daha iyi çalışmasını, gelişimini ve dolayısıyla ruh sağlığının iyi olmasını sağlar(Nazik, 2000,s.62).

Çocukların fiziksel sağlıklarının yanı sıra ruh sağlıklarının da “normal” sınırlar içinde bulunması, gelecekte yetişkin olacak bu kitlenin sağlıklı bir toplum oluşturması anlamına gelir. Ruh sağlığı yerinde olan toplumda eğitimci ve yönetici

kadrolarında çalışacak olan bu kişilerin ülkeyi daha iyi yarınlara götürmeleri mümkün olabilir. Ayrıca ruh sağlığı normal olarak büyüyüp gelişen çocuklar, anne-baba olduklarında, yine “normal” tanımladığımız sınırlarda çocuklar yetiştirebilirler(Nazik, 2000,s.11).

Çocuk, çeşitli nedenlerle, aile ortamında bulamadığı olanaklara, bu kurumlar aracılığıyla kavuşturulur. Çalışan annelerin çocukları için olduğu kadar, annesi çalışmayan çocukların da bu eğitimden yararlanmaları sağlanmalıdır(Oğuzkan, 1995, s.4).

Birbiriyle sık ilişkileri olan bu amaçlara ulaşmaya çalışmak, anaokulunun başarısını sağlar. Anaokulunun ise, ideal vatandaşın temellerini atmak suretiyle toplum için hayati bir önem taşımaktadır (Kantarcıoğlu, 1998, s.15).

Özetle anaokulları;

1. Okul öncesi yaştaki çocukların bedeni, ruhi ve zihni gelişmelerini sağlamak,
2. Çocukları sokaktan, yalnızlıktan, tehlikeden ve bazılarını da yaşadıkları kötü bir yuvadan kurtarmak,
3. Başboş çocukları da kabul ederek, onları ıslah edip öğrenime hazırlamak,
4. Anneleri çalışan çocuklara bakmak, annelerine yardım etmek,
5. Disiplin alışkanlığı vermek, düzgün, saygı, yardım duygusunu geliştirmek,
6. Elini çalıştırıp, yavaş yavaş dokunma, işitme, görüş kabiliyeti, dikkati çekme, taklit etme, soru sorma, dinleme, cevap verme melekelerini geliştirmek, oyun yolu ile sıhhatine yardım etmek,
7. İlköğretim için bilgi temeli hazırlamak,

Bu kurumlar, fiziksel gelişim için gerekli sağlıklı bakımın yanı sıra, çocuğun zihinsel, sosyal gelişimlerine yardımcı olmak amacıyla planlanır. Bu kurumlarda, uyarıcı zenginliği olan çevre düzenlemeleri, öğrenim yaşantıları, yaratıcı etkinlikler ve grup oyunları yoluyla çocuğun tüm gelişimi, kalıtımsal sınırlamalar içinde, en üst düzeye ulaştırılabilir.

Tablo 1. 1992-2004 Yılları Arası Anaokulu Sayılarındaki Gelişme (Resmi+Özel)

ÖĞRETİM YILLARI	RESMİ	ÖZEL	TOPLAM
1991–1992	29	157	186
1992–1993	35	160	195
1993–1994	49	160	209
1994–1995	65	152	217
1995–1996	79	140	219
1996–1997	100	155	255
1997–1998	129	182	311
1998–1999	189	219	408
1999–2000	269	237	506
2000–2001	301	262	563
2001–2002	348	262	610
2002–2003	418	279	697
2003–2004	483	300	783

NOT: SHÇEK ve 657 Sayılı Kanununun 191. maddeye göre açılan kurumlardaki anasınıfları tabloya dahil değildir(<http://ooegm.meb.gov.tr/faaliyetler.html>).

1.5. 36–60 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı

Halen uygulanmakta olan Okul Öncesi Eğitim Programları, 1994–1995 eğitim öğretim yılında denenip geliştirilmek üzere uygulamaya konulmuştur. Yapılan araştırmalar ve uygulamalardan alınan geri bildirimler, öğretmenlerin bu programları uygularken konu öğretimine önem verip, hedeflere ve kazanılması beklenen davranışlara yeterince odaklanamadıklarını göstermiştir. Bu nedenle programların geliştirilmesi gereksinimi ortaya çıkmıştır.

1994–1995 eğitim-öğretim yılında denenip geliştirilmek üzere uygulamaya konulan “Okul Öncesi Eğitim Programları” güncelleştirilip, “36–72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı” hazırlanarak Talim ve Terbiye Kurulu'nun 31.05.2002 tarih ve 270 sayılı Kararı ile 2002–2003 eğitim-öğretim yılında uygulamaya konulmuştur.

Geliştirme çalışmaları sırasında 0–36 aylık çocuklara yönelik Kreş Programı aynen bırakılmış, Anaokulu ve Anasınıfı Programları “36–72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı” olarak yeniden düzenlenmiştir.

Bu programın hazırlanmasında çağdaş program geliştirme yaklaşımları ve günümüzde kabul gören psikoloji kuramları dikkate alınmıştır. Öğretmenlerin daha önceki deneyimleri göz önünde bulundurulmuştur. Ayrıca çocukların insan haklarına, demokrasiye ve farklı kültürlere duyarlılık kazanmaları da amaç olarak benimsenmiştir.

Tüm programlarda olduğu gibi denenmek ve geliştirilmek üzere hazırlanan bu programın, ülke genelinde 36–72 aylık çocukların gelişimlerine ve okul öncesi eğitimin niteliğinin artırılmasına katkıda bulunması, ayrıca yönetici ve öğretmenlere uygulamalarda yol göstermesi beklenmektedir.

1.5.1. Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları

Türk Milli Eğitiminin genel amacı, Türk Milletinin bütün fertlerini,

1. Atatürk İnkılâp ve İlkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk Milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin millî, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların,

kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktadır.

1.5.2. Okul Öncesi Eğitimin Amaçları

Okul öncesi eğitimin amaç ve görevleri, Türk Milli Eğitimin Genel Amaçlarına ve Temel İlkelerine uygun olarak;

- 1) Çocukların beden, zihin ve duyu gelişmesini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak;
- 2) Onları ilköğretime hazırlamak;
- 3) Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak;
- 4) Çocukların Türkçe!’yi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamaktır.

1.5.3. Okul Öncesi Eğitimin Temel ilkeleri

Okul öncesi dönem yaşamın temelidir. Bu dönemde öğrenme hızı çok yüksektir. Her yaş grubunun genel gelişim özellikleri ortaktır; ancak her çocuğun kendine özgü olduğu da unutulmamalıdır.

Okul öncesi eğitim bazı temel ilkelere dayanmaktadır. Bu ilkeler aşağıda verilmektedir.

- 1.Eğitimde çocuğun ve ailenin etkin katılımını sağlamak esastır.
- 2.Çocuğa verilen eğitim, onun gereksinimlerine uygun olmak zorundadır.

3.Çocukların gereksinimlerini karşılamak amacıyla demokratik eğitim anlayışına uygun eğitim ortamları hazırlanır.

4.Etkinlikler düzenlenirken çocukların ilgi ve gereksinimlerinin yanı sıra, okulun ve çevrenin olanakları da göz önünde bulundurulur.

5. Çocukların Türkçe'yi doğru ve güzel konuşmalarına gereken önem verilir.

6. Eğitim çocuğun bildiklerinden başlar ve deneyerek öğrenmesine olanak tanır.

7.Oyun çocuklar için en uygun öğrenme yöntemidir.

8.Eğitimde çocuğun, kendine saygı ve güven duyması sağlanır, öz denetim kazandırılır.

9.Çocuklar iletişimde, kişiliğini zedeleyici şekilde davranılmaz, baskı ve kısıtlamalara yer verilmez.

10.Okul öncesi dönemde verilen eğitim ile çocukların sevgi, saygı, işbirliği, sorumluluk, hoşgörü, yardımlaşma, dayanışma ve paylaşma davranışları geliştirilir.

11.Çocukların bağımsız davranışlar geliştirmesi desteklenir. Yardıma gereksinim duyduğunda yetişkin desteği, rehberliği ve güven verici yakınlığı sağlanır.

12.Çocuğun kendisinin ve başkalarının duygularını fark etmesi desteklenir.

13.Çocukların hayal güçleri, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri, iletişim kurma ve duygularını anlatabilme davranışları geliştirilir.

14.Okul öncesi eğitimde çocuğun gelişimi ve okul öncesi eğitim programı düzenli olarak değerlendirilir.

15.Programlar hazırlanırken ailelerin ve içinde bulunulan çevrenin özellikleri dikkate alınır.

1.6. 36–72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı

1.6.1 Programın Tanıtımı

Program, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 36–72 aylar arasındaki normal gelişim gösteren çocukların bilişsel, dil, psikomotor, sosyal-duygusal gelişimlerinin desteklenmesi ve özbakım becerilerinin kazandırılmasını esas almaktadır. Yaratıcılık, tüm gelişim alanları ile ilişkili olduğundan ayrıca ele alınmamış, ancak plânlanan tüm etkinliklerde yer alması gerektiği öngörülmüştür.

Bu program, 1994 yılından bu yana uygulanmakta olan okul öncesi eğitim programı hakkında uzmanlardan, uygulamacılardan gelen geri bildirimlerin ışığında gerekli düzeltmeler yapılarak, çağdaş program geliştirme, gelişim ve öğrenme kuramları ışığında ve toplumun değişen gereksinimleri göz önünde bulundurularak düzenlenmiştir.

Program geliştirilirken okul öncesi eğitime ilişkin değişik program yaklaşımları incelenmiş, bu yaklaşımlardaki öğrenme-öğretme ortam ve süreçlerindeki yenilikler benimsenmiştir.

1.6.2 Programın Özellikleri

1. Program, gelişimsel gereksinimleri karşılayıp gelişim alanlarının birbiri ile dinamik etkileşimini destekleyerek çocuğun bütün gelişim alanlarındaki davranışlarını daha üst düzeye çıkarmayı hedeflemektedir.

2. Programda psikomotor, bilişsel, dil, sosyal ve duygusal gelişim alanlarına ilişkin hedeflere ayrı başlıklar altında yer verilmiştir. Ancak özbakıma yönelik davranışlar bir gelişim alanı olmamakla birlikte bu dönemdeki çocukların mutlaka kazanması gereken temel becerileri kapsadığından ayrı bir başlık altında (özbakım becerileri) yer almıştır.

3. Program, çocukların kendi ilgi alanlarının farkına varmasına, beceriler geliştirmesine, olanak tanımalıdır. Bunun yanı sıra ilgi ve motivasyonları birbirinden farklı olan çocukların bireysel özelliklerinin göz önüne alınmasına da olanak sağlamalıdır.

4. Program, özel eğitime gereksinim duyan çocuklar için de öğretmen tarafından gerekli düzenlemeler yapılarak kullanılır.

5. Öğretmen, eğitimi plânlarken ve uygularken bu programda yer alan hedeflerden uygun olanlarını seçmeli ya da çocuğun gelişim gereksinimlerine göre ek hedefler oluşturmalıdır.

6. Programda verilen örnek “Eğitim Durumları” birkaç etkinliğin birleşmesinden oluşmaktadır. Öğretmen, programını hazırlarken birden fazla etkinliği bir araya getirerek, seçtiği hedeflerin ışığında kendi içinde bütünlüğü olan “Eğitim Durumları” hazırlamalıdır.

7. Etkinlikler, çocuğa yalnızca bilgi kazandırmamalı, onu araştırmaya, incelemeye, denemeye yönlendiren özelliklere sahip olmalıdır. Etkinlikler uygulanırken öğretmen, çocukta ilgi ve merak uyandırmalı, sezdirerek öğrenme ön plâna çıkarılmalıdır.

8. Hedeflerin ve kazanılması beklenen davranışların geliştirilmesinde, hiçbir zaman konu merkezli öğretim benimsenmemelidir.

9. Her hedefin kısa sürede ve bir hedefin her çocuk tarafından aynı sürede kazanılamayacağı dikkate alınarak hedefler yıl içerisinde tekrarlanmalıdır.

10. Öğretmen, eğitim süresi içinde hedef ve davranışların kazanılıp kazanılmadığını sürekli gözlemlemelidir.

11. Öğretmen, her çocuk için gözlediği davranışlar hakkında özel notlar tutmalı, daha sonra bu notları “Davranış Değerlendirme Formları” na kaydetmeli, böylece, çocukların gelişim özellikleri de izlenmiş ve değerlendirilmiş olmalıdır.

1.6.3. Programın Uygulanmasıyla İlgili İlkeler

Bu programın uygulanması sırasında öğretmenlerin dikkat etmesi gereken temel ilkeler aşağıda başlıklar altında verilmektedir.

1.6.3.1. Çocuğun Tanınması

Öğretmen, eğitim sürecini plânlarken, uygularken ve değerlendirirken;

· Çocukların gelişimsel özelliklerini, ilgi ve isteklerini, gereksinimlerini,

· Çocuğun ailesinin ve içinde bulunduğu çevrenin özelliklerini,

dikkate alır.

1.6.3.2. Eğitim Etkinliklerinin Plânlanması

Öğretmen, eğitimi daha nitelikli bir düzeye getirmek için **yıllık ve günlük plânlara hazırlanmalıdır**. Plânları hazırlarken programda verilen örneklerden yararlanabileceği gibi gereksinime ve çevreye göre değişik plânlara da hazırlanmalıdır.

Verilen örnek **eğitim durumları** birkaç etkinliğin birleşmesinden oluşmaktadır. Öğretmen, plânını hazırlarken aldığı hedefe uygun olarak birden fazla etkinliği bir araya getirebilir.

Eğitim süreci plânlanırken özel gereksinimi olan çocuklar için ek hedefler ve bunlara uygun etkinlikler oluşturulmalıdır.

1.6.3.3. Eğitim Ortamlarının Düzenlenmesi

Çocuğa eğitim ortamında sunulan olanaklar, hedeflere ulaşılacak nitelikte ve genel eğitim ilkeleri (basitten zora, yakından uzağa, somuttan soyuta gibi) göz önünde bulundurularak düzenlenmelidir. Eğitim ortamı sınıf içi ile sınırlı kalmamalıdır.

Eğitim ortamı oluşturulurken, çevrede bulunan artık materyallerden, günlük yaşamda kullanılan gerçek materyallerden ve kaynak kişilerden yararlanılmalıdır. Bu amaçla, ailelerin ve toplumun katılımı sağlanmalıdır.

Ortam düzenlenirken; evcilik, fen ve doğa, sanat, blok, kitap, müzik, kukla vb. köşelerin mutlaka bulunması gerektiği unutulmamalı ve değişik etkinliklere uygun yeni köşeler de oluşturulmalıdır.

Düzenlenen eğitim ortamları bireysel ve grup çalışmalarına olanak vermelidir.

Ortam, ocuğun kendini güvende hissedeceği şekilde hazırlanmalı ve tehlikelerden uzak olmalıdır.

1.6.3.4.Eğitim Materyallerinin Sağlanması

Öğretmen materyalleri sağlarken bu materyallerin;

- Çok amaçlı olarak (birden fazla etkinlikte) kullanılabilmesine,
- Ucuza mal edilebilmesine,
- Çocukların aktif katılımına olanak sağlayacak özellikte olmasına,
- Yapılandırılmamış olmasına,
- Çocukların ilgisini çekebilecek özellikte olmasına,
- Kolay yıpranmayan sağlam ve çocuklara zarar vermeyecek malzemeden yapılmış olmasına,
- Kullanımının kolay ve pratik olmasına,

dikkat etmelidir.

Öğretmen ayrıca;

· Materyal hazırlarken (flaş kartlar-resim kartları, model yapımı, kuklalar vb.) çocukların yardımcı olmasına fırsat vermelidir.

· Çocuğun çalışabileceği materyali kendisinin seçebilmesine ve gerektiğinde kendi materyalini kendisinin oluşturmasına olanak sağlamalıdır.

· Sınıf ortamında bulundurulmuş materyallerin, çocuğun tüm öğrenme ilgilerini ve gereksinimlerini karşılayabilecek nitelikte olmasına özen göstermelidir.

1.6.3.5. Eğitim Etkinliklerinin Uygulanması

· Etkinlikler uygulanırken; çocukların aktif katılımı sağlanarak onların okulda arkadaşları, evde ise aileleri ile birlikte ortak amaç doğrultusunda yönlendirilerek sorumluluk almaları desteklenmelidir.

· Etkinlikler sırasında bireysel çalışmalarla, küçük ve büyük grup çalışmalarına dengeli olarak yer verilmelidir.

· Seçilen etkinlikler çocuğun yaşantılarından yararlanılarak oluşturulmalıdır.

· Etkinlikler, çocukların bildiklerinden ve başarabildiklerinden başlayarak plânlanmalı, bu doğrultuda geliştirilmeli ve zenginleştirilmelidir.

· Etkinlikleri uygulamaya başlamadan önce, gerekli materyallerin sınıf içinde hazır bulundurulması önemlidir.

· Etkinliklerin başlatılmasında ve sürdürülmesinde çocukların etkin katılımları sağlanmalıdır.

· Gün içinde uygulanan birden fazla etkinlik bir bütün oluşturmalıdır.

· Etkinliklerin uygulanmasında esneklik ilkesi göz önünde bulundurularak çocukların düşünceleri ve tercihleri dikkate alınmalı, onların ilgi ve tercihleri doğrultusunda hareket etmelerine olanak verilmelidir. Öğretmen, plânda yer alan etkinliklerin sıralarını değiştirebilir, sürelerini kısaltıp uzatabilir ya da fırsatı değerlendirerek farklı çalışmalara yer verebilir.

1.6.3.6. Eğitimin Değerlendirilmesi

Değerlendirme eğitim sürecinin en temel öğelerinden biridir. Değerlendirme;

a) Çocuğun gelişiminin değerlendirilmesi,

b) Programın değerlendirilmesi,

c) Öğretmenin kendini değerlendirmesi olarak farklı yönlerden ele alınmalıdır.

a) Öğretmen, çocuğu değerlendirirken onun kazanılması beklenen davranışlarındaki gelişmesini, eğitim süreci içinde incelemelidir. Bu değerlendirmeyi sadece tek bir etkinliğe yönelik olarak değil, gün içinde değişik etkinlikler sırasında gözlem şeklinde yapmalı ve daha sonra bu gözlem sonuçlarını gözlem kayıt formlarına geçirmelidir. Çocuklar tek tek çağrılarak çocuğa yapması gerekenler söylenip, yapıp yapamadıklarının listelenmesi şeklinde bir değerlendirme kesinlikle yapılmamalıdır.

Çocuk tek bir gözlem sonucuna göre değerlendirilmemelidir. Özellikle küçük yaş gruplarında gelişim hızlı olduğu için gözlemler daha sık yapılmalıdır.

Ailelere her yarı yılda gözlem sonuçlarına dayanarak hazırlanmış en az bir gelişim raporu verilmelidir.

Gelişim raporlarında gözlem sonuçları somut örneklere dayandırılarak sunulmalıdır. Bu rapor; iyi, orta, zayıf ya da güzel, katıldı, katılmadı şeklinde karne biçiminde hazırlanmamalıdır. Ayrıca çocuklar kesinlikle yaramaz, dikkatsiz gibi ifadelerle etiketlenmemelidir. Öğretmen Ek 7’de verilen gelişim raporu örneklerini kullanabilir.

b) Program değerlendirilirken, programın tüm boyutları (hedefler, kazanılması beklenen davranışlar, eğitim durumu) ele alınarak, bunlar arasındaki tutarlılıklar, plânlanan ile uygulanan arasındaki durum, uygulamada ortaya çıkan yeni gereksinimler belirlenir.

c) Öğretmen; kendi kendini değerlendirirken programın ve çocukların değerlendirilmesi sonucunda elde ettiği verileri analiz etmelidir. Bu değerlendirmeler doğrultusunda hazırladığı plânını, eğitim ortamını ve kullandığı materyalleri gözden geçirerek uygulamalarını geliştirmelidir.

Bütün bu değerlendirmeler sonucunda elde edilen veriler bir sonraki yılın programı hazırlanırken kullanılmalıdır.

1.6.3.7. Ailenin Çocuğun Eğitimine Katılımının Sağlanması

Okul öncesi eğitimde çocukta istenen davranışların geliştirilmesi için okul aile işbirliğinin sağlanması önemlidir. Bu nedenle eğitim yılı başında kurum yöneticileri ve öğretmenler bir araya gelerek, aileleri programa ne şekilde katabileceklerini kararlaştırmalıdır.

Veli toplantıları her yarıyılıda en az iki kez yapılmalıdır. Ayrıca ailelerin öğretmenle bireysel görüşme yapabilmeleri için de olanak sağlanmalıdır.

Öğretmen, her çocuğun evine bir yarıyılıda en az bir kez ev ziyareti yapmaya özen göstermelidir. Ev ziyaretlerinde çeşitli etkinlikler yapılabilir.

Örneğin:

—Evdeki rutin işlerin öğrenme yaşantısı olarak nasıl kullanılabileceği ailelere gösterilebilir.

—Çocuk ve ailenin birlikte oynayabileceği oyun ya da etkinlikler plânlanabilir.

—Çocuğun da görev alıp yapımına yardım edebileceği bir oyuncak yapılabilir.

—Ailenin, çocuğun gelişimi hakkında bilgi almak istediği konular varsa bu konularda bilgilendirilebilir.

—Çocuk ve ailesi ev ortamında gözlemlenebilir.

Ailelerle yapılan görüşmelerde, konuşmaya her zaman çocuğun olumlu ve başarılı olduğu konularla başlanmalıdır. Daha sonra çocuğun güçlendirilmesi ve desteklenmesi gereken alanlar ifade edilmeli, bunun için okulda ve evde neler yapılabileceği konuşulmalı, ailelerin plânlama ve uygulamalara etkin katılımı sağlanmalıdır.

Eğitimde okul-aile işbirliğinin sürekliliğini sağlamak için aileler, okulda yapılanlar hakkında sürekli olarak bilgilendirilmelidir.

1.7. Programın Uygulanmasıyla İlgili Açıklamalar

—Programda 36–60 aylık ve 60–72 aylık çocukların gelişimsel özellikleri ayrılarak verilmiştir. Hedef ve hedef davranışların 36–72 ay aralığında alınmasındaki amaç ise eğitime esneklik ve serbestlik kazandırmaktır. Eğitmen, bu hedef ve hedef davranışları seçerken kendi çocuklarını dikkatle gözlemlemeli, verilen maddelerden uygun olanı seçmelidir.

—Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan tüm personel; sözleriyle, davranışlarıyla ve duygularıyla çocukların varlıklarından mutlu olduklarını hissettirmelidirler.

—Çocuklar sorumluluk almalı ve aldıkları sorumlulukları yerine getirmeleri konusunda desteklenmelidir.

—Kurallar çocuklarla birlikte oluşturulmalıdır.

—Özel günler (doğum günü, okula başlama günü, ayrılıklar, hastalıklar, ailede özel günler, bir kardeşin dünyaya gelmesi, özel konuklar, ziyaretler, güncel olaylar vb.) önemsenmeli, çocuğun da bu konuda bilinçlenmesine yardımcı olunmalıdır.

—Çocuklar, günlük program kapsamında hangi etkinliklere yöneleceklerine ilişkin tercih ve plânlama yapma şansına sahip olmalıdırlar. Böylece çocuklar kendi seçimlerini yapma, verdikleri kararlar doğrultusunda sorumluluk üstlenme ve plânlama yapma fırsatını elde edeceklerdir.

—Eğitim durumları plânlanırken çocukların çevreyi gözleme, bilgi toplama, ifade etme gibi becerilerini geliştirmelerine yardımcı olacak etkinliklere sıklıkla yer verilmelidir.

—Sürekli aynı çocuklarla, aynı materyallerle ve aynı oyun köşelerinde oynamayı tercih eden çocuklar; diğer çocuklarla farklı materyallerle ve farklı oyun köşelerinde de oynamaya özendirilmelidir.

—Grupta liderlik özelliği taşıyan çocuklara kendilerini bu yönde geliştirmeleri için fırsat verilmelidir. Bunun yanı sıra diğer çocukların da liderlik özelliği geliştirebilmeleri için gerekli koşullar sağlanmalıdır.

—Çocukların kendilerini tanıma, kendi gelişimlerini izleme ve başkası ile kendisi arasındaki benzer ve farklı özellikleri ayırt etme konusunda deneyimler kazanmaları için çeşitli olanaklar sağlanmalıdır.

—İstenmeyen davranışların gözlendiği durumlarda; ceza uygulama (gruptan atma, başka bir gruba göndermekle ya da müdür gibi diğer şahışlarla tehdit etme, tek ayak üzerinde durdurma, başka odaya kapatma, daha önceden hak ederek aldığı bir ödölü geri alma ya da almakla tehdit etme, kulak çekme, çocukları etkinlikten mahrum etme vb.) ya da çocukları etiketleme, onların sorunlarını çözmek yerine artıracadığından bu tip davranışlardan kaçınılmalıdır. İstenmeyen davranışları yok etmede olumlu davranışları öne çıkarma ve pekiştirme kullanılmalıdır.

—Plânlanan çalışmalar çocuklarda merak uyandırmalıdır. Onları soru sormaya, durumu sorgulamaya ve araştırmaya yönlendirmelidir. Sordukları sorulara gelişim düzeylerine uygun ve yeterli cevaplar verilmelidir.

—Öğretmen, problem durumlarında çocukların kendi kendilerine çözümleri bulmaları için fırsat vermelidir.

—Öğretmen doğru, açık, yalın ve anlaşılır bir Türkçe kullanmalıdır.

—Etkinliklerden sonra ortamın toplanması ve temizlenmesinde çocuklara sorumluluk verilmelidir.

—Çocuklar, dinlenme saatlerinde uyku için zorlanmamalıdır. Uyumak istemeyen çocuklar için çeşitli etkinlikler plânlanmalı ve uygulanmalıdır.

—Mönü hazırlanırken çocukların da fikirleri alınmalıdır.

—Öğretmen, gerekli güvenlik önlemlerini aldıktan sonra etkinliklere başlamalıdır.

—Hedefler, günlük etkinlik programı içinde yalnızca rutin etkinliklerle değil, değişik etkinliklerle de (drama, müzik vb.) kazandırılabilir.

—Beceri kazandırmada özellikle doğal ortamlardan ve bu ortamlarda bulunan malzemelerden yararlanılmalıdır.

—Beceriye dayalı etkinlikler düzenlenirken bunlar hiçbir zaman yapılandırılmış bir ders gibi düşünülmemelidir. Beden eğitimi, müzik, drama, oyun bir yöntem olarak kullanılmalıdır.

1.8. 36–60 Aylık Çocukların Gelişim Özellikleri

1.8.1. Psikomotor Gelişim

1. Çizgi üzerinde yürür.
2. Daire etrafında döner.
3. Çift ayakla uzağa atlar.
4. Çift ayakla sıçrar.
5. Geri geri çift ayak sıçrar.
6. Tek ayak üzerinde sıçrar.
7. Tek ayak üzerinde 5–7 saniye durur.
8. Ayak değiştirerek iner-çkar.
9. Yuvarlanmakta olan topa tekme atar.
10. Atılan topu yakalar.
11. Yerden zıplayan topu yakalar
12. Topu kendisi sıçratıp yakalar.
13. Bir metre yukarı atılan topu yakalar.

14. Hareket halindeki büyük bir topu ayağı ile durdurur.
15. 20 cm. yükseklikten atlar.
16. Kendine doğru zıplatılan topu yakalar.
17. Parmak ucunda yürür.
18. Topuk ve ayakucuyla yürür.
19. Topuk ve ayakucuyla geri geri yürür.
20. Dokuz blokla kule yapar.
21. Plastik çivi tahtasına çivi takar - söker.
22. Daire şeklini çizer.
23. Kare şeklini çizer.
24. Üçgen şeklini çizer.
25. Makasla basit şekilleri keser.
26. Oyun hamuru gibi yumuşak materyalleri kullanarak değişik şekiller oluşturur.
27. Çeşitli şekiller çizer ve boyar.
28. İpe boncuk, makarna vb. dizer.
29. Çeşitli malzemelerle baskı yapar.
30. Bir kaptan başka bir kaba sıvıları boşaltır.
31. Ritme uygun dans eder.

1.8.2. Özbakım Becerileri

1. Düğmesiz ve bağısız giysileri yardımsız giyinir.
- 2.Yardımla saçını tarar.
- 3.Giysisindeki büyük düğmeleri ilikler-çözer.
- 4.Giysilerinin önünü-arkasını ayırt eder.
- 5.Ellerini yıkar.
- 6.Dişlerini fırçalar.
- 7.Sözel ipuçları ile tabakları, peçeteleri, çatal ve kaşıkları doğru yerleştirerek sofraya kurmaya yardım eder.
- 8.Boyuna uygun bir askıya ceketini veya hırkasını asar.
- 9.Masada kirlendiği kendine ait yeri temizler.
10. Gece gereksinim duyduğunda uyanır ve tuvalete gider.
11. Burnunu mendille siler.

12. Ev işlerine yardım eder.
13. Kendisine ait eşyaları toplar.
14. Yardım ile bıçak kullanır.

1.8.3. Sosyal-Duygusal Gelişim

- 1.Toplum içinde kendisinden beklenen uygun davranışları gösterir.
- 2.Yetişkinlerin konuşmalarına katılır.
- 3.Aldığı sorumlulukları yerine getirir.
- 4.Nezaket kurallarını uygular.
- 5.Kendisinden küçüklere sevgi ve ilgi gösterir.
- 6.Oyuncaklarını paylaşır.
- 7.Yetişkinlerin yönettiği grup oyunlarına katılır.
- 8.Diğer çocuklarla çeşitli oyunlar oynar.
- 9.Basit kurallı oyunlar oynar.
10. Sırasını bekler.
11. Haklarını korur.
12. Övgüden hoşlanır, yaptığı işin beğenilmesini ister.
13. Kendisi ile ilgili sorulara uygun cevaplar verir.
14. Duygularını ifade eder.
15. Bir sorunu olduğu zaman yardım ister.
16. Sofra kurallarına uyar.
17. Adını, soyadını ve yaşını bilir.

1.8.4. Bilişsel Gelişim

- 1.Büyük-küçük, az- çok, açık-kapalı, uzun-kısayı resimde ayırt eder.
- 2.4–8 parçalı yap-bozu yapar.
- 3.Sayı ile nesne arasında ilişki kurar (1'den 10'a kadar).
- 4.1'den 10'a kadar sayar.
- 5.Yetişkinin istediği sayıdaki nesneyi verir (1'den 10'a kadar),
6. İki yarım daireyi birleştirip daire yapar.
7. Nesnelerin neden yapıldığını söyler.
- 8.“Neden evimiz, kitabımız, saatimiz, gözlerimiz vardır” gibi soruları cevaplandırır.

9. Tamamlanmamış insan resmine kol ve bacak çizer.
10. Resmi gösterilen mesleklerin adını söyler.
11. Meslekler ile kullandıkları araç-gereçler arasında ilişki kurar.
12. Kısa bir süre gösterilip gizlenen tek nesne resimlerinin neye ait olduğunu hatırlayarak söyler.
13. Artık materyalleri kullanarak özgün bir ürün yaratır.
14. Ana ve ara renkleri eşleştirir.
15. Ana ve ara renklerle ilişki kurar.
16. Ana ve ara renkleri gruplar.
17. Ana ve ara renkleri sıralar.
18. Verilen nesnelere açıktan koyuya, koyudan açığa doğru sıralar.
19. Bir olayı oluş sırasına göre anlatır.
20. Gösterilen resimlerle ilgili öykü oluşturur.
21. Objeleri temel özelliklerine göre gruplar (hayvanlar, sebzeler, çiçekler)
22. Resme bakarak nesneyi tanımlar.
23. Dil, boyun, kol, diz, parmak gibi beden parçalarını gösterir.
24. Neden-sonuç ilişkisi kurar.

1.8.5. Dil Gelişimi

1. Konuşmalarında bağlaç kullanır.
2. Kendi kendine bir şarkı, şiir, tekerleme söyler.
3. Yaptığı günlük işlerle ilgili olarak, sorulan sorulara cevap verir.
4. Konuşmalarında sıfat kullanır.
5. Konuşmalarında ifadelerin olumsuz biçimlerini de kullanır.
6. “Neden, nasıl, kim?” gibi soru sözcüklerini kullanarak tümceler kurar.
7. Konuşmalarında kişi zamirlerini kullanır.
8. Konuşmalarında yer bildiren ifadeleri doğru olarak kullanır (Önünde, arkasında gibi).
9. Konuşmalarında tümcenin temel öğelerini kullanır.
10. Konuşmalarında işaret zamirini kullanır.
11. Duygularını adlandırır.
12. Dün, bugün, yarına ilişkin zaman bildiren sözcükleri doğru olarak kullanır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. PROBLEM DURUMU

2.1.Araştırmanın Amaç ve Önemi:

Okullarda uygulanan programların öğretmenler tarafından değerlendirilmesi program geliştirme çalışmalarının önemli bir ayağını oluşturmaktadır. Programın uygulayıcıları olarak öğretmenlerin görüşlerinin alınması ve değerlendirilmesi program geliştirmede bilimsel bir temel oluşturmaktadır. Bu çalışma ülkemizde uygulanmakta olan anaokulu programının geliştirilmesi çalışmalarına katkı sunmak amacıyla; okul öncesi eğitim kurumlarından olan anaokullarında uygulanan programın, program tasarısı ve uygulamasında yer alan unsurlara uygunluğunun, programın uygulamasında karşılaşılan yetersizliklerin bizzat öğretim sürecinde yer alan öğretmenlerin görüşleri çerçevesinde belirlenmesi ve geliştirilmesi amaçlanmıştır.

2.1.1.Problem: Bu araştırmanın ana problemini“*Anaokulu Eğitim Programının Öğretmen Görüşleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi*” oluşturmaktadır.

2.1.2.Alt Problemler:

1. Anaokulu programında yer alan psikomotor becerilerin gelişimi ile ilgili hedeflerin gerçekleşme derecesi hangi düzeydedir?

2.Anaokulu programında yer alan sosyal-duygusal özelliklerin gelişimi ile ilgili hedeflerin gerçekleşme derecesi hangi düzeydedir?

3.Anaokulu programında yer alan bilişsel alan ve dil alanı ile ilgili hedeflerin gerçekleşme derecesi hangi düzeydedir?

4.Anaokulu programında yer alan özbakım becerileri ile ilgili hedeflerin gerçekleşme derecesi hangi düzeydedir?

5.Anaokulu programında yer alan etkinlikler yeterli midir?

6.Anaokulu programının hedeflerini gerçekleştirmek üzere yapılan zenginleştirici etkinlikler yeterli düzeyde yapılmakta mıdır?

7.Ailelerin okulda uygulanan anaokulu programını desteklemek üzere yapılan faaliyetler yeterli düzeyde midir?

8. Anaokulu programında yer alan özel hedeflerin yeniden düzenlenmesine ihtiyaç var mıdır?

2.2. Denenceler:

1. Anaokulu programında yer alan psikomotor becerilerin gelişimi ile ilgili hedeflerin gerçekleşme düzeyi yüksektir.

2. Anaokulu programında yer alan sosyal-duygusal özelliklerin gelişimi ile ilgili hedeflerin gerçekleşme düzeyi yüksektir

3. Anaokulu programında yer alan bilişsel alan ve dil alanı ile ilgili hedeflerin gerçekleşme düzeyi yüksektir.

4. Anaokulu programında yer alan özbakım becerileri ile ilgili hedeflerin gerçekleşme düzeyi yüksektir.

5. Anaokulu programında yer alan etkinlikler yeterlidir.

6. Anaokulu programının hedeflerini gerçekleştirmek üzere yapılan zenginleştirici etkinlikler yeterli düzeyde yapılmaktadır.

7. Aileler okulda uygulanan anaokulu programını desteklemek üzere yapılan faaliyetler yeterli düzeydedir.

8. Anaokulu programında yer alan hedef ve davranışlarla ilgili yeni bir düzenleme yapılmasına gerek yoktur.

2.3. Araştırmanın Sınırlılıkları:

Bu çalışma;

1. Okul öncesi eğitim kurumlarından anaokulu programının amaç, muhteva, öğretim süreçleri (yöntem, araç-gereç, etkinlik) ve okul-aile işbirliği boyutlarının değerlendirilmesiyle,

2. Konu ile ilgili literatür taraması ve Örnekleme oluşturan öğretmenlere uygulanan anket verilerinin yorumlanmasıyla,

3. MEB'e bağlı Ardahan, Iğdır ve Kars illerinde görev yapan okul öncesi öğretmenleriyle sınırlıdır.

2.4.Sayıtlar:

1.Araştırmaya katılan öğretmenlerin anketlerde yer alan sorulara objektif ve doğru bir şekilde cevap vermişlerdir.

2.Araştırmada kullanılan ölçme aracı istenilen bilgileri toplamaya elverişlidir.

2.5.Tanımlar:

Okul öncesi eğitim: Bireyin, doğumundan ilköğretim başlangıcına kadar olan dönemi kapsayan, çocukların bireysel ve gelişim özelliklerine uygun, zengin uyarıcı çevre olanaklarını sağlayan; fiziksel, bilişsel, duyuşsal ve sosyal yönlerden gelişimlerini destekleyen, toplumun kültürel değerleri doğrultusunda mümkün olan en üst düzeyde ilköğretime hazırlayan ve temel eğitim bütünlüğü içinde yer alan bir eğitim sürecidir.

0–72 aylık çocukların kurumlarda okul öncesi eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek üzere; belirlenen hedefler doğrultusunda kazanılması beklenen davranışlara uygun, planlı ve sistemli eğitim yaşantıları düzenleyerek, sonuçta hedeflere ne ölçüde ulaşıldığını gösteren değerlendirmeyi de içine alan çalışmalar bütünüdür(Anonim,1994;Aral,2002,s.60).

Anaokulu: 37–60 ay yaş grubuna ait çocukların eğitim ve öğretim kurumudur.

Anaokulu programı: 4–5 yaş (37–60 ay) çocuklarının tüm gelişimlerine yardım etmek, hızlandırmak ve ilköğretim programlarına temel oluşturmak üzere düzenlenmiş, öğretmene rehberlik edici yönde hazırlanmış çerçeve program.

Eğitim programı: En geniş anlamda eğitim programı, bir eğitim kurumda çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağlanan milli eğitimin ve kurumun amaçlarının gerçekleşmesine dönük tüm faaliyetleri kapsar(Küçükahmet, 2002,s.4)

Program geliştirme: Gerek okul içinde gerek okul dışında, milli eğitimin ve okulun amaçlarını etkinlikle gerçekleştirmek üzere düzenlenen içerik ve etkinliklerin uygun yöntem ve tekniklerle geliştirilmesine yönelik koordine çabaların tümüdür(Varış,1996,s.17).

Program değerlendirme: Uygulanmakta olan bir programın etkililiğini belirleme amacıyla, program geliştirme ile ilgili bütün canlı ve cansız antitelerinin değerlendirilmesidir.

2.6. İlgili Yayınlar

Okul öncesi eğitim kurumlarından anaokullarının programlarının değerlendirilmesiyle ilgili olarak bazı araştırmalar aşağıda verilmektedir:

Gürkan (1981), “Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim Programlarının Değerlendirilmesi ve Geliştirilmesi” adlı araştırmasında Türkiye’deki okul öncesi eğitim kurumlarının programlarını değerlendirmeye yönelik çalışma yapmıştır. Düşük-orta-üst sosyo-ekonomik düzeydeki 3–4 ve 5 yaş çocuklarının davranışları gözlemlenmiştir. Bu yaş çocuklarının gelişim özellikleri devinimsel, zihinsel, bireysel ve sosyal, dil, okuma-yazmaya temel beceriler olarak belirlenmiştir. Daha sonra belirlenen bu gelişim özelliklerinin ortaya çıkardığı gereksinimler saptanmış ve bu gereksinimlere uygun eğitim faaliyetleri sıralanmıştır. Okul öncesi eğitim kurumlarının programlarını, amaç, muhteva, öğretim stratejileri ve değerlendirme boyutlarıyla incelemiştir ve okul öncesi eğitim program modeli oluşturmuştur. Ayrıca anaokulu ve anasınıfları içinde ayrıntılı yapılan zaman çizelgeleri hazırlanmıştır.

Maden(1986) tarafından yapılan araştırmada, anaokulu öğretmenlerinin program konusundaki bilgi yeterlikleri ile hizmet içi eğitim kurslarının, program ve okul öncesi eğitim bilgilerine katkıları saptamaya çalışmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, anaokulu öğretmenlerinin okul öncesi eğitimi ve program geliştirmeye ilişkin bilgiler konusunda kısmen yeterli oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmada anaokulu ve anasınıfları yöneticilerinin yöneticilik konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları saptanmıştır. Yine yöneticilerin büyük bölümü araç-gereç bakımından yetersiz olduğunu belirtirken, program hazırlama ve uygulama konusunu problem olarak görmedikleri saptanmıştır.

Ülküer(1986) tarafından yapılan araştırmada, okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan programların değerlendirilmesi yapılmaya çalışmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, okul öncesi eğitim kurumlarında da artık daha kapsamlı bir eğitim programının gereği hissedilmekte ve bu alanda çalışmalar yapıldığını, eğitim programı hazırlamanın çok yönlü bir süreç olduğu, programın eğitimci-uzman- öğretmen-ebeveyn ve çocukların ihtiyaç, ilgi ve isteklerine dönük

olarak planlanması gerektiği ve bunun için ilgi gruplarının bir bütün olarak çalışması sonucunda gerçekleştirilebileceğini saptamıştır.

Oktay(1989) tarafından yapılan araştırmada, okul öncesi eğitim kurumlarında değerlendirilmenin önemini vurgulamaya çalışmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, bu konu üzerinde yeterince durulmadığı saptanmıştır.

Kandır(1991) tarafından yapılan araştırmada, okul öncesi eğitim kurumlarında 4-6 yaş grubu eğitim programlarının hazırlanmasında öğretmenlerin karşılaştıkları güçlükler belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada, okul öncesi eğitim kurumlarının çoğunluğunda programı, öğretmenlerin kendilerinin belirli bir kaynağa bağlı kalarak hazırladıkları ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin en fazla güçlük çektikleri konuların başında günlük, ünite ve yıllık planlar hazırlarken hedef ve hedef davranışlarla eğitim durumlarının belirlenmesi olduğu saptanmıştır. Öğretmenlerin en önemli sorunları sınıfların kalabalık olması ve araç-gereç yetersizliği ve programda belirtilen bazı konuların çevre koşullarına uymaması belirtilmiştir.

Büyükkaragöz(1993) tarafından yapılan araştırmada, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden ana-babalarla, bu kurumlarda görev yapan öğretmenlerin; okul öncesi eğitim programı hakkındaki görüşlerini saptamaya çalışmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, okul öncesi eğitim kurumları çocuklarda; millet, vatan, bayrak ve insan sevgisinin, moral değerlere bağlılığın geliştiğini, çocuklara sorumluluk yükleme, dürüst, saygılı ve düzenli olma, Türkçe'yi doğru ve düzgün konuşma davranışlarının geliştirildiği, ilköğretime hazırlamaya yönelik amaçların gerçekleştiği konularında veliler ve öğretmenler aynı olumlu görüşte birleştiği, velilerin okul öncesi eğitim kurumlarında yapılan çalışmalar, hakkında öğretmenle ilişki kurup bilgi alma yoluna gitmedikleri ve çocukların anlattıklarıyla bilgi sahibi olma yoluna gittikleri, okul öncesi eğitim kurumlarında oyun köşelerinin olmadığı, en çok bulunan köşeler masa oyuncakları, kitap ve evcilik köşeleri olduğu ve serbest zaman faaliyetlerinde öğretmenlerin farklı yöntemler kullandıkları saptanmıştır.

Uysal vd.(1993) tarafından yapılan araştırmada, “Ana-babaların Anaokulundan Beklentileri” konulu araştırması ile annelerin ve babaların “eğitimin kalitesi ve eğitimcilerin özelliklerini” göz önünde bulundurdıkları, anaokulundan beklenti olarak “sosyal davranışları öğrenir” birinci sırayı almış, anne-babaların

öğretmenlerle iletişimde buldukları ve ailelerin okul öncesi eğitim kurumlarını tercih etmelerinin en önemli sebebinin, artık anne-babaların okul öncesi dönemin çocuğun yaşantısındaki en önemli devrelerden biri olduğu bilincine vardıkları saptanmıştır.

Oktay ve diğerleri (1994) tarafından yapılan araştırmada, okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan programların özelliklerini belirlemeye çalışılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, okul öncesi eğitim programlarının hazırlanışında en çok öğretmenlerin rol oynadığı, çocukların yaş seviyelerinin ve gelişimsel özelliklerinin ön plana çıktığı saptanmıştır. Yine programlar hazırlanırken mevcut araç-gereçlerin göz önünde bulundurulduğu, eğitsel köşelerin yaygın olarak kullanıldığı ve çocukların araç ve gereçlere kendi istekleri ile ulaşabilmeleri anlayışının yaygın olduğu belirlenmiştir.

Senemoğlu(1994) “Okul öncesi Eğitim programı Hangi Yeterlilikleri Kazandırmalıdır?” şeklinde araştırması ile okul öncesi eğitim programıyla kazandırılacak yaşantıların, çocuğun kendi tüm özellikleriyle tanınmasını ve kabul etmesini, çocuğun başkalarıyla dostluk kurmasını, işbirliği yapmasını yani sosyalleşmesini, kendi kültür ve başka kültürlerin farkında olması yeteneğini çocuklarda oluşturduğunu ortaya koymuştur.

Nezahat(1998) Seçkin ve Gürcü Koç’un, “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Program” adlı makalelerinde okul öncesi makalesinde iyi bir okul öncesi programının çocukların gelişim düzeylerinin ihtiyaçlarının dikkate alınarak hazırlanması gerektiğini söylemişlerdir.

Güler (2001) tarafından yapılan araştırmada, okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan programların değerlendirilmesi yapılmaya çalışılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre; okul öncesi eğitim programlarının hedeflerinin yüksek düzeyde gerçekleştirildiği, anaokulu programının hedef ve hedef davranışlarını çağın koşullarına göre yetersiz bulup yeniden düzenlenmesi gerektiği, anaokulu programında yer alan konuların program hedeflerini gerçekleştirmede yeterli olduğu, programdaki eğitim durumu örneklerinin yeterli olduğu, günlük planların uygulanabilirlik bakımından yeterli olduğu, programda yıllık plan örneğine yer verilmesi gerektiği ve en çok kullandıkları yöntemler, soru-cevap, anlatım yöntemi, dramatizasyon, eğitici oyunlar ve proje çalışması olduğu saptanmıştır.

Nural (2004) Ayrıca çocuklarının annelerinin büyük kısmının herhangi bir işte çalışmadığı, planlanan etkinliklerin okul öncesi döneme yönelik, basit ve anlaşılabilir türde olmasından dolayı anne ya da babanın öğrenim durumu ya da annenin çalışma saatleri “Aileler İçin Etkinlik” takvimin uygulanmasında problem teşkil etmediği, takvimin çocuğa kazandırdıkları ile ilgili olarak; etkinliklerde başarıyı daha kolay yakalamada yardımcı olması, sorumluluk duygusu kazandırması, kitap sevgisi aşılması, anlatım becerisini geliştirmesi, çocuğun seviyesine uygun etkinliklerle öğrenmeyi kolaylaştırması yararlı olduğu, ailenin kendi eğitim veya gelir düzeyine bakılmaksızın okul faaliyetlerinde ailelerin katılımı çocukların okul başarısıyla pozitif ilişkili olduğunu ve Velilerin büyük çoğunluğunu okul ile işbirliğine girmeye hazır, ancak bu işbirliğinin nasıl başlatılarak sürdürüleceğine ilişkin nelerin yapılabileceği konusunda önemli bir rehberlik ihtiyaçları içinde oldukları saptamıştır.

Turan(2004) tarafından yapılan araştırmada, öğretmenlerin programda yer alan birçok hedef ve kazandırılması beklenen davranış ile neyin kastedildiğini yeteri kadar anlamadıkları, bazı davranışları ise eksik-yanlış anladıkları, çocukların gelişim düzeylerine göre bazı hedef davranışların ağır geldiği görülmüştür Bu durumda birçok hedef davranışın açıklanmaya ihtiyacı olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca anaokulu öğretmenleri Yönetmelik’te açık bir hüküm olmadığı için yapılan etkinlikleri bir deftere yazmayı sorun yaptıkları, Yönetmelik ve programda yer almasına rağmen çocuklara yarıyıl ve yılsonlarında karneler verilmektedir. Karne verilmesi, ailelere her yarıyıl en az bir kez verilmesi gereken ve öğretmenin gözlem sonuçlarına dayanarak hazırlanan “Gelişim Raporunun” hiç verilmemesine veya amacına uygun olarak verilmemesine neden olmakta olduğunu saptamıştır. Okul Öncesi Eğitim kurumları Yönetmelik ve Programı’nda çocuklara yönelik rehberlik çalışması herhangi bir şekilde yer almadığı saptanmıştır.

Yurt dışında yapılan araştırma sonuçlarına göre, etkinliklerin çocuklar tarafından başlatıldığı, çocuğun ilgi ve isteklerinin ön planda tutulduğu, öğretmenin olumlu duygusal ve sosyal bir atmosfer yaratan destek kişi olduğu ve çocukların gelişimsel ilerlemelerinin hedef alındığı akademik olmayan çocuk merkezli programların uzun dönemde daha etkili olduğu söylenebilir. Aynı zamanda belli becerilerin doğrudan öğretiminin yapıldığı programların ilköğretim ve sonrasında

eğer benzer programlara devam edilmezse elde edilen kazanımların uzun dönemde etkili olmadığı düşünölmektedir. Bu alanda araştırma yapanlar doğrudan öğretim yapıldığında akademik programların olumlu etkilerinin en fazla bir ya da iki yıl sürdüğünü savunmaktadırlar. Diğer taraftan çocukların zihinsel, sosyal-duygusal ve fiziksel gelişimlerinin hedeflendiği, çocuk merkezli programların, çocukların eğitim, aile ve toplumsal yaşamlarında olumlu ve kalıcı etkiler sağlandığı ortaya çıkmıştır. Ancak yine de bu alanda çalışan eğitimciler, çocuk ve öğretmen yönelimli programları karşılaştıran daha çok araştırmaya ihtiyaç olduğunu düşünmektedirler(Güler,2001,s.72).

Türkiye’de yapılan araştırmalar incelendiğinde, gerek 1994–1995 eğitim-öğretim yılında uygulamaya konulan gerekse daha önceki programların uygulanması konusunda çeşitli sorunlar yaşandığı ve programların tam olarak anlaşılmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Her ne kadar 1994 yılında uygulamaya konulan “Okul Öncesi Eğitim Programları” bugün dünyada kabul görmüş olan çocuğu merkeze alan bir yaklaşımda hazırlanmış olsa da uygulamada sorunlar yaşanması, bu programların kapsamlı değerlendirilmesine ve geliştirilmesine ihtiyaç olduğunu göstermiştir. Okul Öncesi Eğitim Programları uygulamada karşılaşılan sorunlar nedeni ile yeniden geniş bir akademisyen ve uygulamacı katılımıyla ele alınmış, çağdaş program geliştirme yaklaşımları ve gelişim teorilerinin ışığında gözden geçirilerek yeniden düzenlenmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı, Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğü 2000 yılında, bu bilinç ve duyarlılıkla, 1994–1995 öğretim yılından beri uygulanmakta olan Okul Öncesi Eğitim Programlarını geliştirmek üzere çalışmalar başlatmıştır. 1994 yılından beri okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanmakta olan programlarla ilgili araştırmacılar ve uygulayıcılardan gelen görüşler göz önünde bulundurularak ve 2002 Okul Öncesi Eğitim Programının özellikleri de dikkate alınarak genişletilmiştir. (Aral,2002,s.5).

Ancak; hedefler, davranışlar, içerik, eğitim ve sınamaya durumlarından oluşan bir program, ne kadar bilimsel hazırlanırsa hazırlansın bir denenceler manzumesi olmaktan öteye gidemez(Turgut,1977,s.274) : çünkü bilim ve teknikte, toplumsal, ekonomik ve siyasal yaşamda eğitilecek bireydeki biyolojik ve kültürel değişmelerin kendi yapısından doğan değişme ve gelişmelerin sonucu, her yetişek her defasında yeniden düzenlenmeli, gözden geçirilip düzenlenmelidir. Çünkü programların

bilimsel ilkelere ve kuramlara göre hazırlanması, iyi anlaşılıp uygulanmasıyla mümkün olabilir. Eğer hedefler gerçekleştirilememişse programda aksayan bir yönün olduğunu gösteriri ki bu yönün ortaya çıkarılması gerekir(Sönmez,2003,s.408).

Bu nedenle de, bu araştırma ile anaokulu programının çeşitli boyutları açısından değerlendirilmesi ile aksaklıklar belirlenmeye ve okul öncesi eğitimde etkili programların geliştirilebilmesi yönünde katkı getirilmeye çalışılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. Metodoloji

Araştırmanın bu bölümünde evren, örneklem, bilgi toplama aracı, bilginin toplanması ve sonuçların analizi ile ilgili açıklamalar yer almaktadır.

3.1. Evren ve Örneklem:

2003–2004 Eğitim-Öğretim Yılı, Ardahan, Iğdır ve Kars-illeri MEB’e bağlı ilköğretim ve okulöncesi okullarda görev yapan öğretmenlerden oluşmuştur.

Araştırmanın örneklemini, Ardahan, Iğdır ve Kars merkez ve ilçelerinde yer alan okul öncesi eğitim kurumları oluşturmuştur. Bu kurumlarda görev yapan toplam 62 anasınıfı ve anaokulu öğretmenine; “Anaokulu programının öğretimde görüş ve önerileri” ile ilgili anket uygulanmıştır.

3.1.1. Örneklem Grubunu Oluşturan Öğretmenlere İlişkin Kişisel Bilgiler:

Örneklemini oluşturan bireylerin, cinsiyetlerine göre dağılımları, Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 3.1.1: Örneklemin Oluşturan Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

CİNSİYET	N	%
<i><u>Kadın</u></i>	60	96,8
<i>Erkek</i>	2	3,2
Toplam	62	100,0

Tablo 3.1.1’de görüldüğü gibi örneklemin %96,8’ini kadınlar; %3,2’sini de erkekler oluşturmaktadır.

Tablo 3.1.2: Örneklemi Oluşturan Öğretmenlerin Mezunun Oldukları Programa Göre Dağılımı

OKULTÜRÜ	N	%
<i>Önlisans programı</i>	<i>10</i>	<i>16,1</i>
<u><i>Lisans programı</i></u>	<u><i>52</i></u>	<u><i>85,9</i></u>
Toplam	62	100,0

Tablo 3.1.2’de görüldüğü gibi mezunların *%85,9’unu lisans programı* ve *%16,1’ini önlisans programından* mezun olduğu görülmektedir.

Tablo 3.1.3: Örneklemi Oluşturan Öğretmenlerin Çalışma Yıllarına Göre Dağılımı

Örneklemi oluşturan bireylerin, çalışma yıllarına göre dağılımları, Tablo 3.1.3’te verilmiştir.

ÇALIŞMA YILI	N	%
<u><i>1-5 yıl</i></u>	<u><i>45</i></u>	<u><i>72,6</i></u>
6-10 yıl	8	12,9
11-16 yıl	3	4,8
17-24 yıl	5	8,1
<i>24-üzeri</i>	<i>1</i>	<i>1,6</i>
TOPLAM	62	100,0

Tablo 3.1.3’te görüldüğü gibi örneklemin; *%72,6’sını 1-5 yıl çalışanlar*, %12,9’unu 6-10 yıl çalışanlar, %8,1’ini 17-24 yıl çalışanlar, %4,8’ini 11-16 yıl çalışanlar ve *%1,6’sını 24 ve üzeri çalışanlardan* oluştuğu görülmektedir.

3.2. Araştırma Yöntemi:

Araştırmada yöntem olarak nicel yöntem kullanılmıştır. Bu yöntemler ile olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların “ne olduğunu açıklamaya çalışan incelemelerdir”. Bunlar nedir? Sorusuna cevap bulmaya yöneliktir. Bununla mevcut durumlar, şartlar özellikler aynen ortaya konulmaya çalışılır(Kaptan;1995,s.63).

3.3. Araştırmada Kullanılan Bilgi Toplama Araçları:

Araştırma ile ilgili gerekli teorik verilerin toplanması için önce alanla ilgili Türkçe kaynakların taranması yapılmıştır. Literatürden elde edilen bilgiler ışığında anaokulu öğretmenlerine birer anket formu hazırlanmıştır. Anketlerde gerek yapılandırılmış çoktan seçmeli sorulara, gerek likert tipi derecelendirme ölçeği kullanılarak hazırlanmış sorulara gerekse de açık uçlu sorulara yer verilmiştir. Çalışmanın ikinci aşamasında oluşturulan taslak anketler uzman görüşlerine sunulmuştur. Taslak anketler, eleştiriler doğrultusunda üzerinde düzeltilerek ön çalışma için hazır hale getirilmiştir. Bu bağlamda, hazırlanan anket formlarının nitelikçe ve sayıca olması gereken sorular evrenin iyi bir temsilcisi olduğu kabul edilmiştir. Hazırlanan anketlerin geçerlilik ve güvenilirlik analizlerini tapmak amacıyla ön çalışma, anaokullarında görev yapan 10 öğretmen üzerinde uygulanmıştır. Ön çalışmadan elde edilen veriler, anketlerde yer alan soruların özelliklerine uygun olarak iki bakımdan değerlendirilmiştir. İlk olarak ankette yer alan soruların anlaşılır olup olmadıklarını, ayrıca sorulara cevap verilip verilmediğine bakılmıştır. Soruların alfa güvenilirlik katsayısı .97 olarak bulunmuştur. Ankette yer alan program hedeflerinin gerçekleşme düzeyini ölçmeye yönelik likert tipi derecelendirme ölçeğinde yöneltilen sorular yer almıştır. Ölçeğin Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı. 0,9456 olarak bulunmuştur. Dolayısıyla anaokulu anketlerinin programın hedeflerinin gerçekleşme düzeyini ölçmeye yönelik maddelerden oluşan geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu kabul edilmiştir.

3.3.1. Anket Formu :

Öğretmenler için hazırlanan anket formunda şu tip sorulara yer verilmiştir.

1. Çalışanların kurum, kıdem, cinsiyet vb. kişisel bilgileriyle ilgili sorular.
2. Anaokulu programının mevcut öğretim şartlarını belirlemeye yarayacak, varolan duruma yönelik sorular.
3. Anaokulu programının geliştirilmesine yönelik önerilere ilişkin sorular.

Anket için ilgili kurumlardan izin alınarak, bizzat araştırmacı tarafından uygulanmıştır.

3.4. Toplanan Bilgilerin Analizi ve Yorumlanması

Anket formu ile öğretmenlerden toplanan bilgilerin analizi için okullar harf sırasına dizilerek kodlanmıştır. Anket formundaki kategorilerde kodlanarak sorulardan alınan cevaplar birleştirilmiş ve kategoriler daha anlamlı hale getirilmiştir.

Araştırmada istatistiksel işlemler olarak, veriler bilgisayarda SPSS 10,0 İstatistik paket programı kullanılarak frekans, ortalama ve yüzde istatistiksel işlemler kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar tablolar içerisinde verilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde, toplanan veriler istatistiksel analizi ile ilgili bulgular ve yorumlar verilmektedir.

4.1.Öğretmenlerin Anaokulu Programında Yer Alan Psikomotor Becerilerin Gelişimi ile İlgili Hedeflerin Gerçekleşme Düzeyine İlişkin Bulgular ve Yorum

Aşağıda sunulan tablodan da anlaşılacağı gibi öğretmenlerin anaokulu programındaki psikomotor becerileri geliştirmeye yönelik hedeflerin gerçekleşme düzeyi ile ilgili görüşleri oldukça belirgindir.

Tablo 4.1:Örnekleme Oluşturan Öğretmenlerin Anaokulu Programında Yer Alan Psikomotor Becerilerin Gelişimi ile İlgili Hedeflerin Gerçekleşme Düzeyine İlişkin Frekans Ve Yüzdeler Dağılım Tablosu

Psikomotor Becerilerin Gelişimi ile İlgili Hedefler	%	X	N	S.S.
1. Bedensel koordinasyon gerektiren hareketleri yapabilme.	91.3	2,74	62	0,48
2. Farklı büyüklüklerdeki nesnelere çeşitli hareketleri yapabilme.	85.0	2,55	62	0,50
3. El ve göz koordinasyonu gerektiren hareketleri yapabilme.	94.7	2,84	62	0,37
4. Denge gerektiren hareketleri yapabilme.	78.3	2,35	62	0,58
5. Büyük kaslarını kullanarak güç gerektiren hareketleri yapabilme	90.0	2,69	62	0,50
6. Küçük kaslarını kullanarak güç gerektiren hareketleri yapabilme	89.3	2,68	62	0,47
TOPLAM	88.1	15,8548	62	1,9405

Örnekleme oluşturan öğretmenlerin anaokulu programında yer alan hedeflerin gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşleri incelendiğinde; psikomotor becerilerin gelişimi ile ilgili hedeflerin gerçekleşme düzeyi %78.3 ile %94.7 arasında değiştiği ortaya çıkmıştır. Bu ortalama puanlar 3'lü derecelendirme ölçeğinin (hiç gerçekleşmiyor-kısmen gerçekleşiyor-tamamen gerçekleşiyor) “kısmen gerçekleşiyor” ve “tamamen gerçekleşiyor” düzeyleri arasına karşılık gelmektedir. Buna göre öğretmenlerin anaokulu programı hedeflerinin okullarda genellikle gerçekleştiği kanısında oldukları söylenebilir.

4.2.Öğretmenlerin Anaokulu Programında Yer Alan Sosyal-Duygusal Özelliklerin Gelişimi ile İlgili Hedeflerin Gerçekleşme Düzeyine İlişkin Bulgular ve Yorum

Aşağıda sunulan tabloda görüldüğü gibi öğretmenlerin anaokulu programındaki sosyal-duygusal özellikleri geliştirmeye yönelik hedeflerin gerçekleşme düzeyi ile ilgili görüşleri yeterince netleşmiş görünmektedir.

Tablo 4.2. Örneklemi Oluşturan Öğretmenlerin Anaokulu Programında Yer Alan Sosyal-Duygusal Özelliklerin Gelişimi ile İlgili Hedeflerin Gerçekleşme Düzeyine İlişkin Frekans Ve Yüzdeler Dağılım Tablosu

Sosyal-Duygusal Özelliklerin Gelişimi ile İlgili Hedefler	%	X	N	S.S.
1. Duygularını fark edebilme.	84.0	2,52	62	0,54
2. Duygularını kontrol edebilme.	78.0	2,34	62	0,54
3. Kendi kendini güdüleyebilme.	79.0	2,37	62	0,49
4. Başkalarının duygularını fark edebilme.	77.3	2,32	62	0,50
5. Canlılara ve farklı özellikte olan kişilere karşı olumlu tavır gösterebilme.	83.3	2,50	62	0,50
6. Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme.	80.0	2,39	62	0,52
7. Toplumsal yaşamın nasıl sürdüğünü fark edebilme.	84.0	2,52	62	0,57
8. Atatürk'le ilgili etkinliklere ilgi gösterebilme.	90.0	2,69	62	0,50
9. Çevresindeki olgu ve olayların estetik özelliklerini fark edebilme.	80.0	2,40	62	0,61
10. Çevresini estetik bakımdan düzenleyebilme.	80.1	2,42	62	0,56
11. Estetik özellikler taşıyan özgün ürünler oluşturabilme.	77.0	2,31	62	0,62
12. Çeşitli sanat dallarındaki eserlerin özelliklerini fark edebilme.	69.3	2,08	62	0,58
13. Yaşamın iyileştirilmesinde ve korunmasında sorumluluk alabilme.	79.0	2,37	62	0,52
TOPLAM	80.1	31,2258	62	4,6250

Öğretmenlerin anaokulu programında yer alan hedeflerin gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşleri incelendiğinde; sosyal-duygusal özelliklerin gelişimi ile ilgili hedeflerin gerçekleşme düzeyi %69,3 ile %90,0 arasında, değiştiği ortaya çıkmıştır. Bu ortalama puanlar 3'lü derecelendirme ölçeğinin (hiç gerçekleşmiyor-kısmen gerçekleşiyor-tamamen gerçekleşiyor) “kısmen gerçekleşiyor” ve “tamamen gerçekleşiyor” düzeyleri arasında karşılık gelmektedir. Buna göre öğretmenlerin anaokulu programı hedeflerinin okullarda genellikle gerçekleştiği kanısında oldukları söylenebilir.

4.3.Öğretmenlerin Anaokulu Programında Yer Alan Bilişsel Alan ve Dil Alanı ile İlgili Hedeflerin Gerçekleşme Düzeyine İlişkin Bulgular ve Yorum

Öğretmenlerin anaokulu programındaki bilişsel ve dil özellikleri geliştirmeye yönelik hedeflerin gerçekleşme düzeyi ile ilgili görüşleri aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 4.3: Örneklemi Oluşturan Öğretmenlerin Anaokulu Programında Yer Alan Bilişsel Alan ve Dil Alanı ile İlgili Hedeflerin Gerçekleşme Düzeyine İlişkin Frekans Ve Yüzdeler Dağılım Tablosu

Bilişsel Alan ve Dil Alanı ile İlgili Hedefler	%	X	N	S.S.
1. Gözlem yapabilme.	89.3	2,68	62	0,47
2. Verilen nesne,durum,olay,sayı ya da sözcükleri hatırlayabilme.	89.3	2,68	62	0,47
3. Verilen nesne,olay ya da varlıkları çeşitli özelliklerine göre eşleştirebilme.	89.0	2,66	62	0,48
4. Verilen nesne,olay ya da varlıkları çeşitli özelliklerine göre gruplayabilme.	89.3	2,68	62	0,47
5. Verilen nesne,olay ya da varlıkları çeşitli özelliklerine göre sıralayabilme.	89.0	2,66	62	0,48
6. Verilen nesnelere sayabilme.	90.3	2,71	62	0,49
7. Tek basamaklı sayılarla basit toplama ve çıkarma işlemleri yapabilme.	74.0	2,21	62	0,68
8. Günlük yaşamla kullanılan belli başlı sembollerini tanıyabilme.	84.0	2,52	62	0,54
9. Mekanda konum kavramlarıyla ilgili verilen yönergeleri uygulayabilme.	85.0	2,55	62	0,53
10. Zamanla ilgili kavramları belli etkinliklerle ilişkili olarak doğru kullanabilme.	77.0	2,31	62	0,53
11. Belli durumlarla ve olaylarla ilgili neden-sonuç ilişkilerini kurabilme.	83.3	2,50	62	0,54
12. Verilen bir problem durumu çözebilme.	77.0	2,31	62	0,56
13. Çeşitli durumlarda kullanılan sözcüklerin anlamlarını kavrayabilme.	81.3	2,44	62	0,50
14. Türkçeyi dil bilgisi kurallarına uygun olarak kullanabilme.	80.0	2,39	62	0,49
15. Belli bir nesne, varlık ya da olayı tanımlayabilme.	84.3	2,53	62	0,50
16. Dili etkili bir şekilde kullanabilme.	86.0	2,58	62	0,53
17. Sesleri ayırt edebilme.	90.3	2,71	62	0,49
18. Atatürk'ün yaşamı ve kişiliği ile ilgili özellikleri fark edebilme.	89.3	2,68	62	0,50
19. Atatürk'ün Türk toplumu için önemini fark edebilme.	90.3	2,71	62	0,46
TOPLAM	85.1	48,4839	62	6,0942

Tablo incelendiğinde; bilişsel alan ve dil alanı ile ilgili hedeflerin gerçekleşme düzeyi %74,0 ile %90,3 arasında değiştiği ortaya çıkmıştır. Bu ortalama puanlar 3'lü derecelendirme ölçeğinin (hiç gerçekleşmiyor-kısmen gerçekleşiyor-tamamen gerçekleşiyor) "kısmen gerçekleşiyor" ve "tamamen gerçekleşiyor"

düzeyleri arasına karşılık gelmektedir. Buna göre öğretmenlerin anaokulu programı hedeflerinin okullarda genellikle gerçekleştiği kanısında oldukları söylenebilir.

4.4.Öğretmenlerin Anaokulu Programında Yer Alan Özbakım Becerileri ile İlgili Hedeflerin Gerçekleşme Düzeyine İlişkin Bulgular ve Yorum

Özbakım becerilerinin geliştirilmesi okul öncesi eğitimin önemli işlevlerinden biridir. Bu alanda görülen gelişmeler bireylerin eğitim sürecinden yararlanma derecesini de göstermektedir.Özbakım becerileriyle ilgili veriler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4.4: Örneklemi Oluşturan Öğretmenlerin Anaokulu Programında Yer Alan Özbakım Becerileri ile İlgili Hedeflerin Gerçekleşme Düzeyine İlişkin Frekans Ve Yüzdeler Dağılım Tablosu

Özbakım becerileri ile İlgili Hedefler	%	X	N	S.S.
1. Giyisilerini giyip çıkarma ile ilgili davranışları gösterebilme.	92.3	2,77	62	0,42
2. Dengeli beslenme ile ilgili davranışları gösterebilme.	86.0	2,58	62	0,50
3. Sağlıklı yaşayabilmek için gerekli temizlik kurallarını uygulayabilme.	90.0	2,69	62	0,46
4. Sağlıklı yaşayabilmek için dinlenmeyle ilgili davranışları gösterebilme.	89.0	2,66	62	0,48
5. Kendini kazalardan ve tehlikelerden koruyabilme.	80.0	2,40	62	0,59
TOPLAM	87.4	13,1129	62	1,8739

Yukarıda sunulan tablodan da anlaşılacağı gibi öğretmenlerin anaokulu programındaki özbakım becerileri geliştirmeye yönelik hedeflerin gerçekleşme düzeyi ile ilgili görüşleri oldukça belirgindir.

Örneklemi oluşturan öğretmenlerin anaokulu programında yer alan hedeflerin gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşleri incelendiğinde; psikomotor becerilerin gelişimi ile ilgili hedeflerin gerçekleşme düzeyi %78,3 ile %94,7 arasında, sosyal-duygusal özelliklerin gelişimi ile ilgili hedeflerin gerçekleşme düzeyi %69,3 ile %90,0 arasında, bilişsel alan ve dil alanı ile ilgili hedeflerin gerçekleşme düzeyi %74,0 ile %90,3 arasında ve özbakım becerileri ile ilgili hedeflerin gerçekleşme düzeyi %80,0 ile %92,3 arasında değiştiği ortaya çıkmıştır. Bu ortalama puanlar 3'lü derecelendirme ölçeğinin (hiç gerçekleşmiyor-kısmen gerçekleşiyor-tamamen gerçekleşiyor) “kısmen gerçekleşiyor” ve “tamamen gerçekleşiyor” düzeyleri arasına

karşılık gelmektedir. Buna göre öğretmenlerin anaokulu programı hedeflerinin okullarda genellikle gerçekleştiği kanısında oldukları söylenebilir.

Güler(2001), tarafından yapılan araştırmada da hedeflerin gerçekleşme düzeyine ilişkin öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, genellikle gerçekleştiği kanısında olduklarını belirtmeleri araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir.

4.5.Öğretmenlerin Anaokulu Eğitim Programında Yer Alan Etkinliklerin Dağılımını Yeterli Görüp Görmediklerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Örnekleme oluşturan öğretmenlerin anaokulu programındaki etkinliklerin yeterli olup olmadıklarına ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.5: Örnekleme Oluşturan Öğretmenlerin Anaokulu Eğitim Programında Yer Alan Etkinliklerin Dağılımını Yeterli Görüp Görmediklerine İlişkin Frekans Ve Yüzdeler Dağılım Tablosu

		f	%
1	<i>Evet</i>	5	8.0
2	<i>Kısmen</i>	40	64.5
3	Hayır	17	27.5
TOPLAM		62	100.0

Tablo 6’de Örnekleme oluşturan öğretmenlerin anaokulu eğitim programında yer alan etkinliklerin dağılımını yeterli görüp görmedikleriyle ilgili olarak; **%64.5’i kısmen**, %27.5’i hayır ve **%8.0’i evet** şıklarını işaretlemişlerdir.

Okul öncesi dönemde çocuğun yaratıcılığının ailenin yanı sıra okul öncesi kurumda aldığı eğitim ve öğretmen de etkilemektedir. Öğretmen çocukları tanıyan, anlayan, hoşgörülü, özgür olmayı ve orijinalliği destekleyici olması gerekir. Çocukların ihtiyaçlarını, ilgilerini, yeteneklerini iyi bilmeli ve motivasyonu destekleyici doğru tepkiler verebilmelidir. Öğretmen uyarıcı zenginliğini önemsemeli ve çocuklara diledikleri etkinliği seçme özgürlüğü verilmelidir. Okul öncesinde uygulanan programda yaratıcı etkinliklere yer verilmelidir. Bu etkinliklerden en önemlisi çocukların ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda yaratıcılıklarını ortaya koyabildikleri serbest zaman etkinlikleridir (Oğuzkan,1999, s. 15-16).

Toplumsal gelişim açısından bakıldığında çocuğun bireysel yeteneklerine, ilgi, ihtiyaç ve gelişim düzeylerine uygun hazırlanan programlar aracılığıyla sunulan etkinliklerde; grup içine katılmasında, sağlıklı ilişkiler kurmasında, günlük yaşantı içinde gerekli kuralları öğrenerek temel alışkanlıklar kazanmasında kendine ve başkalarına olumlu tavır geliştirmesinde okulöncesi eğitim önemli rol oynar. Bu etkinliklerle çocuklar ayrıca, paylaşma, işbirliği, yardımlaşma, dayanışma gibi sosyal becerileri de kazanırlar(Aral, 2001, s.16).

4.6.Öğretmenlerin Anaokulu Eğitim Programının Hedeflerini Gerçekleştirmek Üzere Hangi Zenginleştirici Etkinliklerde Bulunulması Gerektiğine İlişkin Bulgular ve Yorum

Öğretmenlerin anaokulu programındaki hedefleri gerçekleştirmek üzere hangi zenginleştirici etkinliklerde bulunulması gerektiğiyle ilgili görüşleri aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.6: Örneklemi Oluşturan Öğretmenlerin Anaokulu Eğitim Programının Hedeflerini Gerçekleştirmek Üzere Hangi Zenginleştirici Etkinliklerde Bulunulması Gerektiğine İlişkin Frekans Ve Yüzelik Değerler Dağılım Tablosu

		N	%
1	Resim, müzik, beden eğitimi, yabancı dil, vb. çalışmalar için branş öğretmenleriyle işbirliği yapma .	48	74.4
2	<u>Çocukları sinema, tiyatro, müze, sergi vb. okul dışı mekanlara götürme.</u>	58	93.5
3	Çevre gezileri düzenleme.	57	91.2
4	Belli meslek gruplarından kişileri sınıfa davet ederek konuşmalar yapmalarını sağlama.	51	82.3
5	Önemli günlerde kutlamalar düzenleme	42	67.8
6	<u>Çocukları ilköğretilere götürerek gözlem yapmalarını sağlama.</u>	26	42.0

Tablo 4.6’da görüldüğü gibi, programların hedeflerini gerçekleştirmek üzere yapılan zenginleştirici etkinlikler olarak; **%93.5’i Çocukları sinema, tiyatro, müze, sergi vb. okul dışı mekanlara götürme,** %91.2’si çevre gezileri düzenleme,%82.3’ü belli meslek gruplarından kişileri sınıfa davet ederek konuşmalar yapmalarını sağlama, %74.4’ü resim, müzik, beden eğitimi, yabancı dil, vb. çalışmalar için branş öğretmenleriyle işbirliği yapma, %67.8’i önemli günlerde kutlamalar düzenleme ve **%42.0’ı Çocukları ilköğretilere götürerek gözlem yapmalarını sağlama şeklinde** görüş bildirmişlerdir.

Tablo 4.6’da da görüldüğü gibi, öğretmenler tarafından en çok tercih edilen etkinlik, Çocukları sinema, tiyatro, müze, sergi vb. okul dışı mekanlara götürme etkinliğidir. Öğretmenler tarafından en az tercih edilen, çocukları ilköğretime götürerek gözlem yapmalarını sağlama etkinliğidir. Okul öncesi eğitim kurumlarında çocuklara sunulan tüm etkinliklerin bilinçli bir tarzda uygulanması tüm gelişim alanları için olduğu kadar dil gelişimi açısından da önemli bir değer taşıdığı tekrar vurgulanabilir.

4.7.Öğretmenlerin Okulda Uygulanan Anaokulu Programını Desteklemek Üzere Ailelerin Neler Yapması Gerektiğine İlişkin Bulgular ve Yorum

Öğretmenlerin anaokulu programını desteklemek üzere ailelerin neler yapması gerektiğiyle ilgili görüşleri aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 4.7:Örnekleme Oluşturan Öğretmenlerin Okulda Uygulanan Anaokulu Programını Desteklemek Üzere Ailelerin Neler Yapması Gerektiğine İlişkin Frekans Ve Yüzdeler Dağılım Tablosu

		N	%
1	Veliler kendi bilgi ve becerileri doğrultusunda okulda sorumluluk üstlenmelidir.	54	87.1
2	<i>Her gün ya da belli günlerde periyodik olarak bir veli bütün gün okulda bulunarak her türlü etkinliğe katılmalıdır.</i>	24	38.7
3	<i><u>Veliler kurumda verilen eğitimin evde de sürmesini sağlamak için öğretmenle belli zamanlarda görüşmeler yapılmalıdır.</u></i>	59	95.2

Tablo 4.7’de örnekleme oluşturan öğretmenlerin aileler okulda uygulanan anaokulu programını desteklemek üzere neler yapması gerektiğine ilişkin olarak; ***%95,2’si veliler kurumda verilen eğitimin evde de sürmesini sağlamak için öğretmenle belli zamanlarda görüşmeler yapılmalıdır.*** %87,1’i veliler kendi bilgi ve becerileri doğrultusunda okulda sorumluluk üstlenmelidir ve ***%38,7’si her gün ya da belli günlerde periyodik olarak bir veli bütün gün okulda bulunarak her türlü etkinliğe katılmalıdır*** şıklarını işaretlemişlerdir.

Güler(2001)tarafından yapılan araştırma sonuçlarında da, öğretmenlerin %85,7’si “*Veliler kurumda verilen eğitimin evde de sürmesini sağlamak için öğretmenle belli zamanlarda görüşmeler yapılmalıdır*” demiştir. Bu bulgu araştırma sonucunu destekler niteliktedir.

Nural tarafından yapılan araştırmada; okul öncesi dönemde planlanan etkinliklerin basit ve anlaşılır türde olmasından dolayı anne ve babanın öğrenim durumunu ya da annenin çalışma saatleri takviminin uygulanmasında problem teşkil etmemektedir. Aileler okul çalışmalarını anladığı ve desteklediği zaman eğitime büyük katkı sağlayacaklardır. Okul ile aile arasındaki ilişki sağlıklı şekilde yürütülmesi eğitim öğretimin her kademesinde önemlidir. Bu bağlantı akademik başarının artarak gelişmesine, öğrencinin motivasyonunun artmasına, düzenli okul yaşantısının oluşmasına katkı sağlamaktadır. Henerson ve Berla(1981,1987,1995)'ya göre öğrenci başarısı, aile ile işbirliği sağlandığı takdirde, ailenin kendi eğitimi, ekonomik durumu, etnik geçmişine bakılmaksızın artmaktadır(Nural,s.105-106).

4.8.Öğretmenlerin Anaokulu Programında Yer Alan Hedef Ve Davranışlarla İlgili Yeni Bir Düzenleme Yapılması Gerektiğini Düşünüp Düşünmediklerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Aşağıda sunulan tablodan da anlaşılacağı gibi öğretmenlerin anaokulu programında yer alan hedef ve davranışlarla ilgili yeni bir düzenleme yapılması gerektiğini düşünüp düşünmediklerine ile ilgili görüşleri çeşitlilik göstermektedir.

Tablo 4.8:Örnekleme Oluşturan Öğretmenlerin Anaokulu Programında Yer Alan Hedef Ve Davranışlarla İlgili Yeni Bir Düzenleme Yapılması Gerektiğini Düşünüp Düşünmediklerine İlişkin Frekans Ve Yüzdeler Dağılım Tablosu

		f	%
1	Evet, programda yer alan hedef ve davranışlar gelişim özellikleri bakımından yetersiz olduğu için yeniden düzenlenmelidir	16	25.9
2	Evet, programda yer alan hedef ve davranışlar çağın koşullarına göre yetersiz olduğu kaldığı için yeniden düzenlenmelidir	13	21.0
3	<i>Evet, programda yer alan hedef ve davranışlar çok fazla (sayıda) olduğu için azaltılmalıdır</i>	5	8.0
4	<u><i>Hayır, hedef ve davranışlar her bakımından uygun olduğu için yeniden düzenleme yapılmasına gerek yoktur</i></u>	28	45.1
TOPLAM		62	100.0

Tablo 4.8.'de örnekleme oluşturan öğretmenlerin anaokulu programında yer alan hedef ve davranışlarla ilgili yeni bir düzenleme yapılması gerektiğini düşünüp düşünmediklerine ilişkin olarak; *%45,1'i hayır, hedef ve davranışlar her bakımından uygun olduğu için yeniden düzenleme yapılmasına gerek yoktur,* % 25,9'u evet, programda yer alan hedef ve davranışlar gelişim özellikleri bakımından yetersiz olduğu için yeniden düzenlenmelidir, %21.0'ı evet, programda yer alan

hedef ve davranışlar çağın koşullarına göre yetersiz olduğu kaldığı için yeniden düzenlenmelidir ve **%8,0'ı Evet, programda yer alan hedef ve davranışlar çok fazla (sayıda) olduğu için azaltılmalıdır** şıklarını işaretlemişlerdir.

Nural (2004) tarafından yapılan araştırmada, öğretmenlerin programda yer alan birçok hedef ve kazandırılması beklenen davranış ile neyin kastedildiğini yeteri kadar anlamadıkları, bazı davranışları ise eksik-yanlış anladıkları, çocukların gelişim düzeylerine göre bazı hedef davranışların ağır geldiği görülmüştür. Bu durumda birçok hedef davranışın açıklanmaya ihtiyacı olduğunu ortaya koymuştur. Bu da araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir.

Sonuç olarak yapılacak program değerlendirme çalışmaları ile programın hedeflerinin, toplumun, konu alanının ve öğrencilerin ihtiyaçlarına uygunluğu gözden geçirilerek gerekirse yeniden belirlenmesi programın etkililiğinin artmasını sağlayacaktır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Araştırmanın bulgularına dayalı olarak ulaşılan sonuçlar aşağıda verilmiştir:

1. Anaokulu öğretmenlerinin görüşlerine göre; anaokulu eğitim programında yer alan psikomotor becerilerin gelişimi ile ilgili hedeflerin genellikle gerçekleştirildiği ortaya çıkmıştır.

2. Anaokulu öğretmenlerinin görüşlerine göre; anaokulu eğitim programında yer alan sosyal-duygusal özelliklerin gelişimi ile ilgili hedeflerin genellikle gerçekleştirildiği ortaya çıkmıştır.

3. Anaokulu öğretmenlerinin görüşlerine göre; anaokulu eğitim programında yer alan bilişsel alan ve dil alanı ile ilgili hedeflerin genellikle gerçekleştirildiği ortaya çıkmıştır.

4. Anaokulu öğretmenlerinin görüşlerine göre; anaokulu eğitim programında yer alan özbakım becerileri ile ilgili hedeflerin genellikle gerçekleştirildiği ortaya çıkmıştır.

5. Anaokulu öğretmenlerinin görüşlerine göre; örnekleme oluşturan öğretmenlerin anaokulu eğitim programında yer alan etkinliklerin dağılımını %64,5'inin kısmen, yeterli gördükleri ortaya çıkmıştır.

6. Anaokulu öğretmenlerinin görüşlerine göre; anaokulu eğitim programının hedeflerini gerçekleştirmek üzere zenginleştirici etkinlik olarak çoğunlukla; çocukları sinema, tiyatro, müze, sergi vb. okul dışı mekanlara götürme, çevre gezileri düzenleme, belli meslek gruplarından kişileri sınıfa davet ederek konuşmalar yapmalarını sağlama, resim, müzik, beden eğitimi, yabancı dil, vb. çalışmalar için branş öğretmenleriyle işbirliği yapma olmak üzere önemli günlerde kutlamalar düzenleme ve çocukları ilköğretime götürerek gözlem yapmalarını sağlama şeklinde olduğu ortaya çıkmıştır.

7. Anaokulu öğretmenlerinin görüşlerine göre; aileler okulda uygulanan anaokulu programını desteklemek üzere neler yapması gerektiği konusunda, veliler kurumda verilen eğitimin evde de sürmesini sağlamak için öğretmenle belli zamanlarda görüşmeler yapması, veliler kendi bilgi ve becerileri doğrultusunda

okulda sorumluluk üstlenmesi ve her gün ya da belli günlerde periyodik olarak bir veli bütün gün okulda bulunarak her türlü etkinliğe katılması gerektiğini belirtilmiştir.

8. Anaokulu öğretmenlerinin görüşlerine göre; %45,1'i hayır, hedef ve davranışlar her bakımından uygun olduğu için yeniden düzenlenme yapılmasına gerek yoktur, % 25,9'u evet, programda yer alan hedef ve davranışlar gelişim özellikleri bakımından yetersiz olduğu için yeniden düzenlenmelidir, %21,0'ı evet, programda yer alan hedef ve davranışlar çağın koşullarına göre yetersiz olduğu kaldığı için yeniden düzenlenmelidir ve %8,0'ı **Evet, programda yer alan hedef ve davranışlar çok fazla (sayıda) olduğu için azaltılmalıdır** şıklarını işaretlemişlerdir.

5.2.Öneriler

Araştırma bulgularına dayalı olarak geliştirilen öneriler aşağıda sıralanmıştır.

1. Program geliştirme çalışmaları, uygulanan programların amaç, içerik, süreç, ve değerlendirme boyutlarındaki dinamik ilişkilerde aksayan yönlerin ve eksikliklerin giderilmesine böylece daha nitelikli programların uygulamaya konmasına olanak sağladığı için 4–5 yaş anaokulu programlarının geliştirilmesine yönelik yapılan çalışmalarda; hedef ve hedef davranışlar, toplumun, konu alanının ve çocukların ihtiyaçlarına göre gözden geçirilerek yeniden düzenlenmelidir.

2. Esasen hiçbir eğitim programında eğitim için ortaklaşa gerekli olabilecek hedefler ilkeler yöntemler, yaklaşımlar yadsınmadığı halde, planlama ve uygulamalarda olabilen yetersizlikler nedeniyle programdan beklenen sonuçları elde etmede sorunlar görülebilmektedir. Kullanılmakta olan Anaokulu Programı, çocuğun gelişim özelliklerine ve ihtiyaçlarına dayalı, gelişimsel hedeflerin yer aldığı, çocuk merkezli bir programdır.

3. Etkinlikler hedeflere ulaşmada aracı olacak şekilde düzenlenmelidir. Öğretmen etkinlikleri planlarken, hangi hedeflerin için alınacağını, birbiriyle ve seçilen konuyla nasıl kullanılacağını ayrıntılı olarak tasarlamalıdır. Bu planlamayı yaparken eğitim programının ilkeleri doğrultusunda hareket etmelidir.

4. Büyük bir emek ve çabanın ürünü olan programın, amacına uygun olarak kullanılması için, en kısa sürede öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim seminerleri düzenlenmeli, bu seminerleri verecek personel yetiştirilmelidir. Programı tanıtmaya

konusunda MEB ile özel yayınevleri arasında yapılan işbirliği çerçevesinde birçok ilde programı tanıtmaya yönelik seminerler düzenlenmiştir. MEB'nin bu ihtiyaç tespiti yaptırıp program tanıtımı bütün illerde tamamlanmalıdır.

5. Okul öncesi çocukları bütünsel olarak ailelerine bağlıdırlar. Çocuğun ailesinin önemini kavramadıkça ve ailelerle verimli çalışacak stratejiler geliştirmedikçe programlar çocukların gereksinimlerini karşılayamaz. Bunun için okul öncesi eğitime anne-babanın katılabilmesi için öncelikli olarak, okul tarafından onların program hakkında bilgilendirilmeleri, hatta yazılı olarak programın verilmesi gerekmektedir. Bu tip bilgiler çocuklar için mümkün olan en iyi düzenleme ve uygulama hakkında bilinçli bir karar vermede aileleri güçlendirecektir. Program hakkında verilen yazılı bilgiler aile ve okul arasında iyi bir iletişim ve anlaşma için sağlam bir temel oluşturur. Okul öncesi eğitim kurumlarının amacına ulaşabilmesi, çocukta meydana gelebilecek, istenilen yönde davranış değişikliklerinin sağlanabilmesi için öğretmen ana-baba işbirliği şarttır. Bu işbirliğinde ailenin kendi rolünü bilmesi okul öncesi eğitim konusunda duyarlı olması gerekmektedir.

6. Programda yer alan bütün hedef ve kazandırılması beklenen davranışların açıklanması, örneklendirilmesi, örnek etkinliklerle öğretmenlere rehberlikte bulunulması bir zorunluluktur. Bir başka ifadeyle program kitapçığının bir “öğretmen kılavuz kitabı hazırlanmalı ve öğretmenlere sunulmalıdır. Bu öneri programı hazırlayanlar ve uygulayıcılar için bir eleştiri değil; gerçeğin ifadesidir. Programda öngörülen hedefler ve kazandırılması beklenen davranışları açıklama, örneklendirme, örnek etkinlikler sunma ve değerlendirmeleri içeren öğretmen kılavuz kitabı hazırlama MEB Program Geliştirme Modeli'nin de gereğidir.

7. 2002 Okul Öncesi Eğitim programı, 36–72 ay arası “normal gelişim” gösteren çocukların gelişimlerinin desteklenmesini hedef olsa da, okul öncesi eğitim sadece bu çocuklara verilmiş bir hak değildir. Aynı haklardan özel eğitim gerektiren çocuklar da yararlanmak durumundadır. Bu nedenle, program geliştirme çalışmaları içinde, özel eğitim gerektiren çocukların da (engelli veya üstün yetenekli/zekâlı) yer alması gerekir

8. Programda gelişim alanları mümkün oldukça ayrıştırılmalı, hedef ve kazandırılması beklenen davranışlar belli kalıplar içerisine sıkıştırılmamalı, her öğretmenin veya usta öğreticinin anlayacağı şekilde “açık-seçik” yazılmalı,

etkinliklerle örneklendirilmelidir. İhtiyaca ve isteğe bağlı olarak, idareci ve öğretmenlere okul öncesi eğitimde drama, yaratıcılık, fen ve doğa çalışmaları, dil gelişimi gibi alanlarda hizmet içi eğitim olanağı sunulmalıdır.

9. Okul öncesi eğitim programları hazırlanırken ana-babaların beklentileri de göz önünde bulundurulmalıdır.

10. Anaokulu eğitim programlarının geliştirilmesine yönelik yapılan çalışmalarda bu araştırma ve yapılan diğer değerlendirme araştırmalarının sonuçlarından yararlanılmalıdır. Anaokulu eğitim programlarının değerlendirilmesine ilişkin olarak sınıf içi gözleme dayalı araştırmalar ve anaokulu eğitim programlarının etkililiğinin belirlenmesine yönelik deneysel çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- AKYÜZ, E.**,2002, *Çocuğun Haklarının ve Güvenliğinin Korunması*, MEB Yayınları, Ankara
- AKYÜZ, Y.**, 2001, *Türk Eğitim Tarihi*, Alfa Yayınları, İstanbul
- ARAL, N.**, 2001, *Okul Öncesi Eğitimi I*, YA-PA Yayınları , İstanbul
- ARAL, N.**, 2001, *Okul Öncesi Eğitimi II*, YA-PAYayınları, İstanbul
- ARAL, N., ATALAY, A.**, 2001, *Eğitici Oyuncaklar.*, Ankara Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksekokulu Anaokulu/ Anasınıfı Öğretmen El Kitabı., Turan Ofset, İstanbul
- ARAL, N., KANDIR, YAŞAR, A, M, C.**, 2002, *Okul Öncesi Eğitim ve Okul Öncesi Eğitim Programı.*, Ya-Pa Yayınları, İstanbul
- ARI, M., Tuğrul, O.**,1992, “*Okul Öncesi Eğitim*”, Milli Eğitim Dergisi, Sayı:132, MEB Yayınları,Ankara
- AYTAÇ, K.**, 1992,*Avrupa Eğitim Tarihi*, İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları , İstanbul
- ARNOLD, G.**, 1940, Brother Publishers, Newyork-London
- BARAN, G., ÖZATAĞAN, N.**, 2001,*Okul Öncesi dönemde Artık Materyallerin Kullanımı.*, Ankara Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksekokulu Anaokulu/ Anasınıfı Öğretmen El Kitabı., Turan Ofset, İstanbul
- BAŞAL, A, H.**, 1998, *Okul Öncesi Eğitime Giriş*, Uludağ Üni. Basımevi, Bursa
- BAŞARAN, İ, E.**, 1993, *Türkiye Eğitim Sistemi*, Ankara
- BAŞARAN, İ., E.**, 1989, *Eğitime Giriş*, Ankara
- BELİK, Ş.**, 1985,*Okul Öncesi Kurumlarının Özellikleri,Nitelikleri ve Program* , 2.3. YA-PA Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri., Melisa Matbaacılık., İstanbul/Lefkoşe
- BEYDOĞAN, H.**, 1998, *Öğrenme ve Kavram Öğretme*, Yayın no : Eğitim Bilimleri Bölümü, Erzurum
- BLOOM, B.**, 1976,B.S. Stability and Change in Human Characteristics. New York. Mc Craw-Hill Book Company

- COLE, L., MORGAN, J,J, B.,** 2001, Çocukluk ve Gençlik Psikolojisi,MEB Yayınları, İstanbul
- CURTİS, A.,** 1986, *A Curriculum For The Pre-School Child. Learning to Learn.*,England:Nfer- Neison
- DEMİREL, Ö.,** *Eğitimde Program Geliştirme*, Pegem A Yayıncılık, Ankara:2001
- DEMİREL, Ö., KAYA, Z.,** 2002, *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*,Pegem A Yayıncılık, Ankara
- DEMİRİZ, S., KARADAĞ, A.,** 2003, *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Eğitim Ortamı ve Donanım*,Anı Yayıncılık, Ankara
- DOĞAN, İ.,** 2004, *Toplum ve Eğitim*,Pegem A Yayıncılık,Ankara
- EARGED,** 1996,Program Geliştirme Modeli,<http://earged.meb.gov.tr> adresinden alınma, Ankara
- EFA Global Monitoring Report 2002
- ERDEN, M.,** 1998, *Eğitimde Program Değerlendirme*, Anı Yayıncılık, Ankara
- ERDEN, M., AKMAN, Y.,** 2002, *Gelişim ve Öğrenme*, Cantekin Matbacılık, Ankara
- ERKUNT, N.,** 1996, *Okul Öncesi Eğitimi*, M.E.B. Yayınları, İstanbul
- ERSOY, Ö., AVCI, N,** 2001, *Özel Gereksinimleri Olan Çocuklar ve Eğitimleri*, Kaptan Ofset, Ankara
- FISGUS, E,D., MANDEU, C,J.,** 2002, *Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Geliştirilmesi*, Çeviren: E. Tekin, Ankara
- GENÇ, N., SENEMOĞLU, N.,** 2001, *Okul Öncesi Eğitimi*, M.E.B. Yayınları,Ankara
- GENÇ, Ş,Ş.,** 1999, *Hedeflerin Gerçekleştirilmesinde öğretmenin Rolü*,Gazi Üniversitesi anaokulu/Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı,Turan Ofset,İstanbul
- GÜLER, D,S.,** 2001, *4-5 ve 6 Yaş Okul Öncesi eğitim Programlarının değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara
- How To Prepare Your Child For Kindergarten, January 2000, Johnson Publishing Co, www.Questionia.com**
- KANTARCIOĞLU , S.,** 1998, Anaokulunda Eğitim,M.E.B. ,İstanbul

- KARAKAYA, Ş.**, 2001, *Eğitimde Program Geliştirme Çalışmaları*, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Yayınları ,Erzurum
- KAYA, Y, K.**, 1984, *İnsan Yetiştirme Düzenimiz*, Sosyal Bilimler Döner Sermayesinde Basılmış, Ankara
- KEREM, E.A., CÖMERT, D.**,2003, *Okul Öncesi Eğitim Sorunlarına Genel Bir Bakış*, Eğitim araştırmaları dergisi, Sayı:13, Anı yayıncılık,Ankara
- KIRKINCIOĞLU, M.**, 2003, *Çocuk ve Ruh Sağlığı* , YA-PA Yayınları, İstanbul
- KÜÇÜKKARAGÖZ, S .**, 1997, *Program Geliştirme*,Kuzucular Ofset ,Konya
- KÜÇÜKKARAGÖZ, S.**, 1993, *Ana Babalarla, Öğretmenlerin “Okul Öncesi Eğitim Programı” Hakkındaki Görüşleri* , 9. YA-PA Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri., YA-PA Yayınları., Ankara
- KÜÇÜKAHMET, L.**, 2002, *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme* ,Nobel Yayıncılık, Ankara
- MEB.**(1954). V. Milli Eğitim Şurası. Çalışma Esasları, Komisyon Raporları, Konuşmalar, Ankara
- MEB.**(1962). VII. Milli Eğitim Şurası. Çalışma Esasları, Konular ve Kararlar. Ankara
- MEB.**(1975). IX. Milli Eğitim Şurası. Öneriler, Raporlar, Kararlar, Esaslar.İstanbul
- MEB.**(1981). X. Milli Eğitim Şurası. Öneriler, Konuşmalar, Kararlar. Ankara
- MEB.**(1993). XIV. Milli Eğitim Şurası. Okul Öncesi eğitim Komisyon raporu, Hazırlık Dökümanı. Ankara
- Milli Eğitim Şuraları (1939-1993).** 1995, MEB Yayınları, Ankara
- Mussen; Conger; Kaga.**, 1963, *Child Development and Personality*, New York, Evaston and London, Harper International Edition, Harper and Row
- NAZİK, B.**, 2000, *Çocuk ve Ruh Sağlığı* , Turan Ofset, İstanbul
- NURAL, E., ARSLAN, Ü.**, 2004, *Okul Öncesi Eğitimde Okul-Aile İşbirliğinin Önemi*, Milli Eğitim Dergisi, Sayı:162, Mili Eğitim Basımevi, Ankara.
- OĞUZKAN, Ş., DEMİRAL Ö.**, 1999, *Okul Öncesinde Yaratıcı Çocuk Etkinlikleri*,Turan Ofset, İstanbul
- OĞUZKAN, Ş., TEZCAN, E.**, 2002, *Yaratıcı Çocuk Etkinlikleri*,MEB Yayınları., Ankara
- OĞUZKAN, Ş., ORAL, G.**, 1995, *Okul Öncesi Eğitimi* ,MEB Yayınları. İstanbul

- OKTAY, A., vd.**, 2003, *Okul Öncesi Eğitim Programı Uygulama Rehberi*, YA-PA Yayınları., İstanbul
- POYRAZ, H., DERE, H.**, 2003, *Okul Öncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri*, Anı Yayıncılık, Ankara
- PRATT, W, M.**,1992.”Family World, Couple Satisfaction, Parenting Style and Mothers’ and Fathers’ Speech to Young Children”, *Merril Palmer Quarterly*, 38 (2), s.245).
- Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005)**
- SENEMOĞLU, N.**, 1994, “*Okul Öncesi Eğitim Programı Hangi Yeterlilikleri Kazandırmalıdır?* Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:10, Ankara
- SENEMOĞLU, N.**, 2001, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı 151,MEB Yayınları, Ankara
- SENEMOĞLU, N.**, 2002, *Gelişim Öğrenme ve Öğretim*, Fersa Matbacılık, Ankara
- SÖNMEZ, V.**, 2003, *Öğretmen El Kitabı*, Anı Yayıncılık, Ankara
- Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı**, 2002, *36-72 Aylık Çocuklar İçin Okulöncesi Eğitim Programı*, YA-PA Yayınları,İstanbul
- TEBER, S.**, 1974, *Davranışlarımızın Kökeni*, II. Yelken Basımevi, Ankara
- TURAN, F.**, 2004, *Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği ve Programının Değerlendirilmesi* , Milli Eğitim Dergisi, Sayı:162, Mili Eğitim Basımevi, Ankara.
- TÜRK, E.**, 1999, *Türk Eğitim Sistemi*, Nobel Yayınları, Ankara
- UYSAL , N., ÜSTÜN , E.,vd**, 1993, *Ana-babaların Anaokulundan Beklentileri* , 9. YA-PA Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri., YA-PA Yayınları., Ankara
- ÜLGEN, G., FİDAN, E.**, 2002, *Çocuk Gelişimi*,MEB Yayınları, İstanbul
- ÜLKÜER, N, S.**, 1993, *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Program*,IV. YA-PA Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri., Melisa Matbaacılık., Ankara
- VARIŞ, F.**, 1996, *Eğitimde Program Geliştirme*, Alkım Kitap ve Yayıncılık, Ankara
- WOOD, G.**, 1992, *H. Schools That Work Dutton Book*, New York
- YEŞİLYAPRAK., B., AYDIN, B., vd.**, 2002, *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*, Pegem Yayıncılık, Ankara
- YILMAZ, N.**, 1999, *Anaokulu Öğretmenin Rehber Kitabı*, YA-PA Yayınları, İstanbul

YÖRÜKOĞLU, A., 1992, *Aile ve Çocuk*, Özgür Yayınları, İstanbul

<http://oogm.meb.gov.tr/faaliyetler.html>

www.erdem sitesi.8k.com/okulnces.htm - 20k - Ek Sonuç

EK I

T.C.
ARDAHAN VALİLİĞİ
MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

SAYI : B.08.4.MEM.4.75.00.03.02.510/3677
KONU: Anket Çalışması

ARDAHAN
12...../05/2004

VALİLİK MAKAMINA

LGİ : Kafkas Üniversitesi Personel Daire Başkanlığının 08.04.2004 tarih ve 1083 sayılı yazısı.

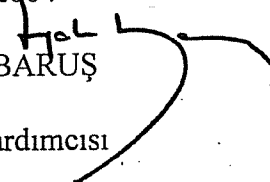
Kafkas Üniversitesi Personel Dairesi Başkanlığı Eğitim Fakültesi Araştırma Görevlisi Vedat BAYRAKTAR ın Yüksek Lisans tez konusu için İlimiz Anaokulu Eğitim programlarının öğretmen görüşleri çerçevesinde değerlendirilmesi konulu anket çalışması yapılmasını ilgi yazı ile istenmektedir.

Söz konusu Araştırma görevlilerinin İlimiz Anaokulu Eğitim programlarının öğretmen görüşleri çerçevesinde değerlendirilmesi, anket çalışmanın yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Yrd. Doç. Dr. M. Münir DEDEOĞLU
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
12/05/2004

Aydın BARUŞ
Vali a.
Vali Yardımcısı

EK II

T.C.
IĞDIR VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

: B.08.4.MEM.4.76.00.05.053/
U : Vedat BAYRAKTAR

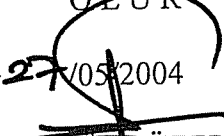
28.05.2004 006187

VALİLİK MAKAMINA
IĞDIR

Kafkas Üniversitesi Personel Dairesi Başkanlığı Eğitim Fakültesi Araştırma görevlisi Vedat BAYRAKTAR' ın Yüksek lisans tez konusu için İlimiz "Anaokulu Eğitim Programlarının Öğretmen görüşleri çerçevesinde değerlendirilmesi" konulu anket çalışması ile ilgili Kafkas Üniversitesi Personel Dairesi Başkanlığının 08.04.2004 gün ve 83 yazısı ilişikte sunulmuştur.

Adı geçenin İlimiz Anaokulu Eğitim Programlarının Öğretmen görüşleri Çerçevesinde değerlendirilmesi anket çalışmasının yapılması Müdürlüğümüzce de uygun görülmektedir. Makâmınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Şevki AYDIN
Milli Eğitim Müdürü

OLUR
27/05/2004

Gökhan GÜNŞÜZEROL
Vali
Vali Yardımcısı

mur : C. YILMAZ 25/05/2004
Müd. Y. GÜLAÇ 25/05/2004

EK III

T.C.
KARS VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

14-04-2004

SAYI :B.08.4.MEM.4.36.00.02/ 7296
KONU :Vedat BAYRAKTAR

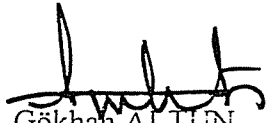
VALİLİK MAKAMINA

KARS

Kafkas Üniversitesi Personel Dairesi Başkanlığı Eğitim Fakültesi Araştırma Görevlisi Vedat BAYRAKTAR' ın Yüksek Lisans tez konusu için İlimiz Anaokulu Eğitim Programlarının Öğretmen Görüşleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi konulu anket çalışması yapılması ile ilgili Kafkas Üniversitesi Personel Dairesi Başkanlığının 08.04.2004 gün ve 001083 sayılı yazısı ilişikte sunulmuştur.

Adı geçenin İlimiz Anaokulu Eğitim Programlarının Öğretmen Görüşleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi anket çalışmasının yapılması Müdürlüğümüzce de uygun görülmektedir.

Olur'larınıza arz ederim.

Gökhan ALTUN
Milli Eğitim Müdür V.

Uygun görüş arz ederim.

13/04/2004

Elif Nur BOZKURT TANDOĞAN
Vali Yardımcısı

OLUR
13/04/2004

Nevzat TURHAN
Vali

ADRES: İl Milli Eğitim Müdürlüğü 36200
KARS

Tel.0 474 212 82 26
Faks:0 474 212 82 29

E-POSTA Karsmem@meb.gov.tr
İnt. Adresi:http://Kars.meb.gov.tr.

EGİTİM
%100
DESTEK

DANISMA
444 0 632
HATTI

EK IV

ANKET

"Bu anket, Kafkas Üni. Eğitim Fakültesi'nde tez çalışması olarak kullanılacak ayrıca Anaokulu Eğitim Kurumları programının değerlendirilmesi açısından katkı sağlayacaktır. Katkılarınızdan ötürü teşekkür ederim."

Arş.Gör. Vedat BAYRAKTAR

1- Cinsiyetiniz:

- a) Bayan
 b) Bay

2- En son mezun olduğunuz öğretim kurumu:

- a) Kız Meslek Lisesi
 b) Yıllık önlisans programı
 c) Yıllık lisans programı
 d) Başka "belirtiniz".....

3- Şu anda görev yaptığınız okulun adı:

.....

4- Kaç yıldır bu meslekte çalışıyorsunuz?

- a) 1-5 yıl
 b) 6-10 yıl
 c) 11-16 yıl
 d) 17-24 yıl
 e) 25 yıl ve daha yukarısı

5- Fakültenizde aldığınız eğitimin yeterli olduğuna inanıyor musunuz?

- a) Evet ise 7. soruya geçiniz.
 b) Kısmen ise 6. soruya geçiniz.
 c) Hayır ise 6. soruya geçiniz.
 d) Fikrim yok ise 7. soruya geçiniz.

6- Cevabınız "kısmen" veya "hayır" ise sebebini açıklayınız.

.....
.....

7- Mesleğinizle ilgili olarak kendinizi geliştirmek için neler yapıyorsunuz ?(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- a) Hizmet içi kurslarla
 b) Kitap vb. yayınları okuyarak
 c) İnternet vasıtasıyla
 d) Deneyimli öğretmenler vasıtasıyla
 e) Başka "belirtiniz".....

.....

8-Sizce anaokulu eğitim programında yer alan etkinliklerin dağılımını yeterli midir?

- a) Evet ise 10. soruya geçiniz.
 b) Kısmen ise 9. soruya geçiniz.
 c) Hayır ise 9. soruya geçiniz.
 d) Fikrim yok ise 10. soruya geçiniz.

9- Anaokulu programında yer alan etkinliklerin dağılımını yeterli bulmuyorsanız zaman açısından hangi etkinlikler ağırlıkta olmalıdır?

- b) Resim etkinlikleri
 c) Oyun
 d) Yaratıcı drama
 e) Müzik
 f) Sözlü anlatım etkinlikleri
 g) Basit sayı etkinlikleri
 h) Okuma yazmaya hazırlık
 ı) Fen ve tabiat çalışmaları
 i) Başka “belirtiniz”

10- Öğretim faaliyetlerinde daha çok hangi yöntem ve teknikler kullanılmalıdır?
(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- a) Eğitici Oyunlar
 b) Yaratıcı drama(Her hangi bir konu, olay, olgunun doğaçlama ve rol oynama tekniklerinden yararlanarak ve çocukların yaşantılarından yola çıkarak oynusu süreçlerde canlandırılması.)
 c) Dramatizasyon(Daha çok herhangi bir metin “öykü, piyes, şiir, masal v.b.” canlandırılmasına dayalı teknik)
 d) Sorgulama ve keşfetme
 e) Gözlüm gezisi
 f) Küme çalışması
 g) İkili çalışma
 h) Soru-cevap
 ı) Anlatım (takrir)
 i) Başka “belirtiniz”

11- Anaokulunda bulundurulması gereken araç-gereç ve materyallere yeterince sahip misiniz?

- a) Evet ise 13. soruya geçiniz.
 b) Kısmen ise 12.soruya geçiniz.
 c) Hayır ise 12.soruya geçiniz.
 d) Fikrim yok ise 13. soruya geçiniz.

12- Cevabınız “kısmen” veya “hayır” ise sebebini açıklayınız.

13- Anaokulunda bulunan araç-gereç ve materyallerden her zaman yararlanılabilmekte misiniz?

- a) Evet ise 15. soruya geçiniz.
 b) Kısmen ise 14 .soruya geçiniz.
 c) Hayır ise 14.soruya geçiniz.

14- Cevabınız “kısmen” veya “hayır” ise sebebini açıklayınız.

15- Anaokulu programının hedeflerini gerçekleştirmek üzere ne tür destek materyaller kullanılmalıdır?(*Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.*)

- a) Programa uygun olarak hazırlanmış ünite dergileri
 b) Programa ve yaş gruplarına göre hazırlanmış matematik becerisini geliştiren uygulama kitapları
 c) Sayı, renk, mekan, şekil, yer, zaman vb. gibi kavram eğitimine yönelik uygulama kitapları
 d) Okuma yazmaya hazırlayıcı kitaplar
 e) Çeşitli kaynaklardan ve uzmanlardan/ meslektaşlardan edinilerek çoğaltılan çeşitli gelişim alanlarına yönelik uygulama yapıları
 f) Çeşitli etkinliklerde kullanılmak üzere hazırlanmış resimli kartlar
 g) Başka "*belirtiniz*".....
.....

16- Anaokulu adı yerine "Oyun Okulu" denilmesini ister misiniz?

- a) Evet
 b) Hayır

17- Okulöncesi Eğitim adı yerine "Oyunla Eğitim" denilmesini ister misiniz?

- a) Evet
 b) Hayır

18- Anaokulu programının hedeflerini gerçekleştirmek üzere hangi zenginleştirici etkinliklerde bulunulmalıdır? (*Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.*)

- a) Resim, müzik, beden eğitimi, yabancı dil, vb. çalışmalar için brans öğretmenleriyle işbirliği yapma .
 b) Çevre gezileri düzenleme.
 c) Belli meslek gruplarından kişileri sınıfa davet ederek konuşmalar yapmalarını sağlama.
 d) Önemli günlerde kutlamalar düzenleme.
 g) Başka "*belirtiniz*".....
.....

19- Anaokulu kurumunda veli toplantıları hangi sıklıkla yapılıyor?

- a) Her ay yapılıyor.
 b) İki ayda bir yapılıyor.
 c) Üç ayda bir yapılıyor.
 d) Dört ayda bir yapılıyor.
 e) Başka "*belirtiniz*".....
.....

20- Anaokulu kurumunda veli toplantıları hangi sıklıkla yapılmalıdır?

- a) Her ay yapılmalıdır.
 b) İki ayda bir yapılmalıdır.
 c) Üç ayda bir yapılmalıdır.
 d) Dört ayda bir yapılmalıdır.
 e) Başka "*belirtiniz*".....
.....

21- Anaokulu kurumunda düzenlenen veli toplantılarında ne tür etkinliklere yer verilmelidir?(*Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.*)

- a) Velilerle çocukların gelişimsel-egitimsel ihtiyaçlarına ilişkin bilgiler paylaşılmalı.
- b) Velilere programla ilgili bilgi verilmeli.
- c) Veliye çocukla ilgili yapmak istenenlerin ve bunların sonuçlarının iletilmesi.
- d) Okul-aile işbirliği çerçevesinde neler yapılabileceğine ilişkin görüş alışverişinde bulunulmalı.
- e) Başka "*belirtiniz*".....
-

22-Aileler okulda uygulanan anaokulu programını desteklemek üzere neler yapmalıdır?(*Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.*)

- a) Veliler kendi bilgi ve becerileri doğrultusunda okulda sorumluluk üstlenmelidir.
- b) Her gün ya da belli günlerde periyodik olarak bir veli bütün gün okulda bulunarak her türlü etkinliğe katılmalıdır.
- c) Veliler kurumda verilen eğitimin evde de sürmesini sağlamak için öğretmenle belli zamanlarda görüşmeler yapmalıdır.
- d) Hiçbiri
- e) Başka "*belirtiniz*".....
-

Bu bölümde,4-5 yaş anaokulu programının hedeflerine ilişkin görüşlerinizi belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. Aşağıda, anaokulu programında yer alan hedefler sıralanmıştır. Her hedef ifadesinin sağında bu hedefin **gerçekleşme durumuna** ilişkin değerlendirme yapmanız beklenmektedir. Yanıtınızı, aşağıdaki 1-3 arasındaki değerlerden birini işaretleyerek belirtiniz.

- 1- Hiç gerçekleşmiyor
2- Kısmen gerçekleşiyor.
3- Tamamen gerçekleşiyor.

Hedefler	Gerçekleşme Durumu		
Psikomotor Becerilerin Gelişimi ile İlgili Hedefler			
1. Bedensel koordinasyon gerektiren hareketleri yapabilme.	1	2	3
2. Farklı büyüklüklerdeki nesnelere çeşitli hareketleri yapabilme.	1	2	3
3. El ve göz koordinasyonu gerektiren hareketleri yapabilme.	1	2	3
4. Denge gerektiren hareketleri yapabilme.	1	2	3
5. Büyük kaslarını kullanarak güç gerektiren hareketleri yapabilme	1	2	3
6. Küçük kaslarını kullanarak güç gerektiren hareketleri yapabilme	1	2	3
Sosyal-Duygusal Özelliklerin Gelişimi ile İlgili Hedefler			
7. Duygularını fark edebilme.	1	2	3
8. Duygularını kontrol edebilme.	1	2	3
9. Kendi kendini güdüleyebilme.	1	2	3
10. Başkalarının duygularını fark edebilme.	1	2	3
11. Canlılara ve farklı özellikte olan kişilere karşı olumlu tavır gösterebilme.	1	2	3
12. Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme.	1	2	3
13. Toplumsal yaşamın nasıl sürdüğünü fark edebilme.	1	2	3
14. Atatürk'le ilgili etkinliklere ilgi gösterebilme.	1	2	3
15. Çevresindeki olgu ve olayların estetik özelliklerini fark edebilme.	1	2	3
16. Çevresini estetik bakımdan düzenleyebilme.	1	2	3
17. Estetik özellikler taşıyan özgün ürünler oluşturabilme.	1	2	3
18. Çeşitli sanat dallarındaki eserlerin özelliklerini fark edebilme.	1	2	3
19. Yaşamın iyileştirilmesinde ve korunmasında sorumluluk alabilme.	1	2	3
Bilişsel Alan ve Dil Alanı ile İlgili Hedefler			
20. Gözlem yapabilme.	1	2	3
21. Verilen nesne, durum, olay, sayı ya da sözcükleri hatırlayabilme.	1	2	3
22. Verilen nesne, olay ya da varlıkları çeşitli özelliklerine göre eşleştirebilme.	1	2	3
23. Verilen nesne, olay ya da varlıkları çeşitli özelliklerine göre gruplayabilme.	1	2	3
24. Verilen nesne, olay ya da varlıkları çeşitli özelliklerine göre sıralayabilme.	1	2	3
25. Verilen nesnelere sayabilme.	1	2	3
26. Tek basamaklı sayılarla basit toplama ve çıkarma işlemleri yapabilme.	1	2	3
27. Günlük yaşamla kullanılan belli başlı sembolleri tanıyabilme.	1	2	3
28. Mekanda konum kavramlarıyla ilgili verilen yönergeleri uygulayabilme.	1	2	3
29. Zamanla ilgili kavramları belli etkinliklerle ilişkili olarak doğru kullanabilme.	1	2	3
30. Belli durumlarla ve olaylarla ilgili neden-sonuç ilişkilerini kurabilme.	1	2	3
31. Verilen bir problem durumu çözebilme.	1	2	3
32. Çeşitli durumlarda kullanılan sözcüklerin anlamlarını kavrayabilme.	1	2	3
33. Türkçeyi dil bilgisine kurallarına uygun olarak kullanabilme.	1	2	3
34. Belli bir nesne, varlık ya da olayı tanımlayabilme.	1	2	3
35. Dili etkili bir şekilde kullanabilme.	1	2	3
36. Sesleri ayırt edebilme.	1	2	3
37. Atatürk'ün yaşamı ve kişiliği ile ilgili özellikleri fark edebilme.	1	2	3
38. Atatürk'ün Türk toplumu için önemini fark edebilme.	1	2	3
Özbakım becerileri ile İlgili Hedefler			
39. Giyisilerini giyip çıkarma ile ilgili davranışları gösterebilme.	1	2	3
40. Dengeli beslenme ile ilgili davranışları gösterebilme.	1	2	3
41. Sağlıklı yaşayabilmek için gerekli temizlik kurallarını uygulayabilme.	1	2	3
42. Sağlıklı yaşayabilmek için dinlenmeyle ilgili davranışları gösterebilme.	1	2	3
43. Kendini kazalardan ve tehlikelerden koruyabilme.	1	2	3

44-Anaokulu programında yer alan hedef ve davranışlarla ilgili yeni bir düzenleme yapılması gerektiğini düşünüyor musunuz?

() a) Evet, programda yer alan hedef ve davranışlar gelişim özellikleri bakımından yetersiz olduğu için yeniden düzenlenmelidir.

() b) Evet, programda yer alan hedef ve davranışlar çağın koşullarına göre yetersiz olduğu kaldığı için yeniden düzenlenmelidir.

() c) Evet, programda yer alan hedef ve davranışlar çok fazla (sayıda) olduğu için azaltılmalıdır.

() d) Hayır, hedef ve davranışlar her bakımından uygun olduğu için yeniden düzenleme yapılmasına gerek yoktur.

() e) Başka "*belirtiniz*".....
.....

SON

ÖZGEÇMİŞ

1974 yılında Ardahan'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini; Ardahan'da tamamladı. 1991 yılında Pamukkale Üniversitesi, Denizli Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Bölümünü kazandı. 1995 yılında lisans öğrenimini tamamladı. 12 Eylül 1995'te Milli Eğitim Bakanlığı'nda sınıf öğretmeni olarak göreve başladı. 2001 yılında Araştırma Görevlisi sınavını kazanarak, bu kadroya geçti. 2002 – 2003 Akademik yılında Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde; Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Programları ve Öğretim A.B.D.' da yüksek lisans'a başladı. Halen Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde Sınıf Öğretmenliği A.B.D.'da Araştırma Görevlisi olarak görev yapmaktadır.